

Zezii'a "düzigi 'ZAAN -za'a 'mu

Wludie po'a nyu "bɔgv -nɛɛ'ε -naagi 'li.

-Ka Matiee-e, Maakı -ke Luukı-ı za'a Zezii'a tinię -ke 'ɔ -tötölı'a "kpidı 'mu, 'ka-a 'Zaan-a nu'o -lreɛe. ɛ -ni'a -kaa 'mu a, dı -lriu-ı se'a 'le v-bee'a 'mužadı 'mu -ni a, 'innı ɔ-ɔ za'a 'mu 'le ɔ-ɔ tri'e 'Zezii'a -tötölı -jie "kpitı, -ɛkedımaa, ɔ 'bɔ-ɔ ti, -ka Zezii "du'a -Lagɔ'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puvı'n'a nyu, nyu 'ke 'na yibo, 'le, "kɔgwletiniezegɛ ɔ-ɔ "nyı'a nyu, vı 'ke ε 'ye.

*Zezii 'mo-o -Lagɔ'ɔ wlu

I -Benyı, -da -Lagɔ 'ka lı 'wee ti-ya a, 'ɔ "yu *Zezii *Kliisi 'ma-a 'ɔ wlu, ɔ -ni'e-e ti see. ɔbɔ 'mno -ke -Lagɔ-ɔ na-o'o 'le ɔ -ke ɔ "sisri'e "yi, 'le, -ka -Lagɔ -ni'a, ɔ -ni'e -kaa. II A -gblee, vı -ni 'son, vı -v na-o'o 'le vı "sisri'e "yi "kɔmułkɔmu. III Le"o le -Lagɔ 'ka ti-ya, -ɛ -see 'ɔ 'mu -zi -ni, ε se -ni. 'Le ɔ 'mu ɔ -nu -ni'e lı 'wee le. IV 'Innɔ 'bhle'e tinięzegɛ 'le ɔ-ɔ ya'a zo 'le nyunyu'a -pɔłu 'zo. V ɔ kpli kɔɔ'ɔ-ɔ zo. "Nyinynidı'a nımu'a ne kɔɔ'ɔ-ɔ -kuyre. -Ka zo-ɔ vlan'a 'le -kuyre 'mu, 'ka-a 'ɔ dı -ni'o. ɛ -ni'a -kaa 'mu a, "nyinynidı'a nımu'a -dadudu-u kɔɔ'ɔ -kuyre 'mne, vı -see ɔ ti'bɔ.

VI Zɔ -lue 'zo, -Lagɔ 'lbho-o 'cın 'kmu 'mu nyu -lue. 'nyı 'mo-o *'Zaan Batiisi. VII ɔ yi-o'o, 'le, nyɔ-ɔ ya'a zo 'le nyunyu'a -pɔłu 'zo, ɔ 'ke 'ɔ "kpidı 'mu-za. ɔ yi-o'o 'le 'ɔ wlu'a 'sana 'mu nyu

'wee 'ke nyɔ 'mnu cɔ "gwlide. **VIII** A 'ye li-ɔ, cɔ-bɔ
 'Zaan'a "bhuo -se nyɔ 'mnu -ko. C yi-o'o o 'ke
 "kpidi 'mu-za. **IX** Zezii, 'mo-o nyɔ-cɔ yi'a
 'kmu 'mu 'le o-ɔ ya'a zo 'le nyunu'a -polu
 'zɔ -ziaka.

X A -gblee, o -nɔ'e-e 'nɔ 'kmu 'mu see. 'Le o
 'mu -Lago -zi -nɔ'o, o 'ye li 'wee ti-ya, 'le nyunu'a
 -dadudu -see o "yiyibo 'le un 'ke o -kutu 'son
 -kpun -nɔ. **XI** C 'yi-e 'ɔ "bhuo'a "bhlibhlukpa "kpi
 'le 'bho'a nyu'a -dadudu -see o kpun -gli -lreeke.
XII ε -nɔ'a -kaa 'mu, nyunu'a tɔlu 'wɔn no-o'o,
 'le un 'ye o "gwlide, 'le o 'ye u wɔn 'kpitice un
 'ke -Lago'ɔ "yreeti "du. **XIII** A 'ye li-ɔ, un 'wlu-o'o -
 lreeka 'le -Lago 'ye u tinielre "nyi. -Ka 'nynaakpu
 -ke nyukpasu-u 'wlu'a nyɔ 'le o-ɔ "du'a 'wa "yu a,
 ε -se 'ka-a un "du -Lago'ɔ "yreeti 'nɔ -ko. -Lago'ɔ
 "bhuo-o 'bɔ'cɔ ti ε 'ke -kaa 'mu-nɔ.

XIV Zezii 'ma-a -Lago'ɔ wlu a, nyunu o 'mu o -
 zi -nɔ'o 'le o -ke -Lago'ɔ 'limu'a wɔnnmɔɛ -ke 'ɔ
 -ziadi 'ye nɔɔ 'kmu 'mu yi. C yi'a a, o -gwle'e-e
 'cɔ -a'ba "klumu -daan 'le o 'ye le mu. -Ka
 'ɔ 'nyi 'bhe'ε "yi, -a 'ye-e 'na li. ε-be 'nyi'a
 "yibheɛɛ 'mne, o-bɔ 'ma-a -Lago'ɔ "yu'a 'dɛ -lue,
 'nɔn o 'nyi ε'o. **XV** 'Zaan 'po-o weze 'le o 'ye 'ɔ
 "kpidi 'mu-za, o na: 'ɔ "kpidi 'in -za'a 'mu 'le
 'in 'ye na: Nyɔ -lue-e -nɔ'e 'le 'an lemø. -Da 'in
 -see'a 'wlu ke, o -nɔ'e-e ti see 'bho -Lago'ɔ "troli.
 'ɛ dɪ o 'bhe'ε "yi tenyi o 'ye 'inmu -zi. **XVI** -Ka 'ɔ
 'limu -nmɔ'cɔ wɔn tenyi, -a'ba "bhi 'ye -ɛ li. 'ɛ dɪ
 'ɔ nyu'a "nitiwunnasu popo'o 'bi 'mu. **XVII** -Benyi
 a, -Lago -zi -nɔ'e-e 'ɔ wlu'a 'mutizayi un-v 'la'a
 *Moyiizi 'mu 'le o 'ye -amu *'cɔ gba "we -tɔ. -Yi
 'ma-a 'ɔ 'limu'a wɔnnmɔɛ -ke 'ɔ -ziadi, i 'ka -amu

-ye ε, 'le Zezii Kliisi 'mu ı -zi -ni'o. XVIII -Bho ε -se -mneε ε, nyɔ -see -bhla -Lago li'ye ke. ε -ni'a -kaa 'mu a, 'ɔ "yu'a 'de -lue-e 'ma-a 'ɔ "bhuo -lreε ε, -ɔ -ke ɔ "sisri'a "yi "kɔmukɔmu a, 'ɔ -tɔ -tɔ 'ni -amu.

*'Zaan Batiisi'a 'mvazadi

XIX-XX *'Zaan-a *batizee-e nyu 'le "nigblu -lue ʊn-ʊ 'la'a Zudeεen kɔ. Zo -lue 'zɔ, Zelizaleεemu'a *'Zuifu'a -kligbi 'lbho-o *-Lago'ɔ 'sragazamu -ke *Levii'a -gluuwɔnyi'a nyutolv 'le ɔ gbo 'le ʊn 'ye mu, ʊn 'ye ɔ tidede: Yɔɔ -in "du'a? Un 'le'ε -kaa a, ɔ -za'a-a 'ɔ "kpidi 'mu gbaa 'bho nyu 'wee'a "yigbeyi, 'le ɔ na: 'Inmɔɔ -yɔɔ, 'mna -se *-Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puvn'a nyu -ko! XXI 'Le ʊn na: 'Le yɔɔ -in "du'a? -Lago'ɔ wlu'a 'mutizayi *Elii -ni'a ti -benyi, 'in -nɔ -in "du'a? 'Le ɔ na: -Gba! 'in -se ɔ -ko. 'Le ʊn na: -Lagɔwlu'a 'mutizayi -ke dı *Moyiizi -za'a 'mu see, -ɔ 'ye'a -yi mu, 'in -nɔ "du'a? 'Le ɔ na: -Gba! XXII 'Le ʊn 'ye ɔ 'tɔ -kaa "yi'le: 'Le nyɔ yɔɔ -in "du'o 'tɔ'ɔ? Nyu-ʊ lbho'a -amu, -a 'ke ʊ -połu "kpi zıza mo'o. 'E dı, -za -a'a "bhuo'a 'kpidi 'mu. XXIII 'Le ɔ na: Nyɔ -lue -ke dı -Lagɔwlu'a 'mutizayi *Ezayii 'cnı'a 'le -Lago'ɔ "bɔgvu 'li see -ɔ -ni'a 'le "musa 'kpi, -ɔ po'a weze, -ɔ nu'a:

A -za 'le a'ba -połu 'zɔ nyani. A'ba -Kɔyi -ni'e-e yinamu,

ɔ -bɔ -nyu 'unmɔ mo'o! XXIV A -gblee, nyu-ʊ mu'a 'Zaan gbo, nyu'a 'plan ʊn-ʊ 'la'a *Falizieen, 'wa nyutolv -ni'e-e 'le 'wa "klumu. XXV 'Innu dede 'nɔ -kaa ti: *-Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puvn'a nyu-e, -Lagɔwlu'a 'mutizayi *Elii -ke ɔ -lue -lreɔ -ɔ 'ka yi, -bho -in -se 'wa "klumu'a nyɔ -lue 'le, leedi

-a batizee'e 'tɔ nyv'a? [XXVI-XXVII](#) 'Le ɔ 'ye v -kaa "yi'le: "Ni 'mna-a batizee n̄i'e amv. Nyɔ -lue-e -n̄i'e 'le 'an lemu, ɔ-ɔ yi-o'o. ɔ -n̄i'e-e -laa a'ba "klumu, 'le, le ɔ "du'a a, a 'se ε yibo. 'In se 'bheε 'in 'ke 'ɔ 'geyikpaankpi'an'a "bhuo "du.

[XXVIII](#) (A 'ye li-ɔ, Zideebhlvukpa "kpi'a -gwlo -lue vñ-v 'la'a Bεtanii, 'le Zudeεn'ε 'yrv'a 'wlvnamu'a 'fɔtɔ gbo, 'le-e ɔ-bi d̄i -n̄i -zi -n̄i'o.)

*-Lago -za'a 'bho-o *Zezii ɔ 'ke 'me nyunyu'a d̄i.
(Matiee 3:1-12; Maaki 1:1-8; Luukı 3:1-18)*

[XXIX](#) Zɔ z̄l'a a, *'Zaan nv'a -kaa, ɔ 'ye-e *Zezii li, ɔ-ɔ 'yi -ɔ 'yi, 'le ɔ na: A 'ye li-ɔ, nyɔ -lue -Lago -za'a 'bho, -ɔ koo'ɔ 'bhlabhlεgbuda vñ-v 'ye'a 'sraga 'mv -za mv, -ɔ -ke d̄i ɔ-bɔ -Lago 'ka nyunyu'a "nyinynid̄l'a d̄i 'bhɔ, 'inno 'ka-a! [XXX](#) ɔ 'kpid̄l 'in -za'a 'mv 'le 'in 'ye na: Nyɔ -lue-e -n̄i'e 'le 'an lemu. -Da 'in -see'a 'wlv ke, ɔ -n̄i'e-e ti see 'bho -Lago'ɔ "troli. 'E d̄i ɔ 'bhe'ε "yi tenyi ɔ 'ye 'inmv -zi. [XXXI](#) A -gblee, nyɔ -yɔ ɔ 'ka "du, 'in se ɔ yibo. 'E -n̄i'a kaa 'mv a, *Izrayεεlikɔmv 'ke 'wa -pɔlv 'zɔ nyani -za 'le vñ 'ke ɔ yibo'a d̄i, 'in-ɔ *batizee'e nyv. [XXXII](#) 'Le, d̄i -lr̄l -ke -da 'Zaan 'ye'a a, ɔ 'ye ɔ 'mv -za gbaa! 'le ɔ na: 'In 'ye-e *-Lago'ɔ Lisaazuzu li, ɔ 'ye yaku 'li 'wlv. -Ka 'gbɔlιε -n̄i'a -laa, 'ka-a ɔ -n̄i'o 'le ɔ 'ye yi, ɔ 'ye 'le ɔ 'mv -de. [XXXIII](#) 'An "bhuo'a -naagi 'mv, nyɔ -yɔ ɔ "du'a, 'in se ɔ yibo. -Lago lbho'a 'inmv 'in 'ke nyv batizee, 'inno nv'o na see: -A 'ye-e -Lago'ɔ Lisaazuzu li 'ye -mv, ɔ 'ke nyɔ -lue "kpi'dree 'le ɔ 'ke 'le ɔ 'mv -de. ɔ-bɔ nyɔ 'mv, -a fuo 'ka wɔn, 'inno mo'o, 'ye nyv -Lago'ɔ Lisaazuzu 'mv -po mv 'le ɔ 'ke v 'mv "yi. [XXXIV](#) A 'ye li-ɔ, 'inmv 'Zaan 'ye -ε

-kaa li'a dı a, 'ε kamvu 'in-i 'tmvv'o amv gbaa -ka
ɔ "du'a -Lago'ɔ "yu.

*Zezii 'la-a *ɔ -antanyinamu

XXXV Zɔ -lrɛɛ zı'a a, *'Zaan -ni'e-e -bhla Bɛtanii.
ɔ -ke ɔ nyu 'son -na'o. **XXXVI** ɔ nu'a -kaa, ɔ
'ye-e *Zezii li, ɔ-ɔ zi-o'o, 'le ɔ na: A 'ye li-ɔ,
*-Lago'ɔ 'Bhozayi, -ɔ koo'ɔ 'bhlabhlegbuda un-
v 'ye'a 'sraga 'mu -za mu, -ɔ 'ka 'me nyunu'a
dı, 'inno ɔ 'ka-a! **XXXVII** 'Zaan'a -namv 'son 'mnv
'wɔn'ɔ 'wlu 'mne 'bɔ ɔ, un 'kpa-a Zezii kli, un
-ke ɔ 'ke -na. **XXXVIII** ɔ nu'a -kaa, ɔ "bhiti'e-e "yiti,
ɔ 'ye ɔ li'ye 'le ɔ 'ye ɔ -kaa tidede: Leelə -ni'e
'bho'a? 'Le un na: Wlabii, doo -a'a "bhlegbo -
ni'a? ('Le 'Zuifu'a wlu 'mu, Wlabii'a 'zɔ 'mo-o:
'an -Tɔyi.) **XXXIX** 'Le ɔ na: A yi, -da 'in -de'a ti,
a 'ke 'bho yibo. Un nu'a -kaa, un -ke ɔ 'kpa-a -
jeyi. "Jiazɔyrɔklagba 'mu un mu'o. Un nyni'a a,
'bho-o un -ke ɔ -de'e ti -daan 'le un 'ye le mu.

XL Nyu 'son-ɔ 'wɔn'ɔ 'Zaan'a wlu 'bɔ, -u mu'a
Zezii kli, un -ke ɔ 'ke -na a, 'wa -lue'a 'nyni 'mo-
o Andree. Nyɔ -lue un-u 'la'a Simɔɔ *'Pieli, ɔ
'lotu'a "yu mo'o. **XLI** Un -so'ɔ Zezii gbo, Andree
nu'a -kaa, ɔ 'mu-o ɔ 'lotu'a "yu Simɔɔ gbo -
antanyi 'le ɔ 'ye ɔ 'tmvv, 'le ɔ na: -A 'ye-e -a'ba
Mesii ('le Glekiwlu 'mu, un-u 'la -ɔ *Kliisi; 'inno
'mo-o: *-Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puvn'a nyu). **XLII** A
-gblee, 'le ɔ 'ye Simɔɔ 'mu"luo, ɔ 'ye ɔ Zezii gbo
kpa. Un nyni'a 'le a, Zezii 'ye ɔ ya-gbu 'le ɔ na:
-A'a 'nyni 'mo-o 'Zaan'a "yu Simɔɔ. -E 'wlu'a -laa
-zian a, nyu 'la -inmu Sefaaşı! ('Le Glekiwlu 'mu,
un-u 'la -ɔ *'Pieli. 'ɛ 'zɔ 'mo-o svkpv.)

*Zezii 'la-a Filiipu -ke Natanayeelı, vn -ke o 'ke -na

XLIII Zɔ -lreɛ̑ zı'a a, *Zezii 'bɔ-c̑ ti o 'ke Galileebhlukpa 'kpi mu, 'le o 'ye 'mu-sɔ, o 'ye -jeyi 'kpa, o 'ye nyɔ -lue vn-v 'la'a Filiipu gbo mu 'le o 'ye o -kaa "yi'lɛ: Yi 'inmu 'bi, 'in -ke -in 'ke -na! **XLIV** (A 'ye li-o, Filiipu 'nu-o Bessayidaaköyi. 'Bho ε-be gwlo 'mne 'mu, 'bho-o Andree -ke *'Pielı 'wlu -ni'o -lreɛ̑.)

XLV A -gblee, Filiipu 'mnɔ nu'a -kaa -lreɛ̑ ε, o 'kpa-a 'le nyɔ -lue vn-v 'la'a Natanayeelı gbo -vuka 'le o na: Natanayeelı, nyɔ -ke dı *Moyiizi -ke -Lagɔ'ɔ wlu'a 'mutizamu -lruu 'cni'a 'le -Lagɔbɔgv 'li, 'in 'ye -ɔ'o. Nazaleetiköyi *'Zızeɛfı'a "yu *Zezii mo'o! **XLVI** 'Le Natanayeelı na: -Gwlo 'ma-a Nazaleeti, lezegɛ-ε 'ye 'le -mnɔo 'mu-sɔ mu 'ni? 'Le o na: Yi -a 'ke mu -in 'ke o 'ye. **XLVII** 'Le vn 'ye 'mu-sɔ, vn 'ye -jeyi 'kpa. Zezii nu'a -kaa, Natanayeelı -ni o "yimunamu, o 'ye -ɔ li, 'le o 'ye -kaa 'ɔ "kpidı 'mu-za: Nyɔ vn 'ka *Izrayeeliköyi 'la, 'inno 'ka-a, o 'sreɛ̑-ɛ-ε "yi! **XLVIII** 'Le Natanayeelı na: Leelɛ -in yibo -ni'e 'inmu'a? 'Le o na: -Da Filiipu -see'a -bhla -inmu 'la ke, -ka -in -ni'a 'le figieetu 'zɔ, 'in yibo ni-o'o. **XLIX** 'Le Natanayeelı 'ye o 'tɔ -kaa "yi'lɛ: -lin! 'An -Tɔyi, -Lagɔ'ɔ "yu -in "du'a! Izrayeelikömu'a 'bhlukpayowlklagba vn -ni'a wɔnfuonamu, -inmo ma'a! **L** 'Le o na: 'In nu'a na -ka -in -ni'a 'le figieetu 'zɔ, 'in yibo ni-o'o, 'ɛ "se'ɛ dı, -a de'e 'inmu "gwli'a? -De 'bho ti, likligbi -yi -zi'a -yıı -niı 'mu, -a 'ye-e 'ya da 'ye -mu! **LI** 'Le o 'ye o -kaa "yi'lɛ -lreɛ̑: -Ziadı 'in-i za'a -inmu -bodi 'mu, yaku-u 'ye-e wɔn katı -mu. -Ka

'inmɔ *Nyunuɔ'cɔ "Yu "du'a -Lagɔ -ke nyunu'a 'nyunuɔnɔyi, -a 'ye -i yibo -mv. 'E letu kɔɔ'cɔ-ɔ -a'ba "na *Zakɔɔpɔ'a "yritiyeεε. 'Le ε 'mv -Lagɔ gbo'a -dalbhomoυ-υ zizi-e 'mvti 'le 'bhlvɔkpa -ke yaku'a 'nyunu. -Ka -lue 'mnɔ, 'ka-a 'in -ni'e nyunu -ke -Lagɔ'c 'nyunu.

II

'Nynɔkpagɔ vn "du'a 'le Kanaagwɔ 'mv

I Natanayεεlɪ -so'cɔ *Zezii gbo, ε 'nu-o 'wɪ 'son 'le Galileebhlvɔkpa "kpi'a -gwɔlɔ -lue υn-υ 'la'a Kanaa nyu 'ye 'nynɔkpagɔ -lue "du. Zezii'a 'lotu *Malii 'ye-e 'ε -da. II A -gblee, ε-be gɔ 'mne 'mv, υn 'la-a Zezii -ke *'c -namv. III A 'ye li-ɔ, ε -sie'e-e 'bho -toope 'le 'wa duvεen 'ke -gwε, 'le 'c 'lotu 'ye ɔ -kaa "yi'lɛ: Zezii, duvεen -gwε'o, -kpa nu! IV 'Le ɔ na: Maii, 'in-i 'wɔn-ɔ amv 'mvti. Le a 'ka yibo a, 'inne 'mo-o, lbhv -Lagɔ "nyi'a 'inmɔ 'in 'ka nu, 'c "bhuo 'ke ε 'inmɔ -tɔ. A 'ye li-ɔ, ε-be lbhv 'mne, 'ε wɔndunɔcɔ -see -bhla nyni ke. V -Ka ɔ 'ku υ -kpa, υn 'de-e -kaa "gwli'a dɪ, υn na lbhvnuvnu -bodi: Le"o le ɔ-ɔ 'ye'a 'nyi "si mv, a nu ε!

VI A -gblee, 'le *'Zuifu'a gba 'li, -bho nyɔ 'ke *li'saa 'bho -Lagɔ'c "yigbeyi, ɔ-ɔ "pli-e 'le 'wa -yakpiklɔgbɪ 'li "ni 'le ɔ-ɔ lre ne'o. I-bɪ -yakpi 'mnɪ, 'ya -mɛelo -ni'e 'bho; 'ya -lue 'bheε'o, ε 'ke "ni'a bhi'a -gwli 'son 'mv"luo. VII 'Le Zezii na lbhvnuvnu -bodi: I-bɪ -yakpi -nɪ, a "yi ni "ni! 'Le υn 'ye i "ni 'li po, i 'ye "yi -mnɪnɪ! VIII 'Le ɔ na: 'Traamu 'tɔ ɔ, a "pli 'le "nitoope, a 'ke ε 'le a'ba -klagba gbo kpa! ɔ 'le'ε -kaa, 'le υn 'ye ε

"pli, un -ke ε 'ye mu, un 'ye ε ɔ -jeyi "nyi. **IX** A -
gblee, "ni nu'a -kaa, ε -ze'ε-ε duvæen 'mu, 'le ɔ 'ye
ε wɔn'ye. -Da un -za'a nmo 'mne, ɔ se 'bho yibo.
(U-bu lbhunum "pli'a "ni, 'innu yibo'o 'bho.) **C**
nu'a -kaa, ɔ 'la-a 'nyñokpayi, **X** 'le ɔ na: Nmo-ɔ -
nmo'ɔ wɔn, 'inne nyɔ-ɔ "nyi'e nyu 'wee -antanyi.
'Le, -da un -see'a le wɔn yibo yi a, nyɔ-ɔ "nyi 'u -ε
se'a wɔn-nmo tenyi. 'Le -mtn -ccnucwənucwənuc
tide 'le ε-ε bhla'a 'traamu 'kpi'a!

XI A 'ye li-ɔ, Zezii'a *wɔnkułi 'wee ɔ nu'a a,
'ya -antanyıne 'ka-a! Galileebhlukpa "kpi'a -gwłɔ
Kanaa, 'bho-o ɔ -nu -ni ne'o. -Ka 'ɔ 'nyñi 'bhe'ɛ
"yi, 'ka-a ɔ -tɔ 'nɛ nyu "yi. 'ɔ -namu 'ye'a 'na li
a, un 'de -ɔ "gwli -ka -zegęka.

*Zezii 'pa-a *-Lagɔ'c'bvbɔbhlegbo

(Matiēē 21:12-13; Maaki 11:15-17; Luukku 19:45-46)

XII Dı 'mnı zi'a -kaa a, o -ke 'c 'lotv-e, 'c 'lotv'a
"nynuu -ke *'c -namu -sc'c-c Kanaa 'mu, 'le, -
gwlo -lue un-v 'la'a Kapenayiimu, un 'ye ε 'mu
'wı gbi nynamu mu.

XIII A -gblee, *'Zuifu'a zvn 'li'a goklagba vn-va
'la'a *'Paakı, 'ε -nɔɔ "kɔɔ'c-ɔ gbo'a dı, *Zezii -
scɔ'c Kapenayiimv 'le o 'ye Zelizaleemv mu. XIV *-
Lagoɔ'c bubɔbhlegbo -nı'a gwlo 'mne 'mu, 'le o
'ye 'le mu. ɔ -ka 'le-e nyni, nyv-υ po 'nı-e 'le
'wa -bhlii-e, 'wa wli -ke 'wa -kpakpi 'pɛlv, 'le,
nyv-υ 'bɔ'c ti vn 'ke -Lagoɔ'c *'sraga -za a, vn 'ke
ı de. Nyv-υ zizi'a 'Wlomee's mɔni *'Zuifu'a ne
"yi, -υ -de'a 'wa -klugbi'a "troli ti, o -ye 'nu 'le-
ε -lrεε. XV ɔ nu'a -kaa, ɔ "luo'o-o sisien 'mu, ɔ
'ye υ -ke 'wa 'pɛlvpolı "we tinu, 'le vn -ke ı 'ye
"bhlegbo 'mne 'wlv. Nyv-υ zizia'a mɔni "yi, ɔ

'ye 'wa -klugbi 'ceti 'le 'wa məni 'ye ti'wla. **XVI** - Kpakpipelvəpomu -see'a -bhla 'da ke, 'le ɔ na v -bodu: 'Innunu -nu, a -zu i -laa! 'An -tuta -Lago'ɔ bubobhlegbo mo'o, ε -se a'ba 'pelv'a ne -ko! **XVII** A 'ye li-ɔ, 'ɔ -namu nu'a -kaa, wlu -ε 'cni-ε'ε 'le - Lago'ɔ 'bəgvu 'li see, vun popo 'ne-ε 'gwlvuti. Ε-bε wlu 'mne, 'inne 'ka-a:

'An -Lago, -ka ne-ε wan'a 'le tu'a -boo 'li, 'ka-a - iun -ke -a'a -budu'a dəkmeeε-ε "bhubhlu'o 'le 'an 'limu ti.

XVIII Zezii po'a wlu 'mne ti a, 'le *'Zuifv'a - klugbi na: Kpli -iun nu'a -laa 'le, 'ε *wənkule yεε -iun 'ke nu, -ε 'ke -to na -Lago "nyi'e -iunmu 'ε wənkue'ε lεtu'a? **XIX** 'Le ɔ na: -Bho a wa -Lago'ɔ bubobhlegbo'a lisaabudu -nεε ε, 'iun-i 'po-o 'ε -lreeneε 'wi tan 'tun ti. **XX** 'Le vun na: -l*u*n! -Budu -a'ba "na "we -po -nu'a zvun'a -gwli 'sən -zvun -mεelo ti, 'ε -lreeneε -ccnu'bəεε'ε -iun 'ke -po 'wi tan 'tun ti'a! **XXI** A -gblee, -budu -ke du Zezii -za'a 'mu, 'ɔ "bhuo ɔ "si'e 'nyuu. **XXII** A 'ye li-ɔ, -bho ɔ 'me 'wla, 'wi 'sən, 'bho 'ε tanzo, -da ɔ-ɔ 'ye'a glu -sə-nu mu, ɔ-ɔ 'ye'a ti-nu mu -lreε ε, -ka ɔ -za'a wlu 'mne 'mu a, 'bho-o 'ɔ -namu popo 'nu 'gwlvuti. 'ɔ wlu 'mne -ke -yu 'cni-ε'ε 'le -Lago'ɔ 'bəgvu 'li see, 'le vun 'ye i 'muuwəon 'le vun 'ye i 'wəon.

*Zezii yibo'o-o nyunuu-c'cdu-pəlv

XXIII Ε-bε *'Paakt'a -nu 'mne ti, *wənkuli *Zezii nu'a 'bho Zelizaleεemu'a du, nyu'a -dadudu'a 'limu na vun 'de -ɔ "gwli. **XXIV** Ε -nu'a -kaa 'mu a, ɔ yibo'o-o nyu'o nyu'ɔ 'cdu'c'gwlutiporoε'ε du, ɔ -see v "gwlide. **XXV** C 'bhuo yibo'o-o nyunu'a -pəlv'a du, ɔ -see ti'bə, nyu'ke ɔ 'wa kpli -to.

III

*Zezii -ke "Nikodemus

I-II I-bı *Zezii'a *wɔnkułi 'mnu'a dı, nyɔ -lue
 vñ-ı 'la'a "Nikodemus 'yi -č gbo "matu -lue. Čbɔ
 'mno 'mo-o *Falizięen -ke *"Zuifv'a -klıgbı'a -lue.
 Č yi'a, 'le ɔ na: 'An -Tɔyi, 'in -ke nyu -lrvu yibo'o-
 o -ka -Lago -ya'a -inmu 'nɔc -a'ba "klumu -in 'ke
 -amu 'č wlu -tɔ, -ekedimaa, wɔnkułi -a nu'a a,
 -bho -Lago se nyɔ 'č wɔnkuę "nyı, ɔ se i "kpi -te.

III C 'le'ɛ -kaa, 'le Zezii 'ye wlu 'mu'luso, 'le ɔ na:
 -Ziadı 'in-ı za'a -inmu -bodı 'mu, -bho nyɔ se 'wlu
 -lreeka 'le ɔ 'ke tinielre 'ye, ɔ se 'bhęę, nyu -Lago -
 kɔ'č ɔ, ɔ 'ke 'le 'wa "klumu -ni. IV 'Le "Nikodemus
 na: Nyunyɔzegę -mnɔ -cɔcɔ se'a 'bhęę ɔ 'ke 'le 'č
 'lotu'a 'limu le pa 'le, koo ɔ 'ke 'muti'wlwowlu -
 lreeka'a?

V-VI 'Le ɔ na: nyɔ"o nyɔ 'nynaakpu -ke
 nyukpasu-u 'wlu'a a, ɔ-č 'bhle-e nyunyɔpolu 'li.
 -Yo 'wlu -ni'a *-Lago'č Lisaazuzu 'mu, -Lago'č -
 polu ɔ-č 'bhle'e 'li. 'E "lru "yi ɔ na: -Ziadı 'in-ı
 za'a -inmu -bodı 'mu, -bho nyɔ se 'č "nyinynidı
 "yiyibo 'le ɔ 'ke -Lago gbo "bhitı 'le ɔ 'ke
 'ɛ dı *batizee-ɛ 'le ɔ 'ke 'bho "si ɔ 'ke -Lago'č
 Lisaazuzu 'mu 'wlu -ni, 'le ɔ 'ke ɔ tinielre "nyı,
 'č nyɔtu se 'bhęę ɔ 'ke nyu -Lago -kɔ'č "klumu
 'bı 'ye. VII -Bho 'in nu: A'ba 'wee, a 'wlu -lreeka,
 wɔn'č ma -inmu ti -le! VIII -A 'ye-e li'a, da"o -da
 -pudco 'ybha'a, 'bho-o ε-ε klu ni'o. -A 'wɔn-č 'ɛ
 kluwlu 'bɔ, ε -ni'a -kaa 'mu a, 'nɔc -ε-ε so ni'a
 'mu-e, 'le 'nɔc -ε-ε mu ni'a-e, -in se 'le yibo. Nyɔ
 ɔ 'wlu -ni'a Lisaazuzu 'mu, -ka -lue 'mno 'ka-a 'č
 dı -ni'e 'mu. IX 'Le "Nikodemus 'ye 'bho le mu 'le ɔ
 na: Kbhoo ε 'ke 'mutinuŋu-ε'ɛ? X 'Le ɔ na: -Inmɔ

'ma-a -Lagowlu'a -tɔyi, -ɔ "du'a 'ɛ dı, -ɔ -ke 'nyṇı -wa'a 'le *Izrayeɛlbhlukpa "kpi ti, leedı -mnaaa'a 'wɔn 'innuṇı -nu 'mvti'a? **XI** -Ziadı 'in-ı za'a -unmu -bodi 'mu, lı -a yibo'a a, 'innı -a za'a amu -bodi 'mu. Lı -a 'ye'a a, 'innı -a 'tmuu'o amu, 'le a'ba 'wɔɔn'ɔ -a'ba wlu. **XII** -Bho 'in po 'cū 'kmu 'mu'a lı -Lago'ɔ nı "yi, a'ba 'wın ı 'mvti. l-bı -Lago'ɔ lı 'mnı, -bho 'in -za 'ya dı 'mu gbaa, a-a 'ye ı 'mvti'wɔn mu 'le a 'ke ı "gwlide 'nı? **XIII** A -gblee, nyɔ -lue 'tin -see yaku 'li mu ke, 'le ɔ 'ke le-e yi. ɔ -nı'a -kaa 'mu a, 'inmɔ *Nyunuɔ'ɔ "Yu -cs -ɔ 'le 'mu, 'le 'in 'ye cū 'kmu 'mu yi.

XIV-XV A 'ye li-ɔ, netesen nyu bhla'a, 'inne -Lago'ɔ wlu'a 'mvtizayi *Moyiizi kɔ'ɔ tu "yri -benyi 'le "musa "kpi 'le ɔ 'ye ε ti-nyna. -Ka -lue 'mno, 'ka-a nyu 'ke 'inmɔ *Nyunuɔ'ɔ "Yu 'bho tu "yri kɔ, 'le vñ 'ke ε ti-nyna, 'le, nyɔ"o nyɔ-ɔ de'a 'inmu "gwli, tiniɛzegɛ-e se'a "tiinamu 'bhle, ɔ 'ke ε 'ye. -Ka -a'ba "na "we -gbv'a netesen 'mne ya 'le vñ 'ye'a 'pvn, nyɔ-ɔ de'a 'inmu "gwli a, -ka -lue 'mno, 'ka-a ɔ 'pvn'ɔ 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi.

XVI A -gblee, -Lago -kma'a-a nyunu'a dı tenyi. 'ɛ dı ɔ "luo'o 'ɔ "yu'a 'de -lue 'mu, ɔ 'ye ɔ 'cū 'kmu 'mu lbho, 'le, nyɔ"o nyɔ-ɔ de 'ɔ "gwli, ɔ -kaa 'me 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi, 'le ɔ 'ke "kɔgwletiniε 'ye. **XVII** ɔ -se -Lago 'ke nyunu dı -kpvn'a dı ɔ lbho 'cū 'kmu 'mu -ko. ɔ lbho -ɔ'ɔ 'le 'ɔ 'sana 'mu, nyunu 'ke 'pvn 'bho 'ɔ "yigbeyi. **XVIII** Nyɔ-ɔ de 'ɔ "gwli a, ɔ -zidle'a kpvn ɔ; -yɔ se 'ɔ "gwlide, 'inmɔ ɔ -zidle-e kpvn'ɔ, -ɛkedımaa, ɔ -see -Lago'ɔ "yu'a 'de -lue "gwlide. **XIX** Leelɛ -ke "lru "yi -zidle-e kpvn 'ɔ? -ɛ -ke "lru "yi ε-ɛ kpvn 'ɔ, ɔ 'inne 'in-ı za'a -laa 'mu, 'le "yi 'mu: -Lago'ɔ "yu Zezii

kɔ̄'c zo, ɔ 'yi-e 'cōn 'kmu 'mu; ε -n̄'a -kaa 'mu a, nyunu'a "nyinynikpli'a d̄i, "nyinynid̄i kɔ̄'c -kuyre, 'inne v̄n 'ybha'o. **XX** A -gblee, nyɔ̄"o nyɔ̄'ma-a "nyinynid̄i'a nuyi, ɔ -see zo 'ybha, 'le 'c 'wɔ̄n'o ɔ 'ke ε "yi 'da, 'le 'c -bonyunu -kaa 'c "nyinynikpli li'ye. **XXI** Nyɔ̄ -yo n̄'a "yisr̄ēdi a, ɔ-ɔ 'yi-e 'bho zo "yi, 'le, li ɔ-ɔ n̄'a, -ka ɔ-ɔ n̄ 'le -Lago'c wɔ̄nkue 'mu, nyu-υ yibo 'n̄ gbaa.

*Zezii -ke *Zaan Batiisi.

XXII I-b̄i d̄i 'mn̄i zi'a -kaa a, 'le *Zezii -ke *'ɔ -namu 'ye 'mu-sɔ̄, v̄n 'ye Zideebhl̄ukpa "kpi mu. ɔ -ke v̄n 'nu-o 'le 'w̄l -gb̄i 'le v̄n-υ *batizee'e nyu 'c 'nyu 'mu. **XXIII** -Gwl̄ɔ̄ -lue v̄n-υ 'la'a ɛnɔ̄c, -ε -n̄'a -gwl̄ɔ̄ -lue -lrēe-e 'ma-a Salimu, 'ε "trol̄i, 'bho-o *'Zaan-a batizee n̄'e nyu -lrēe. 'Le'a -bad̄i -die'e-e "yi 'le nyu-υ yi 'c gbo "k̄mu'a d̄i, ɔ-ɔ batizee nu'o. **XXIV** (A -gblee, ε-βε -cōn 'mne ti, nyu -see ɔ -bhla -jie 'mu po ke.)

XXV 'Le *'Zuifu'a gba 'li, -ka nyɔ̄-ɔ lre'a 'le ɔ 'ke *li'saa 'bho -Lago'c "yigbeyi, 'ε "lru "yi, 'Zaan'a -namu -ke 'Zuifuyi -lue depo'o zo -lue 'zɔ̄. **XXVI** Un nu'a -kaa a, v̄n -sɔ̄'c 'mu-ε'ε d̄i, v̄n 'ye 'Zaan gbo mu, 'le v̄n na: -A'ba -Tɔ̄yi, nyɔ̄ -ke -in -n̄'a Zudeen'ε 'fɔ̄tɔ̄ -lue gbo, -ɔ -ke d̄i -inm̄ɔ̄ 'Zaan -za'a -laa 'mu 'bho nyu'a "yigbeyi, -a popo 'c d̄i 'gwl̄uti 'n̄? -Gblee, 'c 'nyu 'mu 'c -namu-υ batizee'e nyu -lrēe, 'le, 'traamu 'tɔ̄ ɔ, ɔ gbo nyu'a -dadudu-u mu'o 'le v̄n 'ye -a'a nu 'mu-zi. **XXVII** 'Le ɔ na: Lbh̄u -Lago "nyi'a nyɔ̄"o nyɔ̄, 'inne ɔ 'ke nu. **XXVIII** Wlu 'in -za'a 'mu 'bho a'ba "bhi'a "yigbeyi, a 'bhεε'o a 'ke ε yibo! 'In na: 'Inm̄ɔ̄ 'Zaan -se *-Lago'c 'Bhozayi -ɔ 'puvn'a nyu -ko; 'in 'ke 'c -jolu po'a

dı -Lagɔ lbho'o 'inmʊ 'co' 'co' nya. **XXIX** A -gblee, le -ke ε gugɔ'c "yiti, 'inne 'ka-a: 'Nynɔkpayi 'mo-o 'nynaakpu'a nyimiε. ε -ni'a -kaa 'mʊ a, -bho vñ 'ke kpukpa a, o-bɔ 'nynɔkpayi 'mnc'c bha -lue-e -ni'e 'bho 'wa 'nynimʊ. Zɔ -ke ti vñ "du'a 'nynɔkpago, o-c 'de-e 'bho 'c bha'a "trolı ti. Dı'o dı o-c za'a 'mʊ 'le 'bvbua 'mʊ, 'le o-c 'wın 'i 'bo. -Bho o -ki i 'bvbwɔn o, o-c 'li-e 'bvbvaklagba. -Ka -lue 'mnc 'ka-a Zezii'a dı -ni'e 'inmʊ -bodi. -Bho nyu -ko o gbo mu 'le nyu -lrvu 'ke i 'inmʊ -bodi 'mʊ-za, 'an lbhv -gwε'ε-ε "yi'a dı, 'in-i li'e 'bvbvaklagba. **XXX** 'ε "lru "yi, 'o 'nyni 'ke 'le 'bhlikpı 'wee "kpi mu, 'le 'mna-a'a ne 'ke "yi"pli-ε mo'o. 'Ka-a 'Zaan 'le'o.

**Zezii -Lagɔ lbho'a 'kmʊ 'mʊ, o 'bhe-ε "yi
'le o 'ye nyu 'wee -zi*

XXXI A po -lokui, 'in-i 'tmvʊ 'o amv-ε, nyɔ-c nyɔ-c -Lagɔ gbo, o 'bhe-ε "yi o 'ye nyu 'wee -zi. Nyɔ -y -ni'a 'co' 'kmʊ 'mʊ a, o-c 'mo-o ε 'mʊ'a nyɔ 'le o-c za'a 'ε dı 'mʊ. A -gblee, -y -sɔ c'c yaku 'li, o 'bhe-ε "yi, o 'ye nyu 'wee -zi. **XXXII** -Lagɔ'c dı o 'ye'a 'le o 'wɔn 'c'c inni, cb'c 'c'c za'a 'mʊ 'le nyu'a -dadudu'a 'wɔn 'c'c wlu. **XXXIII** -Yɔ 'wɔn 'ne ε, -ka -Lagɔ "du'a -ziadi'a 'muzayi, o-c 'wa-a 'ε wɔn ti. **XXXIV** o-bɔ nyɔ -Lagɔ lbho'a 'mnc o, o 'po -c'* Lisaazuzu 'mʊ -gblokok'o a dı, o-c za'a 'c wlu 'mʊ. **XXXV** -A'ba -tita -Lagɔ -kma'a-a 'c "yu 'mnc'c dı, 'le o 'ye o wɔnkue "nyi 'bho lı 'wee "kpi. **XXXVI** 'ε dı, nyɔ"o nyɔ-c de 'c "gwli, o-c 'ye'e tiniezegε-ε se'a "tiinamu 'bhle. Nyɔ-c -see 'c -lokuipo 'le o 'ke o "gwlide, 'c 'ye ε-be tiniezegε 'mne, 'le -Lagɔ'c -zigle -ni 'no "kpi.

IV***Zezii -ke *Samaliinynaakpv -lue**

I-III I zi'a -kaa a, *Falizięen 'wɔn-č 'bč na, nyu *Zezii-i *batizee'a 'le vn -ke ɔ-č na'a a, vn -die'e-e 'yi vn 'ye *'Zaan'a nu 'mu-zı. (A -gblee, *Zezii'a -namu batizee'e nyu 'č nyni 'mu, ε -se 'č "bhuo -ko.) -Ka v-bu Falizięen 'mnı yibo'a 'č nvnvdu, ɔ 'wın 'i 'bč ɔ, vn -koo ɔ dı "yikpa'a dı, ɔ -so'č Zideebhlukpa "kpi 'le ɔ 'ye Galileebhlukpa "kpi mu.

IV -Bho ɔ 'ke 'bhlučkpa 'mne "kpi mu, -jolu -zi -ni'a *Samaliibhlukpa "kpi, 'inne ɔ 'ke bhlu. V-VI A -gblee, 'le ɔ 'ye -jolu 'mne 'mu"luo, 'yru -ni "duu 'mu, 'le, Samalii'a -gwlo -lue vn-v 'la'a Sisa, vn 'ye ε 'mu nyni. -Kpaa -lue -a'ba "na *Zakčopu "nyt'a 'č "yu *'Zizęefu, 'ε "troli mo'o. Σ-be 'bı 'mne "yi, "nibhie -lue-e -ni'e 'bho. ɔ-bč Zakčopu 'mnu, 'č le mo'o -benyi. -Jolu Zezii bhlu'a, ε -sia -ni no-o'o. ɔ nu'a -kaa, ɔ 'de-e "nibhie 'mne'ε wɔnkpu "kpi ti 'le ɔ-č fɔ'o.

VII ɔ -ka 'le -jeyi-i gbu, Samaliinynaakpv -lue 'yi-e "ni jrinamu 'le ɔ na: 'An 'lotu'a "yu, a "nyi 'inmu "ni 'in 'ke 'na! VIII (A 'ye li-č, ε-be -noč 'mne ti, 'č -namu 'mu-o lilili denamu 'le gwlo 'mu.) IX ɔ 'le'ε -kaa a, 'le vn na: -łın! -łınmo 'ma-a *'Zuifuyi, leedi, 'inmo 'ma-a Samaliinynaakpv, 'le -a 'ybha'a 'inmu "ni'a? (A -gblee, -ε -ke dı vn 'le'ε -kaa, 'inne 'mo-o 'Zuifu -ke Samaliikomu'a 'yye wɔn.) X 'Le ɔ na: 'Jε -Lago 'ybha'a ɔ 'ke amu 'lrulinu, -bho a yibo ne 'kı, nyč -yo 'ybhaa'a amu 'nanani 'le a 'ke ɔ yibo -lręe ε, ε-be "ni 'mne, abu 'ke ɔ 'kı 'ybhaa 'le ɔ 'ke amu "nilruzegę "nyi. XI 'Le vn na: 'An 'lotu'a "yu, "nibhie -nεε -tε'ε

'mu-ε, 'le -in se "niplile 'bhle, doo -in 'ke "ni 'mne -za'a? [XII](#) -A 'ye-e li'a, -a'ba "na Zakoɔpu - ke dı -a 'bhle'a "nibhie -nεε, 'c "bhuo 'na-a 'ε "ni. 'C. 'C. "yreetı -ke 'c -bhlii 'nε -ε'o -lreε. -A popo-o 'gwluti na -inmɔ 'mo-o nyɔklagba, -c zi'e Zakoɔpu'a? [XIII](#) 'Le o na: "Ni -nεε, nyɔ"o nyɔ-c 'nε 'ε ε, "nitu 'ye c -bhla 'lbha mu. [XIV](#) A -gblee, "ni 'mna-a 'ye'a nyɔ "nyı mu, -bho o 'nε ε, "nitu -see o 'lbha yi "kɔmukɔmu. 'Le "yi 'mu 'in-i 'tmuu'o amu, ε-be "nizεge 'mne, -ka "nilru -see'a -ma yi, 'ka-a ε-ε 'ye -nı mu 'le o 'mu, 'le, 'ε dı, tinεzεgε-ε se'a "tiinamu 'bhle, c 'ke ε 'ye. [XV](#) 'Le un na: 'An 'lotu'a "yu, "nyı 'inmu ε-be "ni 'mne, "nitu -kaa 'inmu 'lbha, 'le 'in -kaa 'nɔc "ni "plinamu yi 'yrelεε! [XVI](#) Un 'le'ε -kaa a, 'le o na: A mu a'ba nyimie'ε dı, a -ke o 'ke yi. [XVII](#) 'Le un na: 'In se nyimie 'bhle. 'Le o na: -Ka a nu'a a se nyimie 'bhle, -ziadı a -za'a 'mu. [XVIII](#) A 'ye li-c, nyimie -muu a kpa'o 'le nyɔ -yɔ -ke a -na'a 'traamu, o -se a'ba nyimie -ko. Kın, -ziadı a -za'a 'inmu -bodı 'mu!

[XIX](#) C po'a wlu 'mne ti a, 'le un na: "Wii! 'An 'lotu'a "yu, 'in yibo'o 'tɔ-c na -Lagɔ'c wlu'a 'mutizayi -in "du'o. [XX](#) ε-be -gɔgɔ -nεε "kpi, 'bho-o -a'ba "na "we-e bvbɔ nı'e -Lagɔ. ε -nı'a -kaa 'mu a, a-bu 'Zuifu, a-bee -mnuu na, -da nyɔ 'ka -Lagɔ bvbɔ -nı, 'bho-o 'mo-o Zelizaleɛmu. Koo -a popo'o 'ε "kpi 'gwluti'a? [XXI](#) 'Le o na: 'An 'lotu'a "yu, a de "gwli, -nɔc -lue -nı'e-e nyninamu. ε-be -nɔc 'mne ti, ε -se -a'ba -tıtä -Lagɔ'c bvbɔe 'bho ε-be -gɔgɔ -nεε "kpi -ke Zelizaleɛmu, 'inne 'ma-a leklagba -ko. [XXII](#) A-bu Samaliikɔmu, a-a bvbɔ-c -Lagɔ 'le a se 'c 'kpidı yibo. -A-bu 'Zuifu, -a bvbɔ

nu-ɔ'ɔ 'le -a yibo'o 'ɔ "kpidı, -ekedımaa, -abu 'mu
ɔ-ɔ zi nı'o, 'le ɔ 'ke nyunyu 'puvn. **XXIII-XXIV** A
-gblee, -a'ba -tıtä -Lagɔ 'mo-o -zuzu "nyı'a nyu
tiniezegę. -Noo -lue -nı'e-e nyninamu 'le ε "du-
ε'ε wɔn -nalo, -ka ɔ -nı'a -ziaka, 'le, -ka ɔ 'bɔ'ɔ ti
'le *'ɔ Lisaazuzu'a wɔnkuε 'mu nyunyu'a -zuzu
'ke ɔ bvbɔ ɔ, 'bho-o vvn-υ 'ye -kaa -nı mu -ka -
zegęka. A 'ye li-ɔ, 'le 'ɔ Lisaazuzu'a wɔnkuε'ε "se
'mu, nyunyu'a -zuzu 'bhεε'o, -ka ɔ -nı'a -ziaka, ı
'ke ɔ -kaa bvbɔ.

XXV 'Le vvn na: 'In yibo'o-o na *-Lagɔ'ɔ 'Bhozayi,
Mesii-i 'ye-e -yi -mu. (Le Glekiwlu 'mu, vvn-υ 'lo -ɔ
*Kliisi; 'inno 'mo-o *-Lagɔ'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puvn'a
nyu.) -Bho ɔ yi ɔ -a'ba "klumu, ɔ-ɔ 'ye-e 'ya
'wee gbozıza -mu, 'le ɔ 'ke -amu 'tmuu. **XXVI** 'Le ɔ
na: 'Inmo -ke a -nı'a -wlunamu, nyɔ a "si'a 'nyni,
'inmɔ mo'o.

XXVII ɔ -ke vvn -nı ı 'muzanamu 'le *'ɔ -namu 'ye
lilili denamu -sɔ, vvn 'ye 'bho nyni. Vvn nyni'a a,
'nynaakpu -ke ɔ-ɔ wlu'a dı, wɔn ma'a 'wa 'wee
ti. ε -nı'a -kaa 'mu a, 'wa nyɔ -lue 'tın'a "bhuo
-see ɔ -kaa tidede: Leelε -ke dı -ı'n -ke vvn-υ za'a
'mu'a? 'Le "bhalrεεke: Leelε -ı'n 'ybha'a vvn 'ke
nu'a?

XXVIII -Ka Zezii 'le'ε v-bv 'nynaakpu 'mnı "yi'a
dı, vvn nu'a -kaa, vvn sie'e 'bho 'wa -yakpe 'le vvn
'ye gwłɔ 'mu le mu. Vvn nyni'a a, 'le vvn na nyu-
v -nı'a 'bho -bodi: **XXIX** Dı 'wee 'in nu'a a, nyɔ-
-zi 'ı 'inmu -bodi 'mu, a yi a 'ke ɔ 'ye. ɔ kɔ'ɔ
*-Lagɔ'ɔ 'Bhozayi le! **XXX** Un po'a wlu 'mne ti a,
-gwłɔkɔmu nu'a -kaa, vvn -sɔ'ɔ 'mu-ε 'le vvn 'ye 'le
Zezii gbo -vuka kpa.

XXXI U-bv 'nynaakpv 'mnv -ma 'nī 'mv, 'le, 'c -namv-v bhade 'nō li c 'ke le wōn'ye, 'le vñ-v nv'o: -A'ba -Tōyi, li lētoope gbe! **XXXII** 'Le c na: Lilile a se'a yibo, 'inne 'in-i li'o. **XXXIII** Un nv'a -kaa, vñ 'kpa-a 'bho vñ-v dede-e -dede -kaa ti: Nyō-c "nyi 'c lilia-ae? **XXXIV** 'Le c na: Lilile 'mna-a "si'a -laa 'nyni, 'ε 'zō 'mo-o, -Lagō lbho'a 'inmv, 'in 'ke 'c 'gwli vñ, 'le, lbhv c "nyt'a 'inmv, 'in 'ke ε "yigwe. **XXXV** -A-bv 'Zuifu-v 'po-o "nna 'le -a nv'o: Lī'a 'yō nyō-c po'a a, -bho 'cv̄i nyiε nyni-c 'le i 'ke -cε. Ε -nī'a -kaa 'mv a, 'mna-a 'tmv̄v-o amv 'le "yi 'mv, 'le 'in-i nv'o: A -gbv -kp̄i -nū ya -ziaka, i zaan'o 'le 'ya cēnamv nyni'o. **XXXVI** A -gblee, nyō-c cε'ε li'a 'yō 'mnī, -c po 'i -zrv̄v 'mv, 'le -c "du 'i 'srawōn "yi, c 'bhle-e "pelee. 'Ε 'zō 'ka-a: Nyō-c za'a -Lagō-c "dīzīgī 'mv, lezegē c-c 'ye'a 'le 'bvbva 'mv, 'inne 'mo-o, nyv-v de'a -Lagō "gwli a, vñ-v 'ye-e tiniεzegē-ε se'a "tiinamv 'bhle. 'Ε "lru "yi, nyō-c po'a lī 'mnī'a 'yō -ke 'ya cεyi-i li nī'e 'bvbva -dalve. **XXXVII** A 'ye li-c, "nna -nεε, -ziadi mo'o: Nyō -lue-e po'o lī, 'le -lue -lrōc-c cī i'o. **XXXVIII** -Kpaa -ke 'mv a -see'a lbhv vñ, 'le ε 'mv 'in "du'o a'ba lbholbhoa wōn 'le 'ε cēnamv. Nyv -lrv̄v-v nv'o 'ε lbhv 'le abv-v yi 'ε 'mutilinamv.

XXXIX Zezii 'lε'ε -kaa a, v-bv 'nynaakpv 'mnv-v 'tmv̄v-o nyō-o nyō: Dī 'wee 'in nv'a a, c -zī 'i-i 'inmv -bodi 'mv. 'Ε dī ε-be gwli 'mnε 'mv'a nyv'a -dadudu de 'c "gwli. **XL** 'Inne 'bhle'e 'nyni'a dī, v-bv nyv 'mnv nyni 'c li, 'le vñ 'ye c -kaa "yi'lε: -A'ba 'lotv'a "yu, -a'a mu -dalrōc -le, -a 'ybha-o'o -a -ke -in 'ke ti-de! 'Le c 'ye 'wōn, c -ke vñ 'ye 'wī 'sōn vñ. **XLI** A -gblee, wlu 'c "bhuo-o za'a 'mv'a dī, nyv-v de 'c "gwli, vñ-v 'kpa'a

"kpi tenyi, [XLII](#) 'le የኅብኑ ነው 'የኅይሳክሮ ሰምኑ -bodi: 'Traamu 'ቶ ስ, ጥሩ አ-ዛዕባ -amu -bodi 'ሙ, ε-ሰ 'ያ "ሰ'ε ጥሩ -a de 'ዶ "ግዢል 'ኔ -ko. A 'ye li-ዶ, -a'ba "bhi 'po -ዶ -lokui, 'le -a yibo'o -ka ስ "du'a *nyunyu'a 'පህንያ -ziaka.

**Zezii 'പുവനോ-o ലഭവന്യിക്ലഗബ -ലു-എ "യു*

[XLIII](#) *Zezii -ke Sisakመህ ነዋ 'ወ ሰርን, 'le ስ -ke *'ዶ -namu 'ye 'bho lizi, የኅ 'ye Galileebhlukpa "kpi mu. [XLIV-XLV](#) A -gblee, Galileekመህ'a -dadudu 'mu-o Zelizaleemū *'Paaku'a go "dunamu 'ኪ. ε-be gwlo 'mne 'mu, 'bho-o የኅ 'ye -ኔ ካ'ο, ስ 'ye *wɔnkulī -ke ስ -lru'a -dadudu ነው. -Bho ስ -de ti, ስ-ዶ 'ኔ-ο: -Lagowlu'a 'mvtizayi, nyu'a 'lo ስ le 'bho 'ዶ 'bhlukpa "kpi. I-bi ስ ስ ነዋ Zelizaleemū'a ጥሩ, ስ ናንያ'a 'le Galileebhlukpa "kpi, 'bho'a nyu kpvn ስ'ο -gli!

[XLVI-XLVII](#) A 'ye li-ዶ, Galilee'a -gwlo Kanaa, -ε -ke 'mu ስ -ze -nī'a "ኔ duveen 'mu, ስ ነዋ'a -kaa a, ስ 'yi-e 'bho le. A -gblee, Galilee'a -gwlo -lreε የኅ-ህ 'la'a Kapenayiimū, 'bho-o nyu -lue -ኔ'ο. 'Bhlukpayowli'a lbhavnyiklagba mo'o 'le "lruklagba-a 'bhati'e 'ዶ "yu. Nyu ነዋ'a -kaa, የኅ 'tmuu ካ-ο'o -ka Zezii -so'ዶ Zideebhlukpa "kpi, 'le ስ-ዶ mu'a Galileebhlukpa "kpi. 'E ጥሩ ስ -so'ዶ 'mu 'le ስ 'ye ስ -jeyi mu 'le Kanaa. የኅ 'gbuv'a 'bho ε-be gwlo 'mne 'mu, 'le ስ na Zezii -bodi: 'An 'lotu'a "yu, 'an "yu'a "lru-u 'bhati'o 'le Kapenayiimū, 'le ስ -nī'e 'mənamu. 'Inmo bhade -inmu li, -a mu 'le, -in 'ke ስ 'pvvn!

[XLVIII](#) 'Le ስ na: A-bu nyu-ህ -nī'a -laa, -bho 'in se *wɔnkulī ነው, -bho a -see ፩ li'ye, a'ba 'wɔn a 'ke 'inmu "gwlidē! [XLIX](#) 'Le nyu 'mno na: 'An 'lotu'a

"yu, 'inm̩ɔ bhade -inmu li, yi -a 'ke 'an "bhli mu. -Bho ε -se -mnεε ε, 'an "yu 'mε-ε'o! **L** 'Le ɔ na: 'In bha, mu -a'a "bhli, -a'a "yu 'pvn-o'o! Wlu Zezii -za'a 'mu a, ɔ 'de -ε "gwli 'le ɔ 'ye 'mu-sɔ, ɔ 'ye le mu.

LJ ɔ -n̩ munamu 'le ɔ -ke 'ɔ lbhvnmvntolv 'ye -jeyi 'gbv̩v, 'le v̩n na: -A'ba -Koyi, -a'a "yu 'pvn-o'o! **LII** 'Le ɔ 'ye v̩ -kaa tidede: Koo ti -n̩'o 'le ɔ 'ye 'pvn'a? 'Le v̩n na: -Glaapleyrv̩ ce'ε "du "kpi 't̩n, 'bho-o 'wε "tayi -n̩ 'nɔ "yiti. **LIII** A -gblee, -ka ti -n̩'a 'le Zezii ye'a "yu'a -t̩ta: -A'a "yu 'pvn-o'o, nu a, ɔ popo 'nε-ε 'gwlvti. 'Inne 'bhle'e 'nyñ't̩a d̩i, ɔ -ke 'ɔ -gl̩gbawɔnyi'a nyv̩ 'wee de 'ɔ "gwli. **LIV** A 'ye li-ɔ, Zezii -sɔ'ɔ Zidee, ɔ mu'a Galilee, 'ɔ wɔnkuli ɔ nu'a a, 'ya 'sɔnnɛ 'ka-a!

V

*Zezii 'pvvn'o-o -klɔklɔyi -lue 'bho *Zuifu'a lifɔɔ

I l-bi d̩i 'mn̩ zi'a -kaa, 'le *'Zuifu 'ye 'wa goklagba -lue "du 'le Zelizalɛɛmu. *Zezii nu'a -kaa, ɔ -sɔ'ɔ 'mu-ε, 'le ɔ 'ye 'le mu. **II** ε-bε gwlo 'mne 'mu, -bada -lue-e -n̩'e 'bho. Gwlo'ɔ 'gbewɔn -lue v̩n-v̩ 'la'a 'Bhlabhl̩a 'Gbewɔn, 'bho 'ε "troli, 'bho-o ε -n̩'o. -Pepe -muu-u -n̩'e 'bho 'ε wɔnli. 'Le 'Zuifu'a wlu 'mu, -bada 'mne'ε 'nyñ't̩ 'mo-o Bɛt̩zataa. **III** l-bi -pepe 'mn̩ 'zɔ, 'bho-o 'lomu-e, topomu-e, -klɔklɔmu -lrvv̩ 'pe'ε ti, [l'e v̩n-v̩ suo "ni wɔn, ε 'ke ti'tv̩tɔ. **IV** A -gblee, -Lagɔ gbo'a -dalbhoyi-i yi-o'o 'le -cɔɔ gbe 'li, 'le ɔ-ɔ zukɔ'ɔ "ni 'mne ti. -Bho ɔ nu ε -kaa, "gwizinyɔ

-yo "si'a 'le ti -antanyi, koo 'o 'wε -ni, o-o'pvn-o'o.]

V A 'ye li-o, 'le u-bu "gwizimu 'mnu'a "klumu, nyɔ -lue-e -ni'e 'le. 'Le zvun'a -gwlu -lue -zvun -bue, -zvun -meetan 'li, 'o li'a 'wɔn. **VI** Zezii nu'a -kaa, o 'ye-e o-bo nyɔ 'mnu li, o 'pe-e ti. O 'ye o li a, o yibo'o-o -ka o -gwle'a 'bho 'le o 'ye o tidede 'le o na: -In 'bo-o ti, -in 'ke 'pvn'a? **VII** 'Le o-bo nyɔ 'mnu na: 'An 'lotu'a "yu, -bho "ni zukɔ ti, nyɔ -yo 'ka 'inmu 'le 'ɛ kɔ ti"si, 'in se o 'bhle. -Bho 'in nu, 'in 'ke 'le 'kpa, nyɔ -lɔrɔ-c'zi-e 'inmu "yi. **VIII** 'Le Zezii na: -So 'mu, "luo -a'a "kpitipelə 'mu, -in 'ke -na. **IX** A -gblee, 'bho -gbaa -lue 'mu, o 'pvn-o'o 'le o 'ye o "kpitipelə 'mu"luo 'le o-na'o.

ɛ-be le 'mne -ni'a -kaa 'mu a, u-bu *'Zuifu'a lifɔzo o nu 'ɛ dì, **X** 'wa -kligbi na nyɔ-o 'pvn'a -bodi: -Gbu 'nɔɔ! -A'ba lifɔzo 'mo-o -zian. ɛ-be zo -nɛɛ 'li, nyɔ se 'bhɛɛ o 'ke o "kpitipelə 'bhle, -ekedimaa, ɛ-e 'mo-o lbhu'a nvnua. **XI** 'Le o 'ye u -kaa "yi'lɛ: Nyɔ-o 'pvn'a 'inmu, 'in nu'o: "Luo -a'a "kpitipelə 'mu, -in 'ke -na. **XII** 'Le u-n 'ye o 'tɔ tidede: Nyɔ-o 'nu'a na: "Luo -a'a "kpitipelə 'mu, -in 'ke -na, 'o 'nyñi -me'ɛ? **XIII** ɛ -ni'a -kaa 'mu a, Zezii gwe'ɛ -kaa 'o 'pvnprvn "yi a, o "maa 'nɔ-o "yrili 'le nyu-u -ni'a 'bho'a "klumu. 'ɛ dì, nyɔ-o 'pvn 'nɔ, o se o 'nyñi yibo.

XIV -Nɔɔ gbe zi'a a, 'le, u-n 'sɔn, u-n 'ye 'le *-Lagɔ'o bvbɔbhlegbo 'gbvu, 'le Zezii 'ye o -kaa "yi'lɛ: -Gbu 'nɔɔ, -in 'pvn-o! -ɛ 'wlu'a -laa -zian a, 'bho 'tɔ "nyinynidu'a nvnudu 'le "nyinynileklagba -kaa -inmu "kpi bhla! **XV** O-bo nyɔ 'mnu nu'a -kaa, o -ke Zezii sasɔ'c-o li, 'le o

'ye 'mu-sə, ɔ 'ye 'le *'Zuifu'a -klıgbı 'le -ye, 'le
 ɔ na: Nyɔ-ɔ 'puvn'a 'inmu, 'ɔ 'nyñi 'mo-o Zezii.
XVI Un 'wɔn'ɔ ε-be wlu 'mne 'bɔ ɔ, un 'bɔ-ɔ ti, un
 'ke ɔ "nyinynidi "lrulinu, -ekedımaa, 'wa lifɔzɔ
 ɔ 'puvn'o ɔ-bɔ nyɔ 'mno. **XVII** Zezii 'ye'a -kaa 'wa
 kpli li a, 'le ɔ na ɔ -bodi: -Ka 'an -tita -Lagɔ-ɔ
 nu'a "yrilinmɔdı "kɔmukömu a, 'ka-a 'in 'ke nu
 -lreε. **XVIII** A -gblee, 'ɔ wlu 'mne'ε dı, 'Zuifu'a -
 klıgbı-ı 'bɔ'ɔ ti tenyi, un 'ke ɔ 'lbha, ɔ 'ke 'me.
 -Ekedımaa, ε -se 'wa lifɔzɔ "kpi'a gba'a "se, ɔ ce
 'mu 'ni -ko. ɔ na -Lagɔ 'mo-o 'ɔ "yigletta; 'ε letu
 -tɔ'o -ka ɔ -ke -Lagɔ 'bhεε'ε 'mu.

*-Lagɔ "nyi-e 'ɔ "yu *Zezii wɔnkuε*

XIX U-bu *'Zuifu 'mnu-υ 'kpa-a *Zezii dı "yi'a
 dı, ɔ "luo'o wlu 'mu -lreε 'le ɔ 'ye ɔ -kaa "yi'lε:
 -Ziadı 'in-i za'a amu -bodi 'mu, 'inmɔ -Lagɔ'ɔ
 "yu'a -de ti "se ε, 'an nu le. Le 'an -tita-a nu'a, 'in
 'ye'a li a, 'inne 'in-i nu'o. Le"o le 'an -tita-a nu'a
 a, 'inne 'in-i nu'o -lreε. **XX** A -gblee, ɔ -kma'a-a
 'an dı, 'le ɔ-ɔ tɔ'ɔ 'inmu 'ɔ nunvdi 'wee. Li -yi
 'bhε'ε "yi, -i -zi'a -yu 'mu, 'in 'ka nu a, ɔ-ɔ tɔ'ɔ
 'inmu -lreε 'le i-i 'ye amu wɔnti-ma mu. **XXI** -Ka
 'an -tita -Lagɔ-ɔ za'a nyu glu 'le un-υ ni'a ti -lreε,
 'le, -ka nyu-υ 'me'ε 'bho 'ɔ "yigbeyi, ɔ-ɔ "nyi 'υ
 "kɔgwletiniezegε, -ka -lue 'mno 'ka-a, nyɔ -yo 'in
 'ybha'a, 'in-i nu i 'ɔ -bodi -lreε. **XXII** 'Bho 'ε lemu, ε
 -se 'an -tita 'ke nyɔ dı -kpvn 'ni -ko. 'inmɔ 'ɔ "yu
 ɔ "nyi'e wɔnkuε, 'le 'in 'ke nyu dı -kpvn, **XXIII** 'le,
 -ka nyu 'wee-e "du'a 'bho 'an -tita -Lagɔ, un 'ke
 -kaa 'bho 'inmu "du. Nyɔ -yo -see'a ti'bɔ, ɔ 'ke
 'bho 'inmu "du a, 'an -tita -Lagɔ 'lbho'a 'inmu,
 'inmɔ ɔ -see ti'bɔ ɔ 'ke 'bho "du -lreε.

XXIV -Ziadı 'in-i za'a amu -bodı 'mu -lręe, nyɔ' o
nyɔ' o -c-yo po'a 'an wlu -lokui, 'le, 'an -tita-a lbho'a
'inmɔ' -c de 'ɔ "gwli a, tiniezegę se'a 'tiinamu
'bhle, 'inmɔ' -c -ye'o. 'Le *-lebhę -li, 'an -
zidle -see ɔ -kpvn yi: 'ɔ nyɔtu -see 'tɔ 'me 'bho
-Lagɔ'ɔ "yigbeyi. C -ni'e-e ti. **XXV** -Ziadı 'in-i za'a
amu -bodı 'mu -lręe, -c-ni -lue-e -ni'e nyninamu,
'le ε "du-ε'ε wɔn see, 'le, nyu-υ 'me'ε 'bho -Lagɔ'ɔ
"yigbeyi, υn 'ke 'inmɔ' ɔ "yu'a wlu 'bu'wɔn, 'le, -
yu po 'ε -lokui, υn 'ke "kɔgwletiniiezegę 'ye. **XXVI** A
'ye li-ɔ, 'an -tita-a 'bhle'e tinie, 'le, 'inmɔ' 'ma-
a 'ɔ "yu a, ɔ 'ye ε 'inmɔ' "nyi; 'le, -ka ɔ "du'a
nyu -lrvɔ'a tinie'ε -gbętu, 'in 'ke -kaa -ni -lręe.
XXVII 'Bho 'ε lemu, ɔ "nyi-e 'inmɔ' wɔnkuε -lręe,
'in 'ke nyu -zidle -tu, -ekedımaa, 'inmɔ' 'mo-o *-
Lagɔ'ɔ 'Bhozayi -c 'pvvn'a nyu, 'le -c 'łɔ' ɔ "bhuo
*Nyunyɔ'ɔ "Yu. **XXVIII** Di 'in-i za'a -laa amu -bodı
'mu a, 'ya wɔn'ɔ ma amu ti -le! A -gblee, -nco
-lue-e 'ye-e -nyni -mu, 'le, nyu-υ -ni'a 'le zoko 'li,
υn 'ke 'inmɔ' -Lagɔ'ɔ "yu'a wlu 'bu'wɔn. **XXIX** -
Bho υn 'wɛn ε -kaa 'bɔ ɔ, 'le υn 'ke glu -sɔ. Nyu
-yu nu'a "yrilinmodı, 'inmɔ' 'ke "kɔgwletiniiezegę
'ye, 'le, -yu nu'a "nyinynidı, 'an -zidle 'ke υ kpvn.

*Ny *Zezii "du'a, nyu -ke lı-ı -zı 'ı 'mv, 'ya
di 'tmvv'o *Zuifv'a -klıgbi.*

XXX A -gblee, 'in se 'bhεε -bho 'in -de ti "se ε, 'le
'in 'ke le nu. -Ka 'an -tita -Lagɔ-ɔ 'lɛ'ε 'inmυ "yi
'tιn, 'ka-a 'in-i tu'o nyο -zidle. 'An 'bɔ 'an "bhυo'a
'gwlυdi ti; -Lagɔ lbho'a 'inmυ, 'ɔ -ne 'in-i 'bɔ'ɔ ti
'in 'ke nu'a dι, 'an -zidle 'sreε'ε "yi.

XXXI -Bho 'in -za 'an "bhuo'a "kpidi 'mv, a -see
i le 'la yi. **XXXII** Σ -nι'a -kaa 'mv, -Lago -za'a-a 'an

"kpidi 'mu, 'le, dī ɔ -za'a 'mu, 'in yibo'o-o na -ziadı mo'o. [XXXIII](#) 'Bho 'ɛ "kpi, a 'lbho-o nyu 'le *'Zaan Batiisi gbo, 'le ɔ 'ye u -ziadı -bodı 'mu-za 'bho 'an "kpi. [XXXIV](#) A 'ye li-ɔ, nyɔ -yɔ 'inmu *Zezii "du'a a, 'in -see ti'bɔ nyunyu 'ke i 'mu-za. 'In-i 'tmuū 'ni amu-ɛ, a 'ke 'inmu "gwlide 'le a 'ke 'pvn 'bho -Lagɔ'c "yigbeyi. [XXXV](#) 'Zaan -mnɔɔ, -ka -bho nyɔ ce "nape "yi, 'le ɔ-ɔ 'ye ni'a 'ɛ zɔ "yi ti wesaa, 'an "kpidi ɔ -za'a 'mu, 'ka-a i -ni'o, 'le a 'ye i 'woɔn, 'le 'bubua 'ye amu 'lbha, 'witoope'a "se ti. [XXXVI](#) ε -ni'a -kaa 'mu a, nyɔ -yɔ 'in "du'a, li-i 'ye i amu -tɔ mu, i 'bhe-ɛ "yi tenyi, i 'ye 'Zaan'a ni -zi, -ekedımaa, 'an -tıtä -Lagɔ "nyi-e 'inmu wɔnkuε 'in 'ke 'ɔ li'a -dadudu nu 'le 'in 'ke i "yi-nynia. Nyɔ -yɔ 'in "du'a, 'le -ka ɔ lbho'a 'inmu, i-bi li 'mnu 'in -ni'a nünamu, 'inni tɔ 'ni nyu -ziaka. [XXXVII](#) 'Bho 'ɛ lemu, ɔ-bɔ 'an -tıtä 'mnɔ'c "bhuo-o -za'a -ziadı 'mu 'bho 'an "kpi. A -see 'ɔ wlu 'bu'wɔn kpe -lue. A -see ɔ li'ye kpe -lue. [XXXVIII](#) 'Le a'ba de'e 'ɔ wlu 'le a'ba -pɔlū 'zɔ ti, -ekedımaa, 'inmu ɔ lbho'a a, a -see 'inmu "gwlide. [XXXIX](#) A-a popo-o 'gwluti na, dī -Lagɔwlu'a 'mutizamu 'cn̩'a 'le 'ɔ "bɔgu 'li see, 'le i 'mu, -ka a 'ka "kɔgwletinie 'ye, 'le-e a 'ke i yibo -ni: 'ɛ dī a-a ple i kli. A -gblee, i-bi dī 'mnu, 'inni za'a 'an "kpidi 'mu. [XL](#) ε -ni'a -kaa 'mu a, a -see ti'bɔ, a 'ke 'inmu gbo yi, 'le, tiniezegge-ɛ se'a "tiinamu 'bhle, a 'ke ε 'ye.

[XLI](#) A -gblee, 'an 'bɔ ti nyunu 'ke 'an 'nyni "yi'bheɛ. [XLII](#) Le 'in 'ye'a amu 'mu li a, 'inne 'mo-o, a se -Lagɔ'c dıkmɛɛ 'mu 'bhle -ziaka. [XLIII](#) 'An -tıtä -Lagɔ'c wɔnkuε -ke 'in yi'e 'nɔɔ 'kmu 'mu 'le a -see ti'bɔ a 'ke 'inmu "gwlide, 'le, -bho ε

"du nyɔ -yɔ yi nı'a 'ɔ "bhuo'a 'nynı 'mu, a-a kpvn ɔ'o -gli. **XLIV** A-bv -see'a ti'bɔ -Lagɔ -nı -lue 'tın 'ke a'ba 'nynı "yi'bheɛ, a-bv -ke "se-ɛ 'bhıbhheɛ'ɛ 'nynı "yi, koo a 'ke -nyna 'le a 'ke 'ınmu "gwlide'a? **XLV** 'Bho 'an -tita -Lagɔ'ɔ "yigbeyi, a'ba de "gwli na, 'ınmɔ 'ke amv dı "yikpa -le! *Moyiizi a-a de'a "gwli a, 'ınnɔ -nı'e amv dı "yikpanamu. **XLVI** A 'ye li-ɔ, 'an "kpidı ɔ 'cnı'a dı, -bho a de ɔ 'kı "gwli a, a de 'ko'o 'ınmu "gwli -lrɛɛ. **XLVII** I-bı lı ɔ 'cnı'a, -bho a -see ı "gwlide 'le, koo a 'ke 'an wlu le 'la 'le a 'ke ε 'wɔɔ'c?

VI

**Zezii "nyı-e nyv'a -dadudu lilia
(Matiee 14:13-21; Maaki 6:30-44; Luuki 9:10-17)*

^I I zi'a -kaa, 'le *Zezii -ke *'ɔ -namv 'ye Galileebhlukpa 'kpi le yi. Un nv'a -kaa, vn -sɔ'ɔ 'mu-ɛ, 'le, Galilee'a -badaklagba, vn-v 'la'a Tibeliadi'a -bada -lrɛɛ, vn 'ye ε "kpi ce. ^{II} A -gblee, ɔ-ɔ 'pvvn-o "gwizimv'a dı, nyv'a -dadudu-u mu 'ɔ 'bı, vn 'ke 'ɔ *wɔnkulu'a da 'ye. ^{III} ɔ -ke 'ɔ -namv 'mnv ce'ɛ -kaa "ni, vn 'mu-o 'le -gɔgɔ -lue "kpi 'le ɔ 'ye ti-de ɔ 'ke v -Lagɔwlu -tɔ. ^{IV} A 'ye li-ɔ, ε-be -nɔɔ -ke 'li ɔ-ɔ nv'a -kaa lı -nıı, *'Zuifu'a zvn 'li'a gɔklagba *'Paaki, 'ε 'wı "kɔɔ'ɔ-ɔ gbo.

^V Un mu'a -kaa 'le -gɔgɔ 'mne "kpi a, ɔ -ka 'le-e gbu, nyunyu'a -dugbadɔnv -nı'e 'le ɔ gbo yinamv, 'le ɔ 'ye Filiipv gbo "bhitı 'le ɔ 'ye ɔ -kaa tidede: Filiipv, nyunyu'a -gbogboyoko -nı'a yinamv 'le, doo a 'ke 'wa lilile -za'a? ^{VI} A -gblee, Zezii 'dın -ɔ ti, -bho ɔ de 'ɔ "gwli, ɔ 'ke ı yibo, -ekedımaa,

лε ɔ 'ka nu, Zezii -mnočo yibo nε-ε'o see. **VII** 'Le ɔ na: Nyu-υ -die'a -kaa 'mu, *deniee'a -gwli bue'a "fleeε, -bho -a 'gblee nu 'ya "ditoope "yriti, ı -see 'bho -te yi!

VIII 'Le, Simočo *'Piεlɪ'a 'lotu'a "yu Andree, -ɔ 'ma-a 'ɔ -namu'a -lue, ɔ na Zezii -bodi: **IX** Nyukpasudraa -lue-e 'bhle'e -laa "fleeε -muu -ke zmi 'son. Ibi se'a nyu -yuu wɔnyi'bheε 'le! **X** 'Le ɔ 'ye -kaa 'ɔ -namu "yi'lε: A 'tmuu nyu 'wee, υn 'ke ti-de! A -gblee, 'bi 'mne "yi, -sukui-i -ni'e 'bho. ɔ 'lε'ε -kaa, 'le υn 'ye ti-de. Nyukpasi -ni'a 'le 'wa 'klumu, υn 'bheε'ε-ε "dui -bue "dui 'son -gwli -bue. **XI** υn -de'a ti a, ɔ "luo'o-o ı-bi "fleeε 'mu, ɔ 'ye 'ya dı -Lagɔ 'sεε po, ɔ 'ye ı -jιε "yi ticice -ni, 'le ɔ 'ye ı 'ɔ -namu "nyi, υn 'ye ı υ "yiti'gblee. -Ka -lue 'mnoč, 'ka-a ɔ nu'o zmi 'son 'mnı -lreε, 'le, -ka υn 'bɔ'č ti, υn 'ye -kaa 'ye. **XII** 'Wa 'wee gwε'ε lilia "yi a, υn lbho-o'o 'le ɔ na 'ɔ -namu -bodi: "Fleeε -ke zmi'a kötı -sie'a ti, a 'tite ni ti 'le 'ya le -lue 'tun -kaa wɔn-nyni. **XIII** A 'ye li-ɔ, ı-bi "fleeε -muu, υn li'a, υn 'tite'ε 'ya kötı ti a, ı "yi-e -cici -bue 'yo 'son.

XIV A -gblee, *wɔnkule Zezii nu'a, nyu-υ -ni'a 'bho, υn 'ye 'ε li a, υn-υ 'wa-a wɔnti 'le υn-υ nu'o, na: -Ziadı mo'o, -Lagɔwlu'a 'mutizayi -ke dı 'cnı-ε'ε 'le -Lagɔ 'ɔ 'bɔgɔ 'li see, -ɔ 'ka 'nɔč 'kmu 'mu yi, 'innoč 'ka-a! **XV** A 'ye li-ɔ, Zezii nu'a -kaa, -ka υn 'ka yi υn 'ke ɔ kpυn -glaka 'le υn 'ke ɔ 'wa 'bhlukpa'a -yowli 'mu nu a, ɔ yibo ni-o'o, 'le, ɔ -ni -lue 'tun, ɔ 'ye nyu-υ -ni'a 'bho'a "klumu 'wlu, 'le ɔ 'ye kpɔ cε 'le -gɔgɔ 'mne'ε "kpi.

**Zezii -na'a-a 'bho "ni "yigbeyi
(Matiee 14:22-23; Maaki 6:45-52)*

XVI *Zezii'a -namu -mnvv a, -kutamnu -ni'a 'mvtikpenamu, 'le un 'ye 'mu-so, un 'ye 'bho -badaklagba 'mne'ε wɔnli yi. XVII Un nu'a -kaa, un 'kpa-a 'wa golu 'li, un 'ke Kapenayiimu -bhoga le -yi -ni, 'le un 'ye 'bho 'kpa -lrεε un 'ke "ni "kpi ce. Glu gwε-o'o 'le Zezii -see u "kpi bhla ke. XVIII Un -ni'a -kaa "ni "kpi cənamu, 'le -bibie-e yi'o, 'le "ni'a "tarili 'ye 'mu-so 'bho "ni "yigbeyi. XIX Un "lu'a golu kplokplokplo, un nyni'a 'bho "ni'a -bhie 'mu a, un nu'a -kaa, un 'ye-e *Zezii li 'bho "ni "yigbeyi. ɔ-ɔ na-o'o 'le ɔ-ɔ yi 'u "yi. -Sianyi nu'a -kaa, -bhɔɔ! ε 'wlu -u "kpi ti. A -gblee, -ka ε "du'a Zezii, un se i yibo. XX 'Le ɔ na: -Sianyi'a 'lbha amu -le! 'Inmɔ Zezii mo'o! XXI ɔ 'le'ε -kaa a, un 'bo-ɔ ti, un 'ke ɔ 'ki 'mu"luo 'le golu 'li, 'le, -da un -ni'a munamu, ε 'ye 'bho'a 'kika kpun 'bho -gbaa -lue 'mu.

*Lilile nyɔ-ɔ li'a, -ka ε-ε "nyi 'ɔ tiniε, 'ka 'muɔ
'ka-a *Zezii -ni'o*

XXII Zɔ zt'a a, nyv-v -sie'a 'le "nilemu, un popo'o-o 'gwlvti na golu -lue 'tun-i -ni 'ko'o 'bho, 'le, -da *Zezii'a -namu-v 'kpa'a 'le a, ɔ -ke un se -na. XXIII A -gblee, 'fɔtɔ -ke "yi -a'ba -Kɔyi *Zezii -po -ni'a -Lago 'sεε 'le un 'ye'a "fleε li a, golu -lrui nu'a -kaa, Galileebhlv kpa "kpi'a -gwlo -lue un-v 'la'a Tibeliadi, 'le -bhoga i -so -ni'e 'mu, 'le i 'ye 'bho yi. XXIV U-bu nyv-v -sie'a 'le "ni 'mne'ε lemu, un yibo'o-o -ka Zezii se'a 'bho 'wa "troli -ni, 'le, -ka 'ɔ -namu mu'a -lrεε, un 'ye i 'gwlv tipopo. 'E

"lru "yi ὑn "luo'o ı-bı gɔlı 'mnu 'mu, 'le ὑn 'ye ɔ tibɔnamu mu 'le Kapenayiimu!

XXV Un nu'a -kaa, ὑn 'ye -ɔ'o, 'le ὑn 'ye ɔ tidede: -A'ba -Tɔyi, -bhlaaka -mnɔccɔ yi'e 'c'c'c'? **XXVI** 'Le ɔ na: -Ziadı 'in-i za'a amu -bodi 'mu, 'in "nyi-e amu lilia 'le a 'ye lbho. 'E dı a-a 'bo'c 'inmu ti. *Wɔnkulu 'in nu'a, a 'ye'a li, ε -se 'ya 'zɔ a 'wɔn 'mvti'a kamu -ko. **XXVII** A -gblee, lililezegε-gwle'a 'mu, -ε 'ka amu lbhu 'mu nu, 'le, timεzegε-ε se'a "tiinamu 'bhle, a 'ke ε 'ye, a zi 'ε dı! -Yε 'ka wɔn-nyni, a'ba dı'a -nı ne "kpi -le! Ε-be lililezegε 'mne, 'inne 'inmɔ *Nyunyɔ'c "Yu-u 'ye amu "nyi mu, -ekedımaa, 'an -tita -Lago-ɔ "nyi-e 'inmu 'c wɔnkue, 'le, -ka, ɔ -za'a 'an "kpidı 'mu, ɔ 'ye 'na nyu -tɔ.

XXVIII 'Le ὑn na ɔ -bodi: Leelε 'ke -Lago'c 'gwlvdı "du, -a 'ke nu, 'le -a 'ke "kɔgwletiniε 'ye'a? **XXIX** 'Le ɔ na: 'Inmɔ ɔ lbho'a 'nɔc 'kmu 'mu, 'an "gwlidε, 'inne 'mo-o 'c 'gwlvdı. **XXX** 'Le ὑn na: Wɔnkule -ye -in 'ka nu, -bho -a 'ye'a li, 'le -a 'ka -inmu "gwlidε a, nu ε! Leelε -in 'bheε'ɔ -in 'ke nu'a? **XXXI** -Gblee, wlu-u 'cnı-ε'ε 'le -Lago'c 'bɔgv 'li, -ε nu'a na: Lilile 'wlu'a yaku "yi, -Lago -zi -nı'e-e 'c wlu'a 'mvtizayi *Moyiizi 'mu, 'le ɔ 'ye ε u "nyi 'le ὑn 'ye ε li. Ε-be lilile 'wlu'a yaku "yi ὑn-ı 'la'a manı, -ka zɔ'o zɔ -a'ba "na "we-e li 'ε 'le "musa "kpi, ε-be wlu 'mne, 'inne popo 'nı -amu 'gwlvti. 'E dı le ɔ nu'a a, -a'a 'mate ne -le, 'le -in 'ke -kaa nu -lrεε!

XXXII 'Le ɔ na: -Ziadı 'in-i za'a amu -bodi 'mu, ε-be lilile 'mne, ε -se Moyiizi "nyi ε u 'nı -ko -ziaka; 'an -tita -Lago mo'o. 'Traamu 'tɔ, lililezegε ɔ-ɔ "nyi'e amu. **XXXIII** A 'ye li-ɔ, nyɔ-ɔ -sɔ'c 'le yaku 'li,

-č yī'a 'mū, ɔ 'ke nyō "kōgwletiniezegē "nyī, 'mo-o 'mō-nū 'mo-o lililezegē. [XXXIV](#) 'Le vñ na ɔ -bodi: -A'ba 'lotu'a "yu, "nyī -amu ε-be lilile 'mne 'kōmučkōmu.

[XXXV](#) 'Le ɔ na: Lilile nyō-č li'a, -ka ε-ε "nyī tinie, 'ka 'mno 'ka-a 'in -nī'o, 'le 'in-č "nyī'e nyū "kōgwletiniezegē. Nyō -yō yī'a 'inmu -bodi, -č de'a 'inmu "gwli, 'č nyōtu'a 'gwlu-v 'gwε-ε 'bho ti "kōmučkōmu. [XXXVI](#) 'In -zī 'i-č amu -bodi 'mū see: 'In na: A 'ye-e 'inmu li, 'in 'ye wōnkult'a -dadudu nu. ε -nī'a -kaa 'mū a, a -see 'inmu "gwlidē. [XXXVII](#) A -gblee, nyū 'an -tīta -Lagč -za'a 'bho, ɔ "nyī'a 'inmu, 'innu 'ke 'an nyū "du. 'Le, -bho vñ yi 'inmu -bodi, 'in -see 'wa -lue 'tin'a "bhuo -vu yi. [XXXVIII](#) A 'ye li-č, -Lagč lbho'a 'inmu 'kmū 'mū, 'in 'ke 'č 'gwluđi nu'a dī 'in -soč'č yaku 'li, 'le 'in 'ye yi. ε -se 'an ne'ε dī -ko. [XXXIX](#) Č-bč lbho'a 'inmu, 'č 'gwluđi 'mne, 'inne 'mo-o, u-bv nyū ɔ "nyī'a 'inmu, 'an "tayi nu "yiti 'wa 'me 'tō 'bho 'č "yigbeyi -le! Un -nī ti, 'le, -bho *-lebhččzigle'a -nčč yi, 'in 'ke v glu -za 'le vñ 'ke ti-nī 'kōmučkōmu. [XL](#) Kīn, 'an -tīta -Lagč'č 'gwluđi mo'o; nyō"o nyō, -č kpvn'a 'inmu -gli, -č de'a 'inmu "gwli a, 'č nyōtu-u 'ye-e "kōgwletinie, 'le, -bho ε-be -zigle 'mne'č -nčč nyni, 'in-č 'ye ɔ glu -za mu 'le ɔ 'ke ti-nī "kōgwleka.

[XLI](#) A -gblee, Zezii -nī'a -wlunamu, ɔ 'nu-o: -Ka -Lagč -za'a 'le yaku "yi lilile 'le ɔ 'ye 'ε 'nō 'zō po, -ka -lue 'mno 'ka-a, ɔ lbho'o 'inmu 'kmū 'mū 'le 'in 'ye yaku 'li 'wlu, 'ε 'lru "yi u-bv *'Zuifu'a tčlu-v "wōwan'o. [XLII](#) 'Le vñ-v nu'o: 'nō -č -se -kaa *'Zīzeεfu'a "yu Zezii? -A yibo'o-o ɔ 'lotu -ke ɔ -tīta. Koo ɔ-č nu'o, ɔ -

so'-c-o yaku 'li'a? **XLIII** 'Le o na: A 'bhɔ "wuwandi a'ba "se'ε "klumu! **XLIV** A -gblee, nyɔ'o nyɔ-o yi'a 'inmu -bodi, o 'ke 'inmu "gwlide, 'an -tita -Lagɔ lbho'a 'inmu 'c po cuu 'c 'ε 'tu "gwli, 'le, 'bho *-lebhɔɔzigle'a -o "yi, 'in 'ke 'o "ku glu -za, 'le 'in 'ke o 'menyunc'mu -za, o 'ke ti-ni 'kɔgwleska. **XLV** A 'ye li-o, -Lagɔwlu'a 'mutizamu'a -lue, wlu o 'cni'a 'le -Lagɔ'c "bɔgu 'li see, -ka ε 'le'ε, 'kla-a 'ka-a: -Lagɔ-o 'ye-e 'o nyu 'wee 'o wlu -tɔ -mu. ε -nι'a -kaa 'mu a, nyɔ -yo po'a 'an -tita -Lagɔ'c wlu -lokui, 'le -o "tayi'a 'c "bhuo "yiti, o 'ke o -tɔ o, 'an gboye's 'tu, 'inno 'bhle 'ε "gwli, 'le o-o yi'e 'inmu -bodi, o 'ke 'inmu "gwlide. **XLVI** ('In -see na, a'ba nyɔ 'ye-e 'an -tita -Lagɔ, nu. 'In -nι -lue 'tin, 'inmɔ 'wlu'a 'le o gbo, -bho ε -se 'an "se, 'inmɔ 'ye 'c!)

XLVII -Ziadı 'in-i za'a amu -bodi 'mu, nyɔ -yo de'a 'inmu "gwli, tiniezegε -ε se'a "tiinamu 'bhle, o-o 'ye -ε'o. **XLVIII** A -gblee, lilile nyɔ-o li'a, -ka ε-ε "nyi'a nyɔ tinie, -ka -lue 'mno, 'ka-a 'inmɔ Zezii -nι'o, 'le 'in-i "nyi'e nyu "kɔgwletiniezegε. **XLIX** 'Le "musa "kpi, a'ba "na "we-e li'a manı, 'wa -lue 'tin se 'traamu ti-ni. **L** -Ka ε-be lilile 'mne 'wlu'a 'le yaku "yi 'le ε 'ye'a 'nɔɔ 'zɔ yi, 'inmɔ -nι'a -kaa a, nyɔ-o de'a 'inmu "gwli a, 'c nyɔtu -see 'tɔ 'me 'bho -Lagɔ'c "yigbeyi. O -nι'e-e ti "kɔmu kɔmu. **LI** 'In-i 'tmuu'o amu-ε, -ka lilile, -ε so'-c yaku "yi, -bho nyɔ li ε, le ε-ε "nyi 'c tinie, 'ka 'mno 'ka-a 'in -nι'o. -Bho nyɔ de 'inmu "gwli, o-o 'ye-e "kɔgwletinie. A -gblee, le 'in 'ka nu 'le nyunu "we 'ka "kɔgwletiniezegε 'mne 'ye a, 'inmɛ 'mo-o, 'an "bhuo, 'an "bhuo'a ku, 'in 'ke ε nyu -lruu "nyi.

LII C 'lε'ε -kaa, u-bu 'Zuifu'a tɔlu 'mnu 'kpa-a 'bho, 'le 'wa "sε'ε "klumu, un-u wlu'o "yikmaka 'le un-u nu'o: Khoo nyɔ cɔn-ke -amua ɔFa 6 52 -Bho Zezii nu ɔ 'ke 'ɔ "bhuo'a ku nyu "nyi, ɔ -see lilile'ε dı 'mu-za. 'E 'zɔ 'mo-o, ɔ 'ke 'ɔ "bhuo "yiti'tayi nyu 'ke ɔ 'lbha ɔ 'ke 'me.

LIII 'Le ɔ na: -Ziadı 'in-i za'a amu -bodi 'mu, 'nmɔ *Nyunyɔ'ɔ "Yu'a ku, -bho a -see ε li, -bho a -see 'an nymɔ 'na a, a -see "kɔgwletiniεzegε 'ye yi.b ɔFb 6 53 -Bho Zezii nu, -bho un -see 'ɔ ku li 'le un 'ke 'ɔ nymɔ 'na a, 'ɔ wlu 'mne'ε 'zɔ 'mo-o, -bho un -see ɔ "gwlide, 'le un 'ke ɔ "srī a, un -see "kɔgwletiniε 'ye. -A'ba "nyinynidı'a dı Zezii-i 'ye 'me mu, 'le 'ɛ letu 'ke -nu-ε. **LIV** A -gblee, nyɔ -yo nu'a -kaa, 'ɔ nyɔtu-u 'ye-e "kɔgwletiniεzegε, 'le, 'bho *-lebhɔɔzigle'a -nɔɔ "yi, 'in 'ke 'ɔ 'ku glu -za, 'le 'in 'ke ɔ 'menyunɔɔ 'mu -za, ɔ 'ke ti-ni "kɔgwleka. **LV** A 'ye li-ɔ, 'an ku-u 'mo-o lililezegε 'le 'an nymɔ "du'o 'nanalezegε. **LVI** Nyɔ -yo li'a 'an ku, -ɔ 'na'a 'an nymɔ, 'in -ke ɔ-ɔ 'sisri-e "yi "kɔmukɔmu. **LVII** A -gblee, 'an -tūta -Lagɔ lbho'a 'inmu, ɔ 'bhle-e tinie. 'Inno "nyi 'ɛ 'inmu. 'E kamu 'in -ni'e ti. -Ka -lue 'mnu, nyɔ -yo li'a 'an ku, -ɔ 'na'a 'an nymɔ, 'in-i "nyi -ɔ tinie -lreε. Tiniezegε 'in-i "nyi ɔ'o. **LVIII** Lilile -ye -sɔ'ɔ yaku "yi, a'ba "na "we li'a 'le 'wa nyɔ -lue 'tūn se'a 'traamu ti-ni, 'in -sɔ'ɔ yaku 'li, 'mna se -kaa -ni. Nyɔ -yo de'a 'inmu "gwli, "kɔgwletiniε 'ɔ nyɔtu-u 'ye'o.

LIX A -gblee, 'le -Lagɔwlu'a 'liciaanbudu -ni'a Kapenayiim, 'le-e Zezii-i tɔ'ɔ nyu i-bı wlu -ni. Wlu ɔ -za'a 'le 'mu, 'in-ni 'ka-a!

*Zezi'i'a wlu, c'uccm, c-cy
"kɔgwletinɛs

LX Nyu -ke *Zezi'i-a a, un 'wɔn 'mnu 'c 'c'nc'm 'c wlu 'mn̩
'bɔ c, 'wa -dadudu na: 'C -tötöl̩i 'mnu, i -kmu'o-o
"yi tenyi. Nyɔ se 'bhɛs o 'ke i 'wɔn. **LXI** A -gblee,
-ka 'c -namu-u "wuwān'a 'ɛ "lru "yi, nyɔ -see i
'tmuñ 'le o 'ye i yibo. 'Le 'ɛ kamu, o na: D̩i 'in -
za'a amu -bodi 'mu, i 'kpvñ-n-o amu li'a? **LXII** 'Inmɔ
*Nyunyɔ 'c "Yu, -bho 'in 'me, 'le 'in 'ke glu -sɔ, 'in
'ke ti-ni -lreɛs, 'le a 'ke 'inmu 'ye 'bho 'an -t̩ita -
Lagɔ 'c "troli, -da 'in -ni'a -bənyi, 'in 'ke 'bho le
mu, koo a 'ke 't̩o 'ɛ d̩i 'lɛ'ɛ? **LXIII** A 'ye li-c, nyɔ
'bhle-e nyunyɔnaagi 'mu'a d̩i, o se 'bhɛs o 'ke 'an
-tötöl̩i 'mnu 'mvti'wɔn. *-Lagɔ 'c Lisaazuzu, 'in
t̩o 'ni nyu 'le o-c "nyi 'u "kɔgwletinɛs. Wlu 'in -
za'a amu -bodi 'mu a, i 'bhle-e 'zɔ. 'Le 'ya 'mu, a
'ke ε-be t̩inɛ 'mne 'ye -ni. **LXIV** ε -ni'a -kaa 'mu a,
a'ba t̩olv -see 'inmu "gwlid̩e. A -gblee, -nɔc -ke 'li
Zezi'i "du -ni'a 'c 'lbhu wɔn, nyu-u -see'a 'wɔn un
'ke o "gwlid̩e -ke nyɔ-c 'ye 'c 'c tu'a nyu -jeyi "nyi
mu, o yibo nu-o'o see. **LXV** 'Le o 'ye 'bho wlu -lreɛs
"du 'le o na: Le-ε 'bhle'a 'nyi, -ε -ke d̩i 'in nu'a:
Nyɔ 'o nyɔ-c yi'a 'inmu gbo, o 'ke 'inmu "gwlid̩e,
-bho ε -se 'an -t̩ita -Lagɔ po 'c 'ɛ 'tu "gwlid̩e, 'ɛ letu
se 'bhɛs ε 'ke -nu-ε, 'inɛs 'ka-a.

LXVI D̩i o-c za'a -laa 'mu'a "lru "yi, nyu'a -
dadudu-u -ke o-c na 'ka a, un 'wlu -o "yrlili.
LXVII *'C -namu -bue 'yɔ 'c'nc'm -ni'a 'bho, 'le o
na u -bodi: A-bee -mn̩u 'le, a -see ti'bɔ a 'ke
mu -lreɛs'ɛ? **LXVIII** 'Le Simɔɔ *'Piɛl̩ na: -A'ba -
Kɔyi, wlu-u "nyi'a nyɔ "kɔgwletinɛzegɛ, 'inɛs -
in 'bhle'e wɔn 'mu, yɔc -ke gbo -abu 'ke 't̩o mu'a?
LXIX 'Traamu 't̩o o, -a 'de-e "gwlid̩e 'le -a yibo'o -ka

-in "du'a -Lago'c "yu o -za'a 'bho o lbho'a 'co'n
 'kmv 'mu. [LXX](#) 'Le o na o -bodi: A -ni -bue 'yo
 'son, 'inmə -za'a 'bho amv 'in -ke a 'ke -na, 'kla
 -ko? ε -ni'a -kaa 'mu a, "nyinynidi'a tiyayi-i zi
 'ni-e a'ba nyō -lue 'mu o 'ke 'o lbhv nu. [LXXI](#) A
 -gblee, Simoo Isikaliyoo'a "yu Zidaa, -o 'ma-a 'o
 -namv'a -bue 'yo 'son 'mnu'a -lue, 'le -o 'ye 'o 'o
 tu'a nyv -jeyi "nyi mu, 'o dī o-o za'a -laa 'mu.

VII

*Zezii'a 'lotv'a "nynuu -see o "gwlide

[I](#) I zi'a -kaa, 'le *Zezii 'ye 'mu-so, 'le o-o ple'e Galileebhlukpa'a gwle "yiti. *'Zuifu'a -kligbi-i 'bo-o ti, vñ 'ke o 'lbha o 'ke 'me'E dī, o -see 'ki 'ybha o 'ke Zideebhlukpa "kpi mu.

[II](#) A -gblee, *'Zuifu'a zvn 'li'a goklagba, -bho vñ -kaaa "du 'le vñ-v 'mu'a -pepe 'zō o, 'ε 'w̄i "kōc'c-o-o gbo, [III](#) 'le 'o 'lotv'a "nynuu 'ye o -kaa "yi'lε: Zezii, Zideebhlukpa "kpi, 'nōo nyv-u 'ye'a go "du mu, -so -laa 'mu -in 'ke 'le mu, 'le, *wɔnkuli -a nu'a a, *-a'a -namv "we 'ke i li'ye! [IV](#) Nyō-c 'bo-c ti 'o -bonyunu 'ke o yibo a, le 'o nyotu-u nu'a, 'o "zize nε. I-bi wɔnkuli -ni, -a nu -i'a dī a, -tō -a'a "bhuo nyv "yi 'le vñ 'ke 'ya da 'ye. [V](#) A 'ye li-o, Zezii'a 'lotv'a "nynuu'a "bhi -see o "gwlide. [VI](#) 'Le o na: 'W̄i -Lago -ce'ε 'inmu, i -see -bhla nyni ke! 'Bho a'ba damv, zō -ye a 'ybha'a, a 'bhεε'o a 'ke ε ti -mu -ni. [VII](#) Nyv-v se'a -Lago yibo, vñ se 'bhεε vñ 'ke amv 'mu'nyε. ε -ni'a -kaa 'mu a, "nyinynidi vñ-v nu'a, 'in-i zi 'i 'mu-E gbaa'a dī, vñ 'nyε'E 'inmu 'mu. [VIII](#) A-bv -yv, a mu, a 'ke

go 'mne "du! 'In se ε 'mu yinamu -ni 'traamu, -ekedimaa, 'wı -Lago -ce'ε 'inmu, ı -see -bhla nyni ke. **IX** ɔ 'lu 'v -kaa "yi a, 'le ɔ 'ye Galileebhlukpa "kpi -sie.

X ɔ 'lotu'a "nyuuu 'mnı nu'a -kaa, un -so 'mı-ε, 'le un 'ye goklagba 'mne "dunamu mu. ɔbɔ nu'a -kaa -lreε, ɔ 'mu-o 'le. ɔ nyni'a 'le a, ɔ -see 'ɔ "bhuo nyu "yi-tɔ. **XI** A -gblee, ε-be goklagba 'mne'ε -coɔ "yi, *"Zuifu'a -kligbi-ı 'bo -ɔ ti, 'le un-u nu'o: Doo ɔ -ni'a? **XII** Nyu'a -dadudu-u -ni'a 'bho, 'ɔ dı un-u za'a 'mu 'le un-u ya'a wlu 'zɔ, 'le 'wa tɔlu-u nu'o: Nyɔ un-u "si'a -laa 'nynı, ɔ 'sree'ε-ε "yi, 'le -lrıuu-u nu'o: -Gba, nyu'a "yrabha'a 'mulbhayi mo'o! **XIII** ε -ni'a -kaa 'mu a, u-bu nyu 'mnı-u 'ple-e 'Zuifu'a -kligbi'a -fanu'a dı, 'wa -lue 'tin -see "yi'laha 'le ɔ 'ke 'ɔ 'kpidi 'mu-za.

*Zezii -ma'a-a *'Zuifu'a -kligbi wɔnti

XIV A -gblee, nyu-u mu'a go 'mne "dunamu, un 'bhεε'ε-ε 'ε 'wı 'mu, 'le Zezii 'ye 'mu-so, ɔ 'ye *-Lago'ɔ bubobhlegbo mu, ɔ 'ye 'bho 'kpa 'le ɔ-ɔ tɔ'ɔ nyu -Lagoowlu. **XV** U-bu *'Zuifu'a -kligbi 'mnı 'ye'a 'ɔ -tɔtɔsu li a, wɔn 'mu -u ti, 'le un-u nu'o: ɔ-bɔ nyu -coɔ -see'a -Lagoowlu'a -fukuu pa 'le, kbhoo ɔ -nyna'o, 'le, -yı 'cni-ε'ε 'le -Lago'ɔ "bɔgv 'li, ɔ 'ye ı -kaa yibo tenyı'a! **XVI** 'Le ɔ na u -bodi: Lı 'in-ı tɔ'ɔ nyu a, ı -see 'inmu 'mu 'wlu; 'an -tta -Lago lbho'a 'inmu, 'innyı 'wlu'o 'mu. **XVII** Nyɔ -ɔ 'bo'ɔ ti ɔ 'ke -Lago'ɔ 'gwlvdı nu, -bho 'an -tɔtɔlı 'wlu ɔ-bɔ -Lago 'mu, 'le "bhalrεeke -bho 'in -ka 'an "bhuo'a wɔnkue 'mu-u wlu ni, ɔ-ɔ 'ye -ı yibo -mu. **XVIII** Nyɔ-ɔ wlu'a 'le 'ɔ "bhuo'a wɔnkue 'mu,

'ɔ "bhuo'a 'nyni'a "yibheesɛɛ ɔ-ɔ 'ɔbɔ' ti. ɛ -ni'a -kaa 'mu a, -Lago lbho'a 'inmu, 'in 'cnu 'cnu 'c'ɔ' ti 'ɔ 'nyni 'ke "yi'bhe. -Ziadı 'in-i za'a 'mu, 'le, le-ɛ 'ka "yrili-nyni, ε se 'in 'mu -ni. **XIX** -Lago -zi -ni'e-e *Moyiizi 'mu, 'le ɔ 'ye -a'ba "na "we *'ɔ gba po, 'kla -ko? ɛ -ni'a -kaa 'mu a, a'ba nyɔ -lue 'tun'a -kpvn ni "yi. Leedı i-bı gba 'mni'a 'mucɛɛ'ɛ dı, a-a 'bɔ'ɔ' ti, a 'ke 'inmu 'lbha 'in 'ke 'me'ɛ? **XX** Nyu-υ -ni'a 'bho, 'le 'wa tɔlv na: "Nyinynidi'a -zuzu -in 'bhle'e 'mu. Nyɔ -lue komu -see ti'bɔ ɔ 'ke -inmu 'lbha! **XXI** 'Le ɔ na: -Ziadı -ko! 'Bho *-a'ba lifɔzɔ'ɔ zɔ -lue 'li, *wɔnkule 'in nu'a a, ε -ma'a-a amu wɔnti. 'ɛ dı a'ba tɔlv 'bɔ'ɔ' ti υn 'ke 'inmu 'lbha. **XXII** A popo 'gwluti -toope! "Yreetinyukpasi'a *klemukpreeɛ'ɛ gba, Moyiizi po 'ɛ -a'ba "na "we. ('Le ε -se Moyiizi -ko -lreɛɛ, -a'ba "na "we'a le mo'o see.) ɛ -ni'a -kaa 'mu a, -bho ε "du -a'ba lifɔzɔ'ɔ zɔ, 'le a-a kpu 'v -bhla kle 'mu. **XXIII** ɛ-be gba 'mne, a -kɛɛ ε 'mucɛ'ɛ dı, 'bho -a'ba lifɔzɔ'ɔ zɔ, -bho a -ka nyu kle-ɛ 'mu kpa 'le, leedı, 'inmɔ 'pvvn'a nyunyɔbhuo ε-be zɔ 'mne 'li, 'le a-a po'o 'inmu 'ce kwa'a? **XXIV** A 'ye li-ɔ, -ka a-a 'ye'a le li, a'ba -za -kaa 'ɛ "kpidı 'mu -le! -Bho a 'ke i mu-za, a 'cri i 'muti tenyi, 'le a 'ke 'ɛ -ziadı 'ye.

*-Lago'ɔ' Bhozayi -ɔ 'pvvn'a nyu, 'inno 'cnu 'cnu 'du'a?

XXV Zelizaleemukɔmu'a tɔlv 'ye 'ɔ li a, 'le υn-υ nu'o: Nyɔ υn-υ 'bɔ'ɔ' ti, υn 'ke 'lbha, 'inno -see -laa -ni? **XXVI** A -gblee, 'bho nyu 'wee'a "yigbeyi ɔ-ɔ za ni'e -Lagowlu 'mu 'le 'wa 'lɔ 'ɔ ka "yi! *-Lago'ɔ' Bhozayi -ɔ 'pvvn'a nyu, 'inno -a'ba -kligbi -mnuu 'lɔ 'ɔ-e! **XXVII** ɔ-bɔ *nyu'a 'pvvnnyi, -bho ɔ

yi, -da ɔ -sɔ -n'a 'mu, nyɔ -lue komu -see 'bho yibo yi. Nyɔ cɔyɔ, -a yibo'o-o 'ɔ 'mʊnsɔnamu!

XXVIII A 'ye li-ɔ, Zezii -nɪ -kaa nyʊ -tɔnamu 'le *-Lago'ɔ bvbɔbhlegbo 'le ɔ 'ye "wɔ'le 'ɔ "wɔwɔwlu 'mu ɔ na: Nyɔ -yɔ 'in "du'a, 'le, -da 'in -sɔ'ɔ 'mu, a yibo 'bho 'nɪ -ziaka? ɛ -se 'an ''bhuo'a 'nyni 'mu 'in -yi -nɪ -ko. -Lago lbho'a 'inmu a, 'ɔ ce sɪn. ɔ -nmɔ'ɔ-ɔ 'yiti 'le nyɔ 'ke ɔ "gwlide. A-bee -mnʊv, a se ɔ yibo. **XXIX** 'Inmo yibo nɔ'o, -skedimaa, 'in cn̩nɔ lbho'o 'inmu 'le 'in 'ye ɔ gbo 'mu-sɔ, 'in 'ye 'nɔɔ 'kmu 'mu yi. **XXX** A -gblee, 'ɔ wlu 'mni'a dɪ, u-bv nyʊ 'mnu nu'a -kaa, vñ-v 'bɔ'ɔ 'tɔ ti vñ 'ke ɔ kpvn. 'Wɪ -Lago -ce 'nɔ, ɛ -see nyni ke'a dɪ, 'wa nyɔ -lue komu -see ɔ li'tv. **XXXI** ɛ -nɪ'a -kaa 'mu a, u-bv nyʊ-v -nɪ'a 'bho, 'wa -dadudu 'de -ɔ "gwli, 'le vñ-v nu'o: *-Lago'ɔ 'Bhozayi, -ɔ 'pvvn'a nyʊ, -ɔ 'ye'a -yi mu, *wɔnkulı nyɔ cɔu cɔyɔ 'le, ɔ 'bheɛ ɔ nɪ 'ke i 'mu-zi 'nɪ?

*Falizieen -ke *-Lago'ɔ 'sragazamvkligbi
'lbho-o 'wa "sroja, vñ 'ke *Zezii kpvn

XXXII A -gblee, 'le nyʊ 'mnu'a 'klumv, *Zezii'a 'kpidi 'wa tɔlv-v ya'a wlu 'zɔ, vñ-v za'a 'mu, *Falizieentɔlu nu'a -kaa, vñ 'wɪn -i 'bɔ. 'ɛ kamv, vñ -ke *-Lago'ɔ 'sragazamvkligbi -po'o wlu -dalue, 'le vñ 'ye 'le ɔ gbo 'wa "sroja lbho, vñ 'ke ɔ kpvn, 'le vñ 'ye mu.

XXXIII Un nyni'a a, 'le Zezii na: 'Le 'wɪ -gbɪ -nɪ 'li, 'in 'ke -bhla -laa a'ba "klumb -nɪ mo'o. -Bho i zi'a a, -ɔ lbho'a 'inmu, 'le 'in 'ke ɔ gbo le mu!

XXXIV -Bho 'in mu 'le a, -da 'in -nɪ'a, a -see 'bho -yi yi'a dɪ, a-a 'ye 'inmu ti'bɔ mu, 'le a -see 'inmu 'ye yi. **XXXV** U-bv *'Zuifu'a -kligbi 'wɔn'ɔ 'ɔ wlu 'mni

'bo, vnu-v dede-e -dede ti: Doo o 'ke mu, 'le, -bho
a 'bo o ti, -a -see o 'ye yi'a? Nyu-v -see'a -a-bv
'Zuifv, -a'ba 'lotu'a "nynuu -lrubv, -v buuba'a 'wa
'bhlikpi "kpi ti, o 'ke v 'bi mu, 'le, v-bv nyu-v se'a
-Lago yibo, o 'ke v -Lagowlu -tɔ 'maae? **XXXVI** -Da
'in mu'a a, a -see 'bho -yi yi'a d̄i, a-a 'ye 'inmu
ti'bɔ mu, 'le a -see 'inmu 'ye yi, o wlu -nɛɛ 'le,
koo 'ɛ 'zɔ 'lɛ'ɛ?

**Zezii na nyu-cyu yi 'ɔ -bodi, o 'ke o "gwlidɛ, 'ɔ
'gwlv-u 'mɔn-o'ɔ*

XXXVII I zi'a -kaa a, zɔ -ke ti vñ 'ka 'wa gɔ 'mne
"yigwe, 'le ε 'ye nyni. ε-be zɔ 'mne, 'inne 'bhle'e
'nyu-n tenyi. A -gblee, 'le *Zezii 'ye 'mñ-sɔ, 'le 'bho
nyu-v -ni'a 'bho'a "yigbeyi o 'ye 'bho 'kpa o-ɔ
po'o weze, 'le o-ɔ nu'o: -Ka, -bho "nitv -kaaa nyɔ-ɔ
ɔ 'lbha, 'le o-ɔ 'na a, -ka -lue 'mnɔ, nyɔ-ɔ 'bhle'a
'an 'tu "gwli, 'ka-a o 'ke 'inmu gbo yi. 'ɔ nyɔtu
yi o 'ke 'inmu "gwlidɛ 'le 'ɔ 'gwlv 'ke 'wɔn tenyi.

XXXVIII 'Bho 'ɛ 'kpi 'le o na: Wlu-u 'cmi-ɛ'ɛ 'le -
Lago'ɔ "bɔgv 'li, -ka ε 'lɛ'ɛ, 'kla-a 'ka-a: -Ka, -bho
"ni 'yi, 'le ε-ε ziza'a 'le 'patipati 'mvti, -ka -lue
'mnɔ 'ka-a, nyɔ-ɔ de'a 'inmu "gwli, tiniezegɛ-ɛ
se'a "tiinamu 'bhle, 'inne o-ɔ 'ye'o. 'Le ɔbɔ-ɔ'ɔ
'sana 'mu -lreɛ, 'le-e 'ɔ -bonyunu-u 'ye ε-be -
Lago'ɔ "nitiwvnneɛ 'ye -ni mu -gblokoo! **XXXIX** A
'ye li-ɔ, nyu-v de 'ɔ "gwli, *-Lago'ɔ Lisaazuzu vñ-
v 'ye'a 'ye mu, 'innyo 'ɔ-ɔ "si'ɛ 'nyni. ε-be -nɔ
'mne ti, 'ɔ -tita -Lago'ɔ "troli, -da 'ɔ 'nyni 'bhe -
ni'a "yi, o -see -bhla 'mɛ ke 'le o 'ke glu -sɔ, o 'ke
'bho tininamu le yi'a d̄i, o -see v o-bɔ -zuzu 'mnɔ
-jeyi po ke.

*Zezii'a d̄i nyu 'gblee-ɛ'ɛ 'mu

XL Nyv-v -ni'a 'bho, un 'wɔn'ɔ -kaa 'ɔ wlu 'mni 'bɔ ɔ, 'wa tolv na: -Ziadi mo'o, -Lagɔwlu'a 'mɔtizayi -ke di 'cnι-ε'ε 'le -Lagɔ'ɔ "bɔgv 'li see, -ɔ 'ye'a 'nɔc 'kmu 'mu -yi mu, 'nnɔ 'ka-a! **XLI** 'Le -lrv na: *-Lagɔ'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puvn'a nyv, 'nnɔ mo'o! 'Le 'wa -lrv na: -Gba, -Lagɔ'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puvn'a nyv, ɔ se 'bhεε ɔ 'ke Galileebhlvkpa "kpi 'wlu -ni! **XLII** Wlu-u 'cnι-ε'ε 'le -Lagɔ'ɔ "bɔgv 'li, -ka ε 'lε'ε -kaa gbaa, ε na -a'ba "na 'bhlvkpayowl*i* *Daviidi'a "nayu ɔ 'ke "du, 'le Betuleemv 'ma-a 'ɔ 'bhligwɔ, 'le-e ɔ 'ke 'wlu -ni.

XLIII A -gblee, *Zezii'a 'mu^{depoε'}ε kamv, nyv 'gblee-ε'ε 'mu. **XLIV** 'Wa tolv 'bɔ-ɔ ti un 'ke ɔ kpvn. ε -ni'a -kaa 'mu a, 'wa -lue komu -see ɔ li'tu.

***'Zuifv'a -kligbi -see 'ybha un 'ke *Zezii
"gwlide**

XLV I zi'a -kaa, 'le, "sroja mu 'ɔ kpvnnamv, un nu'a -kaa, un 'ye *-Lagɔ'ɔ 'sragazamvkligbi -ke *Faliziεen gbo le yi, 'le u-bu *'Zuifv'a -kligbi 'mnv 'ye u -kaa tidede: Leedi a -see ɔ kpvn, 'le a -ke ɔ 'ke yi'a? **XLVI** 'Le un na: Wlu ɔ-ɔ za'a 'mu, -a -see -bhla 'ε -kaabolε 'bu'wɔn ke! **XLVII** 'Le Faliziεen -ni'a 'le 'wa "klumv, na u -bodi: 'Le a-bee -mnvv 'le, 'ɔ wlu jri'e 'le amu-ε -lrεε'ε? **XLVIII** -A-bu Faliziεen 'le "bhalrεεke -a-bu 'Zuifv'a -kligbi, -a'ba nyv -lue, a 'ye ɔ, ɔ de *Zezii "gwli 'ni? **XLIX** U-bu nyv -yuvv, *gba -Lagɔ -zi -ni'a *Moyiizi 'mu, ɔ po'a -a'ba "na "we, un se ɔ yibo -a'ba ka. Un 'bhle-e -Lagɔ'ɔ tutibhlasv "kpi!

L A -gblee, 'wa "klumv'a -lue "Nikodεmu, -ɔ mu'a "matu -lue 'le Zezii gbo, 'le ɔ 'ye u -kaa "yi'lε: **LI** 'Le -a'ba gba 'li 'le, nyv-ɔ

nu'a "nyinynile, -bho -a -see ɔ tidede 'le -a 'ke 'ɔ wɔnmuwlū 'ye, -a 'bhεε'o -a 'ke ɔ dī -kpvn'a? **LII** 'Le vñ na: Galileekɔyi -mnɔɔc "du'o -lreεε'ε? -Gblee, wlu-u 'cn̄i-ε'ε 'le -Lagɔ'ɔ "bɔgvu 'li, zr̄i ɔ -ziaka, -ka -Lagɔwlū'a 'mvtizayi -see'a Galileebhlukpa "kpi 'wlu -n̄i yi, -a 'ye -i yibo -mu!

[**LIII** Un po'a wlu 'mne ti a, nyu 'wee nu'a -kaa, -nyaku! vñ -sɔ'ɔ 'm̄u-e 'le nyɔ'o nyɔ 'ye 'ɔ 'bhlibhlegbo le mu.]

VIII

'Nynaakpu -lue 'ye-e -yranynɔbha

I Nyɔ'o nyɔ -n̄i 'ɔ "bhlibhlegbo le munamu, 'le *Zezii 'ye 'm̄u-sɔ, ɔ 'ye -gɔgɔ -lue vñ-v 'la'a Oliviee'a -gɔgɔ "kpi mu. **II** Zɔ z̄i'a a, 'ɛ -drumasrūn 'le ɔ 'ye 'le *-Lagɔ'ɔ bvbɔbhlegbo le yi. Nyu'a -dadudu nu'a -kaa, vñ 'nyni -ɔ li, 'le ɔ 'ye tide, 'le ɔ-ɔ tɔ 'n̄u -Lagɔwlū. **III** A -gblee, *-Lagɔ'ɔ gbayibomu -ke *Faliziɛɛn 'ye 'ɔ li a, 'nynaakpu -lue vñ -kpvn -n̄i'a nyukpasu -lue "kpi, vñ 'ye v 'bhle, 'le vñ 'ye v ɔ gbo -ya. Vñ -ke vñ yi'a a, 'bho nyu 'wee'a "yigbeyi, vñ -nyna 'n̄u ti, **IV** 'le vñ na Zezii -bodi: -A'ba -Tɔyi, v-bv 'nynaakpu -nvv, -a -kpvn -n̄i 'n̄u-v nyukpasu -lue "kpi! **V** -Gblee, -Lagɔ -zi -n̄i'e-e *Moyiizi 'm̄u 'le ɔ 'ye -a'ba "na "we *'ɔ gba po. ɔ na -a 'lbha -kaabonynvkpakpi -digbi 'm̄u, vñ 'ke 'm̄e. 'Le -mnɔɔc 'le, kbhoo -a popo'o 'ɛ "kpi 'gwlv̄ti'a? 'Tmvv -amu!

VI A 'ye li-ɔ, vñ 'bɔ-ɔ ti vñ 'ke ɔ dī -kpvn, 'ɛ dī vñ-v dede 'n̄o dī 'mn̄i ti. ɛ -n̄i'a -kaa 'm̄u a, Zezii 'jri-e "yiti 'le ɔ-ɔ 'cn̄i n̄i'e 'ɔ -jιɛ 'bho 'bhlukpa "yi.

VII A -gblee, vñ-n-v dede 'nɔ-ɔ ti 'yrelɛɛ'ɛ dñ, o nv'a -kaa, o "luo'o "lru "yi 'le o na: 'Bho a'ba "klumu, nyɔ -yɔ -kaaa 'wlu, -ɔ see'a "nyinynidi nv ke, 'ɔ nyɔtu 'lbha nv -dugba "yi -antanyi! VIII O 'lɛ'ɛ -kaa a, 'le o 'ye "yiti"jri -lrɛɛ 'le o-ɔ 'cni'e 'bho 'bhlučpa "yi. IX A 'ye li-ɔ, wlu o -za'a 'mø, vñ 'wñ 'i 'bɔ o, 'wa nyunyuzıgi nv'a -kaa -antanyi -lue, -lue, -lue, vñ svɔɔ'ɔ-ɔ 'zɔ, 'le, nyv-v -sie'a 'bho, vñ 'ye "yicice. 'Le, Zezii -ke v-bv 'nynaakpv-v -nyna'a 'bho 'ɔ "yigbeyi ti -ni 'son 'tin, 'wa "se 'ye 'bho -sie. X Un nv'a -kaa a, 'le o 'ye "yiglu-sɔ, 'le o na vbu 'mnv -bodi: 'An 'lotv'a "yu, nyv-v kpa'a amv dñ "yi, doo vñ -ni'a? 'Wa nyɔ -see amv li'tv? XI 'Le vñ na: 'An 'lotv'a "yu, -gba, nyɔ -see 'inmv li'tv. 'Le o na: 'Mna -see amv wlu "kpiti-ce yi 'le nyv 'ke amv 'lbha. A mu a'ba "bhli. 'Bho 'ɛ lemu a 'bhɔ 'tɔ "nyinynidi'a nvnvdi!

*-Ka le -ni'a 'tin, 'le nyv-v 'ye 'ɛ -kaa li 'bho zɔ
"yi, 'ka-a *Zezii -ni'o*

XII U-bv 'nynaakpv 'mnv mu'a 'wa "bhli a, 'le *Zezii 'ye wlu 'mø"luo -lrɛɛ 'le o na nyv-v -ni'a 'bho -bodi: -Ka -bho zɔ zt'a a, 'le nyɔ-ɔ 'ye'a ti wesaa, 'ka-a 'in -ni'o. Nyɔ-ɔ de'a 'inmv "gwli, -ɔ "du'a 'bho 'an wlu a, 'in -ni 'nɔ-ɔ 'mø, 'le, tinięzegę-ɛ se'a "tiinamv 'bhle, 'in-i "nyi ε o'o, 'le 'in-i po 'ɔ -jolu gbo. XIII 'Le *Falizieen na: -A'a "bhuo-o -ni'e -a'a "kpidi 'muzanamv. Nyɔ se 'bhęę ɔ 'ke -a'a wlu le 'la!

XIV 'Le o na: -Bho 'in -ka 'an "bhuo'a "kpidi 'mø-vza a, -da 'in -sɔ'ɔ 'mø, 'le 'in-i 'ye'a 'bho le -mu mø, 'in yibo'o-o 'bho 'ɛ dñ, wlu 'in-i za'a 'mø, ε 'mo-o -ziadı. A-bee -mnvv, -da 'in -sɔ'ɔ 'mø, 'le

'in-i 'ye'a 'bho le -mu mu, a se 'bho yibo. **XV** 'Le, -ka a-a 'ye'a le li, 'ka-a a-a za'a 'ε dı 'mu. 'Inmo -yoo, 'an nu -kaa. **XVI** ε -nı'a -kaa mu a, -bho 'in -tu 'ki nyu -zingle a, 'an -zingle 'mne-ε "du 'ko-o -ziadı, -ekedımaa, 'an -tita-a lbho'a 'inmu, 'inno -ke 'in-i na'o, 'in -see -lue -ni. **XVII** A -gblee, *gba -Lago po'a -a'ba "na "we, -ε 'cnı-ε'ε 'le 'o "bogv 'li, koo ε 'le'ε? ε -see na, -bho nyu 'son -za dı -lue 'mu, i-bı dı 'mnı -ziadı mo'o, nu? **XVIII** 'In-i 'za-a 'an 'bhuo'a 'kpidı 'mu 'le 'an -tita-a lbho'a 'inmu, o-ɔ zi 'i 'mu -lree. **XIX** 'Le vı 'ye o -kaa tidede: -in! Doo -a'a -tita 'mnı -ni'a? 'Le o na: A se 'in -ke 'an -tita yibo. -Bho a yibo 'ki 'inmu, a-a yibo 'ko-o 'an -tita -lree. **XX** A 'ye li-o, 'le *-Lago'ɔ bubobhlegbo'a -da -lue nyu-v po ni'a məni li 'li, 'bho-o Zezii -ni'o 'le o-to'ɔ nyu -Lagowlu 'le o 'ye wlu 'mnı 'mu-za. 'Wı -Lago -ce 'nɔ, i -see -bhla nyni ke'a dı, nyɔ -lue komu -see o kpvn.

*Zezii na, -da o-o mu'a a, nyɔ se 'bheε e 'ke e 'bho -ye

XXI 'Bho 'ε lemu, 'le *Zezii 'ye 'bho wlu -lree ko 'le o na: 'In-i 'ye-e -mu -mu 'le a-a 'ye 'inmu ti'bı mu bhubhuyiti, 'le a-a 'ye "nyinynidı 'li -ni mu, 'le a 'ke 'me. -Da 'in-i 'ye'a -mu mu a, a se 'bheε a 'ke 'bho yi.

XXII 'O wlu 'mne-ε dı, 'le, *'Zuifu'a -klıgbı-i -ni'a 'bho nyu'a "klumu, vı -v dede'e -dede ti: O 'ke 'o 'bhuo 'lbha 'maae? -Ekedımaa, o 'nu-o: -Da 'in-i mu'a a, a se 'bheε a 'ke 'bho yi! **XXIII** 'Le o na v -bodı -lree: A-a 'mo-o 'nɔc 'bhlukpa "yi'a nyu. 'Inmo -yoo, 'le -Lago gbo 'in -so'ɔ 'mu, 'le yaku 'li. A-bee -mnvv, 'nɔc 'kmu 'mu'a nyu a "du'o.

'Inm̥o: "Nyinynidı'a 'limu a-a 'ye -nı mu 'le a 'ke 'me. A -gblee, -bho a se "gwlide 'le -Lagɔ gbo 'in -sɔ'c'mu -ziaka, 'le "nyinynidı 'li a-a 'ye -nı mu 'le a 'ke 'me. **XXV** 'Le vn 'ye ɔ -kaa tidede: Yɔɔ -mnaaa-a 'la'a -a'a "bhuo'a? 'Le ɔ na: 'Bho 'an lbhv'a wɔndunamu, -ɛ -sɔ'c'bho 'mu, -ɛ bhla'a -zian "kpi, nyɔ 'in-ı 'la'a 'an "bhuo 'tın, 'inno 'in "du'o. **XXVI** 'Bho a'ba "kpi, 'in 'bhle-e dı'a -dadudu 'in 'ke amu -bodi 'mu-za, 'le 'in 'bhle'e 'gi'a -dadudu -lrɛɛ, 'in 'ke amu dı -kpvn. ɛ -nı'a -kaa 'mu a, 'in -see ɛ -nu yi, -ekedımaa, -ɔ lbho'a 'inmu a, 'ɔ ce sın, 'le, lı ɔ -tɔ'c'inmu, 'ya "se 'in-ı za'a nyu -bodi 'mu.

XXVII A 'ye li-ɔ, 'ɔ -tita -Lago dı cı cı zu -bodı
'mu, 'wa 'wın 'mvti. **XXVIII** 'Le ɔ na ɔ -bodı -
lręe: 'Inmc *Nyunyoɔɔ "Yu, -da a-a 'ye'a 'inmu
nyvyrilbhaatu "yri -kɔ -nı mu, 'le a 'ke ε ti-nyna,
'bho 'mno, 'bho-o a-a 'ye yibo mu na 'le -Lago
gbo 'in -sc'ɔ 'mu -ziaka. -Ka 'an -de'a ti "se, 'le
'an nu'a le ε, a-a 'ye -i yibo -mu -lręe. Lı 'an -tita-
a tɔ'ɔ 'inmu, 'ya "se 'in-i za'a amu -bodı 'mu.
XXIX A -gblee, 'an -tita-a lbho'a 'inmu a, 'in-i 'nu-
o 'ɔ 'gwlvdu "kɔmu'a dı, 'ɔ "tayi'e 'in -nı -lue 'tın
"yiti, 'an nu le, 'in -ke ɔ-ɔ na'o. **XXX** A 'ye li-ɔ, Zezii
-nı'a dı 'mnı 'muzanamu, nyv'a -dadudu 'de-e 'ɔ
wlu "gwli.

*Zezii 'ma-a -ziadi, 'cnuu' "nyi'e nyu "yiflɔɛ

XXXI I zi'a -kaa, u-bu *'Zuifv de'a o-bo *Zezii'a wlu "gwli, 'le o na u -bodi: Li 'in-i to'c amu, -bho a "du i 'bho -ka -zegeka, "lemnui *'an -namu a "du'o -ziaka. **XXXII** -Bho a nu -kaa a, -Lago'c

dı-ı 'ma-a -ziadı, a-a yibo nı-o'o 'le a-a 'wlv'o 'geyikpaankwla 'zö.

XXXIII ɔ 'lε'ε -kaa, 'le vı na: -A 'mo-o -a'ba "naklagba *Ablaamu'a "nynuu'a "nynuu, 'le, -a -kaaa 'wlv, -a -see nyɔ'c 'geyikpaan "du ke, leedı -a nu'o -a 'ke 'geyikpaankwla 'zö 'wlv'a? **XXXIV** 'Le ɔ na: -Ziadı 'in-ı za'a amu -bodı 'mu, nyɔ'o nyɔ'c 'ma-a "nyinynidi'a nyi, ɔ -nı'e-e "nyinynidi'a 'geyie 'mu. **XXXV** A -gblee, "yi -lue 'ka-a: "Jıne -ke "yi 'geyikpaan -nı'a a, 'ɔ -sie 'bho "kому. ɛ -nı'a -kaa 'mu a, "bhlegbo 'mne'ε -yowli'a "yu, ɔ-ɔ 'mo-o 'bho'a nyɔ "kомукому. **XXXVI** 'ɛ dı, 'inmɔ -Lagɔ'c "yu Zezii, "nyinynidi kpvn'a amu 'geyie 'mu, -bho 'in -ze ε amu "kpi, "lemnı a-a 'ye-e 'tɔ "yiflɔε -ziaka. **XXXVII** A 'ye li-ɔ, -ka a "du'a Ablaamu'a "nynuu'a "nynuu, 'in yibo nı-o'o. ɛ -nı'a -kaa 'mu a, a -see 'an -tötöl 'ybha'a dı, a-a 'bɔ'c ti a 'ke 'inmu 'lbha 'in 'ke 'me. **XXXVIII** 'In -nı'a 'an -tita -Lagɔ'c "troli, li 'in 'ye'a 'le ɔ-ɔ 'tmuu'a 'inmu, 'innı 'in-ı za'a nyu -bodı 'mu. A-bee -mnuv, -ka a'ba -tita 'lε'ε amu "yi, 'ka-a a-a nu'o.

XXXIX 'Le vı na: Ablaamu 'mo-o -a'ba -tita. 'Le ɔ na: -Bho Ablaamu "du 'kı a'ba -tita -ziaka, "yrilinmökplı ɔ nu'a, 'innı a-a 'ye 'ko -nu mu. **XL** Dı-ı 'ma-a -ziadı, 'an -tita -Lagɔ -tɔ'c 'inmu, 'le 'in-ı za'a amu -bodı 'mu'a kamı, a-a 'bɔ'c ti a 'ke 'inmu 'lbha, 'le a'ba "na Ablaamu 'mnc -see -kaabole nu 'ya o! **XLI** A 'ye li-ɔ, lbhu a'ba -tita-a nu'a a, 'inne a-a nu'o. 'Le vı na ɔ -bodi: -A se -tita -lrɔɔ 'bhle, ɔ -nı'e-e -lue 'tin, 'unnı 'mo-o -Lagɔ. **XLII** 'Le ɔ na: -Lagɔ lbho'a 'inmu, 'le 'in 'ye 'nɔc 'kmu 'mu yi, 'ɔ 'nynı 'mu'a dı, -

bho a "du 'kɪ 'ɔ "yreeti -ziaka, a-a kma 'ko'o 'an dɪ. 'In 'ka 'nɔɔ yi, ε -se 'an "bhuo'a 'nyṇi 'mu -ko, 'inno lbho'o 'inmʊ. **XLIII** Dɪ 'in-i za'a amu -bodi 'mu, a -see 'ybha a 'ke i 'wɔɔn 'le a 'ke i 'bho "du'a kamu, a'ba 'wɔɔn'ɔ 'an wlu'a 'zɔ 'muti. **XLIV** A -gblee, "nyinynidi'a tiyayi 'mo-o a'ba -tita, 'le, le ε 'ybha'a, a-a 'bɔ'ɔ ti a 'ke ε nu! -Da -Lago -ya -ni'a nyunyu ti a, 'bho-o ε-be "nyinynidi'a tiyayi 'mne -ya -ni'e 'memee 'nɔɔ 'kmu 'mu. ε se -ziadı 'mu'btle'a dɪ, 'ɛ 'wɔɔn'ɔ -ziadı. 'Inne 'bhle'e sɪn'a "lru kwa'a dɪ, -bho ε -ka sɪn-i ce, -ka ε -ni'a 'tin, 'ka-a ε-ε za'a 'mu. **XLV** ε -ni'a -kaa 'mu a, -ziadı 'in-i za'a 'mu'a dɪ, a'ba de'e 'inmʊ "gwli! **XLVI** 'An nu "nyinynidi. 'Le a'ba "klumu, "nyinynile 'in nu'a a, a'ba nyo"o nyo 'ka 'nyṇi "si a, ε se -ni. 'In-i 'za-a -ziadı 'mu 'le, leedı a -see 'inmʊ "gwlide'a? **XLVII** A -gblee, nyo-ɔ 'ma-a -Lago'ɔ "yu -ziaka, 'inno 'c 'c'wɔɔn 'cnuu 'c 'c wlu 'le c-c "du 'ɛ 'bho. ε -ni'a -kaa 'mu a, a -se 'ɔ "yreeti -ko'a dɪ, a'ba 'wɔɔn'ɔ 'c wlu.

*Ablaamu 'ka 'wlu, *Zezii -ni'e-e ti see

XLVIII ɔ po'a wlu 'mne ti a, u-bu *'Zuifu 'ke ɔ gbo jɛ'ɛ dɪ 'le uŋ na: -Bho -a nu *Samaliikɔyi -in "du'o 'le -in 'bhle'e "nyinynidi'a -zuzu 'mu a, -a -see sɪn ce! **XLIX** 'Le ɔ na: -Gba, ε -se "nyinynidi'a -zuzu 'in 'bhle 'mu 'ni -ko. 'An -tita -Lago'ɔ 'nyṇi 'in-i 'bhɛɛ'ɛ "yi 'le a -see ti'bɔ a 'ke 'an ne "yi'bheɛ! **L** A -gblee, 'an 'bɔ ti nyu 'ke 'an 'nyṇi "yi'bheɛ. -Lago -ni'e 'bho, 'inno 'bɛ 'ɛ ti 'le ɔ-ɔ gbv'o -a -ni 'wee'a kpli ya. **LI** -Ziadı 'in-i za'a amu -bodi 'mu, nyo-ɔ 'c 'c 'an wlu 'le ɔ-ɔ "du 'ɛ 'bho a, tniiezegɛ-ɛ se'a "tiinamu 'bhle, 'inne 'ɔ nyɔtu-u 'ye'o.

LII ɔ 'lɛ'ɛ -kaa, 'le ʊn na: 'Traamu 'tɔ ɔ, -a yibo'o-o na -in 'bhle-e "nyinynidı'a -zuzu 'mu. -A'ba "na *Ablaamu -ke -Lagowlu'a 'mutizamu -nı'a ti -benyi, ʊn 'mɛ-ɛ'o, 'le -mnaaa-a nu'o, nyɔ-ɔ 'wɔn'cɔ -a'a wlu 'le -ɔ "du 'ɛ 'bho, ɔ -see 'mɛ yi'a! **LIII** -A'ba "na Ablaamu 'mɛ'ɛ ε, -in 'bhe-ɛ "yi tenyi -in 'ye ɔ -zi'a? -Lagowlu'a 'mutizamu -nı'a -benyi, 'wa nyɔ -lue 'tin se ti-nı. Nyɔ cɔnnu -cɔy ɔ "du'a?

LIV-LV 'Le ɔ na: -Bho 'mna-a'a "bhuo -ka 'an 'nymı "yi'bheɛ, ε-ɛ 'mo-o bhubhuyiti'a le; nyu -see ε le 'la yi. 'An -tıtä -Lagɔ a se'a yibo, a-a 'la'a a'ba -Lagɔ ɔ, 'nnu 'bheɛ'ɛ 'an 'nymı "yi. 'Inmɔ *Zezii, 'in yibo nɔ-o'o. -Bho 'in nu: 'In se ɔ yibo a, -ka a 'bhle'a sun, 'ka-a 'in -nı'o. 'In yibo nɔ-o'o 'le 'in-ı "du'o 'bho 'ɔ wlu. **LVI** A -gblee, -ka 'in-ı 'ye'a 'wlu mu a, -a'ba "na Ablaamu yibo nı-o'o 'le ɔ 'ye 'ɛ dı 'bubua li tenyi. ɔ 'ybha-o'o ɔ 'ke 'an da 'ye, 'le ɔ 'ye 'an dı 'ye 'le 'ɔ "gwlidee 'mu 'le 'bubua klagba 'ye ɔ 'lbha.

LVII ɔ -za'a wlu 'mne 'mu a, 'le ʊn na: -A'a zvın se -gwli 'sɔn 'yɔ -bue 'bheɛ; kbhoo -in 'ye 'ɔ? **LVIII** 'Le ɔ na: -Ziadı 'in-ı za'a amu -bodi 'mu, ɔ 'ka 'wlu, 'in -nı'e-e ti see. **LIX** ɔ -see wlu 'mne tipo klɛ 'le ʊn-ʊ 'te'ɛ -digbi ti ʊn 'ke ɔ 'mu'lba. ɔ nu'a -kaa, -srökɔ! ɔ "zize'o, 'le ɔ 'ye *-Lagɔ'ɔ bubobhlegbo 'wlu.

IX

Nyɔ -lue-e 'ka 'wlu, -ɔ c'ɔlɔ" c'ɔnnu, ɔ c'ɔlɔ" *Zezii 'puvn'o

I *Zezii -sɔ *-Lagɔ'ɔ bubobhlegbo 'mu a, ɔ -ke *'ɔ -namu -nı zinamu, nyɔ -lue-e 'ka 'wlu, -ɔ "lɔ'ɔ

ጀ, 'le የን 'የ ሽ እ 'የ, **II** 'le የን 'የ ሽ እ -caa tidede: -A'ba
-Tṣyi Zezii, ካርና ችል, ሽ "lo-o'o. ፍ 'lotu -
ke 'o -tta-a ንህ'o "nyinynidu'a "lru "yi 'maae, -ale
'o "bhuo ma'a? **III** 'Le ሽ na: ይ -se "nyinynidu ሽ-
ን'a kamu -ko, 'le "bhalræeke ይ -se 'o 'lotu -ke 'o
-tta-a ንህ ት'a dū -ko -lree. ፍ "lo-o'o, -ka -Lago ku'a
wōn, 'le ካኑ 'ke ት yibo 'bho 'o "kpi. **IV** -Bhladi 'in
-ke a -ni'a ችል 'kmu 'mu, -Lago lbho'a 'inmu, -a
'ke 'o lbhu ንህ mo'o. -Ncō -ke ti 'in -see'a ችል a'bā
"klumu -ni yi, ε "kcc-č-č gbo. ይ -be ችል 'mne ti,
ካኑ se 'bhεε ሽ 'ke ε -be lbhu 'mne ንህ. **V** A -gblee,
-cō -ke ti 'in -ni'a -bhla ችል 'kmu 'mu, -ka zo
-ni'a, 'le -ka -bho ε zi'a a 'le ካኑ ሽ 'ye'a ti wesaa,
'ka-a 'in -ni'o.

VI 'le'ε -kaa a, 'le ɔ 'ye -tutrɔ 'bho 'bhlvkpə
"yi po, ɔ 'ye 'ε -plaplɪ le nu, 'le ɔ 'ye ε ɔ-bɔ "loyi
'mno'c "yri 'mu cε. **VII** 'Le ɔ na ɔ -bodi: Mu 'le
Siloye'a -bada kɔ, -in 'ke "yigbeyi 'sra. (Siloye'a
'nyni'a 'zɔ-ɔ 'mo-o jrijrini.)a ɔFa 9 7 -Ka -bho nyɔ
jri'a "ni, 'le ε-ε 'wlv'a -da -lue 'le ε-ε mu'a "setida
-lrɔɔ, 'ka-a Zezii -sc'ɔ -Lago gbo 'le yaku 'li 'le ɔ
'ye cɔn'kmu 'mu yi.

VIII ၁ yi'a le a, ၁ 'mu-o ၁ 'bhlegbo. -Da ၁-၁
zrɔ'၁ bho ၁ "yi, nyu-၁ 'ye ၁ ၁, vn -ke ၁ '၁
"yitutumu-၁ 'nu-o ၁ 'tɔ na: Nyɔ-၁ -de 'ka 'le -jeyi ti,
-zrɔ'၁ ၁ cnuu'၁, ၁ 'cnuu'၁ -see -laa -ni? **X** 'Le nyutɔlu-၁ nu'၁ o:
'Le -lruu-၁ nu'၁ o: -Gba, ၁ -ko. Nyɔ -
cɔy, ၁ -ke ၁ gugɔ'၁ o. 'Le ၁ 'bhuo na: 'Inmo mo'၁ o
-ziaka! **X** 'Le vn 'ye ၁ -kaa tidede: Khoo -a'a "yri
-nyna'၁ o 'le ၁ 'ye kati'a? **XI** 'Le ၁ na: Nyɔ -lue vn-
၁ 'la'a Zezii, 'inno'၁ nu'၁ o -plaplı le, -၁ ce 'ɛ 'inmu
"yri, 'le ၁ na: Mu Siloye kɔ -in 'ke "yigbeyi 'sra.
'Le 'in 'ye 'mu-sɔ, 'in 'ye 'le mu, 'in 'ye "yigbeyi

'sra. 'An "yri nu'a -kaa, ngao! i kati'o. XII 'Le
vn na: Doo o-bc nyo 'mno -ni'a? 'Le o na: 'In se
'bho yibo!

*Zezii'a "kpidi, nyɔ̄ c p'vvn'a a, 'inni c -ke
*Zuifv'a -kligbi-i depo ni'e "yi

XIII U-bu nyu-ŋ -ni'a 'bho, 'wa tɔlu nu'a -kaa, nyɔ *Zezii 'puvn'a a, un "luo 'nɔ 'mu-ε 'le un 'ye ɔ 'le *Faliziɛen gbo kpa. XIV A -gblee, zo -ke ti Zezii nu'a -plaplı 1ε, 'le ɔ 'ye 'ɔ "yri kati a, ε-ε 'mo-o u-bu *Zuifv'a lifɔzo. XV 'Le u-bu Faliziɛen -mnuu 'ye ɔ -kaa tidede -lrɛɛ: Kbhoo ɔ -nyna'a -a'a "yri 'le 1 'ye kati'a? 'Le ɔ na u -bodi: -Plaplı ɔ ce'ε 'inmu "yri, 'le 'in 'ye "yigbeyi 'sra. I nu'a -kaa wesaa! 1-1 'ye-e ti. XVI C 'lɛ'ɛ -kaa a, Faliziɛentolu na: ɔ -bɔ nyu ɔ -nɔ, ɔ -see -Lagɔ gbo 'mu-ɔ, -ekedimaa, ɔ-ɔ 'ce-ε -a'ba lifɔzo ɔ gba 'mu. 'Le -lruu na: Nyɔ-ɔ 'ma-a "nyinynidı'a nuyi, ɔ 'bhɛɛ'ɔ ɔ 'ke *wɔnkuli -nu nu'a? A 'ye li-ɔ, ε-be depoɛ 'mne'ɛ "lru "yi, 'wa "se 'gble-ε'ɛ 'mu. XVII 'Le un 'ye ɔ -kaa tidede -lrɛɛ: Nyɔ-ɔ 'puvn'a -inmu, nyɔ ɔ 'lɔ 'c 'a -a cɔy 'Tmuu -amu! 'Le ɔ na: -Lagɔwlu'a 'mutizayi mo'o.

XVIII-XXI A -gblee, -ka ɔ "lɔ'c' -bənyi, u-bu
*'Zuifu'a -klıgbı -see ı "gwlide. 'E dı un 'la'a 'c
'lotu -ke -tıta, 'le un 'ye u -kaa tidede: 'concoIn
-nɔc, a'ba "yu ma'a? ɔ 'ka 'wlu, ɔ "lɔ'c'? 'Le
kbhoo ɔ -nyna'a 'traamu 'le ɔ-ɔ 'ye'e ti'a? 'Le un
na: Kın, -a'ba "yu-u mo'o. ɔ 'ka 'wlu, ɔ "lɔ 'ko-
o'o. 'unnc mo'o. 'Traamu 'tɔ ɔ, -ka ɔ -nyna'a 'le
ɔ-ɔ 'ye'a ti, 'le nyo-ɔ 'puvn 'nɔ ɔ, -abu se 'bho le
"yri yibo -lrεε. ɔ -se "dana -ko. ɔ 'bhεε'o ɔ 'ke
ɔ "bhuo'a "kpidı 'mu-za. Un 'le'ε -kaa, 'le, -ka ɔ

"لَوْ'، وَبَوْ 'Zuifu'a -klıgbı 'ye ı "gwlidə. **XXII** A 'ye li-ɔ, 'wa -fanı 'ɔ 'lotı -ke -tıta-a ple'a dı vn -za'a wlu 'mne 'mı. -Ekedımaa, vn -po'o-o wlu -dalue na, -bho nyɔ nv Zezii 'mo-o *-Lagɔ'ɔ 'Bhozayı -ɔ 'puvn'a nyı, vn-ı 'nu-o 'ɔ nyɔtu ti 'le *-Lagɔwlu'a 'licıaaanbudu 'li. **XXIII** A -gblee, lɛ-ɛ 'bhle'a 'nyı, -ɛ -ke dı 'ɔ 'lotı -ke -tıta nv'a: ɔ -se "dana -ko. A dede 'ɔ "bhıo ti!, 'inne 'ka-a.

XXIV 'Le ս-ես Faliziءen 'ye օ-ես nyո 'մոն 'լա -
լրէս 'le սն na օ -bodi: 'Bheء -Lago'օ 'nymi 'yi
'le -ziadı 'mu, -ekedımaa, -abu yibo'o-o na, օ-ես
nyո 'մոն, "nyinynidı'a nuyi օ "du'o. **XXV** 'Le օ
na: -Bho օ "du "nyinynidı'a nuyi, 'in se 'bho le
"yri yibo. Le -lue 'tın 'in yibo'a a, 'inne 'mo-o
'in "lo-օ -benyi 'le օ 'ye 'traamu 'an "yri katı.
XXVI 'Le սն 'ye օ -kaa tidede: -A'a "yri 'ka katı,
leele օ nu'a? **XXVII** 'Le օ na: 'In -zı 'i amu -bodi
'mu-ε see 'le a -see ւ -lokuipo. Leedi a 'bo'օ ti a
'ke ւ 'bu'wօn -lرee'ε? A 'bօ-օ ti a 'ke *'օ -namu
"du "bhalرee'ke'a? -In! **XXVIII** C -za'a wlu 'mne
'mu a, 'le սն 'ye 'bho 'kpa սn-ը յ-ը գ-ը gbo 'le սn-ը
nu'o: -Inmօ 'nیaa, -inmօ 'mo-o օ -nayi. -A-bu -
yuս, *Moyiizi'a nyս -a "du'o, **XXIX** 'le -a 'de'e "gwli
na -Lago lbho օ'o. E -ni'a -kaa 'mu, օ-ես nyո -yօս,
-a se yibo na -Lago lbho օ'o -lرee. **XXX** Օ-ես nyո
Zezii 'puսn'a, 'le օ na: Le-ը ma'a nyո wօnti, 'inne
'ka-a: Nyո -cu-ը cu-ը cu-ը cu-ը cu-ը cu-ը
'ye 'inmս 'puսn! **XXXI** A 'ye li-օ, nyս-ը 'ma-a
"nyinynidı'a nuմu, -bho սn po *-Lago wօn gbo,
-a yibo'o-o na 'օ kpսn 'wa bhadewlu. E -ni'a -
kaa 'mu a, -bho nyո -ka 'bho -Lago-օ "du, 'le օ
-ka 'օ 'gwlu'dı nu a, -Lago-օ 'wօn-օ 'օ bhadewlu
'mu. **XXXII** Nyո-օ 'ka 'wlu, -օ "lo-օ, օ -a -see -bhla

'bu'wɔn ke na 'o "yri nyɔ kati'o. **XXXIII** cyu c-bɔ C
 'mno, -bho -Lago -see o 'kɪ lbho, o se 'kɪ 'bheɛ
 'ke lɪ 'mni nu. **XXXIV** 'Le ʊn na: -lɪmɔ 'wlu -nɪ'a
 'le "nyinynidɪ 'mu 'le -o -nɪ'a 'le "nyinynidɪ 'mu,
 'le -o -nɪ'a 'le "komu, -cnu c'bɔ'c ti, -ɪn 'ke -abu
 -tɔ'c? 'Le ʊn 'ye o "piemu po.

XXXV A -gblee, -ka ʊn po 'o "piemu, Zezii 'wɪn
 -i 'bɔ. 'Le, -da o -nɪ'a a, o 'ye o 'bho -ye 'le o na:
 Nyɔ ʊn-ʊ 'la'a *Nyunyɔ'c "Yu, -ɪn de o "gwli 'nɪ?
XXXVI 'Le o-bɔ nyukpasu 'mno 'ye o -kaa tidede:
 'An 'lotu'a "yu, yu o cɔy "du-c 'le 'ɪn 'ke o
 "gwlide'a? **XXXVII** 'Le o na o -bodi: -A 'ye -o li.
 'lɪmɔ -ke -ɪn -nɪ'a -laa -wlunamu, 'cnu mo'o!
XXXVIII 'Le o na: 'An -Kɔyi, 'ɪn 'de-e -nɪmu "gwli.
 'Le o 'ye o 'kolri wɔnyi glu po 'le o-c bədə

XXXIX o nu'a -kaa a, Zezii 'ye 'bho wlu -lreɛ kɔ
 'le o na: 'In 'yi-e cɔn 'kmu 'mu'a dɪ, -Lago-c tu'o
 nyu -zigle. 'Bho 'an "kpi, nyu -yu -see'a -Lago'c dɪ
 'muti'wɔn, ʊn-ʊ 'wɪn -i 'muti, 'le ʊn-ʊ 'wɔn'c o
 Nyu -yu 'wɔn'c -Lago'c ditoope 'muti, 'le, -yɪ 'ma
 a 'an "kpidɪ, u-bu'a 'wɔn nɪ'a a, u-bu nyu 'mnu,
 -ka ʊn -see'a 'ya 'zɔ 'muti'wɔn 'le 'wa 'wɔn'c ʊn
 'ke i 'wɔn, ʊn-ʊ 'de-e 'le i 'mu ti, 'le 'wa kpli
 'mni-i 'kpa'a "kpi. **XL** o 'lɛ'ɛ -kaa, Faliziɛɛntɔlu
 -nɪ'a 'bho 'wɪn -i 'bɔ 'le ʊn 'ye -kaa tidede: -Abu
 'le, -a -see 'ya 'zɔ 'muti'wɔn -lreɛ'ɛ? **XLI** 'Le o na:
 -Bho a -see 'kɪ 'ya -lue komu 'muti'wɔn, 'le a 'ke
 'kɪ ti'bɔ a 'ke i 'muti'wɔn 'le a 'ke i 'wɔn, -Lago'c
 -zigle -nɪ'a amu "kpi, ε-ε 'wlu 'ko-o 'bho. A-a 'nu
 o 'tɔ na: A-a 'wɪn -i 'muti'a dɪ, -Lago'c -zigle 'nɛ'ɛ
 amu "kpi ti.

X****Bhlabhli'a "yriliduyi -ke *bhlabhli'a "yi***

I I-bi dı 'mnı "kpi, 'bho-o ɔ -po -nı'e "yi, 'le ɔ na: -Ziadı 'ın-ı za'a amu -bodi 'mu, nyɔ -yo 'ka 'le *'bhlabhli'a 'gbe 'li pa, -ɔ -see'a 'bho 'ɛ wɔn "yi -zi -nı, -ɔ "blu'a 'gbe "lru, 'ɔ nyɔtu, "yriyi mo'o. II ɔ -nı'a -caa 'mu, -yo pa nı'a 'bho 'gbe'a wɔn "yi, ɔ-ɔ 'mo-o *'bhlabhli'a "yriliduyi. III -Bho 'gbe'a lifuoyi 'ye ɔ li a, ɔ-ɔ kati 'nı-ı wɔn "yi, 'le, -yi 'ma-a 'ɔ -nı a, ı-ı po 'ɔ -lokui, ɔ-ɔ 'laa 'nı 'ya 'nymı 'mu -lue -lue, 'le ɔ-ɔ kpi 'i tilinamu. IV I yibo'o-o 'ɔ wlu'a dı, -bho ɔ po ı "piemu, ɔ-ɔ na'a 'le 'ya nya 'le ı-ı mu 'ɔ kli. V Nyɔ -yo ı se'a yibo a, 'ya -ke -mnɔ'ɔ -na. I se 'ɔ wlu "yiyibo'a dı, ı-ı ple 'ɔ li tenyi!

VI A -gblee, Zezii po'a "yi 'mnı a, nyu-υ -nı'a 'bho -see 'ya 'zɔ 'mvti'wɔn.

*Zezii-i "du-o 'ɔ nyu "yri -ziaka

VII A 'ye li-ɔ, 'le *Zezii na υ -bodi -lrεε: -Ziadı 'ın-ı za'a amu -bodi 'mu, 'ınmɔ kɔkɔɔ'ɔ 'bhlabhli'a 'gbe'a -kpana. VIII Nyu -yu -kɔ'ɔ 'an damu nya, 'le υn -see'a -Lagɔ'ɔ nyu "yri"du -ka -zegεka a, 'wa nyu tu kɔɔ'ɔ 'yrimu 'le -Lagɔ'ɔ nyu zıgi -see υ -lokuipo.

IX 'In-ı 'tmuu'o amu-ε, 'ınmɔ kɔɔ'ɔ 'gbe'a wɔn. Nyɔ-ɔ zi nı'a 'ın 'mu, ɔ 'puu-o'o 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi; 'le, -ka 'bhlabhli -fłɔ'ɔ "yi ı 'ke 'ya 'gbe 'li pa, ı 'ke 'da 'le ı 'ke tili, 'ka-a 'ɔ dı -nı'o. X A -gblee, nyu'a "yriyria-e, 'wa 'lbhalbhaa -ke 'wa lt'a wɔnnynie 'ɛ'sɛ'ɛ 'ɛ'sɛ'ɛ dı "yriyi -mnɔ-ɔ mu 'o "yrinamu. 'Inmɔ ɔ ccu -y, 'mna 'yi-e 'kmu

'mv, 'le, tiniezegε-ε se'a "tiinamu 'bhle, nyu 'ke ε 'ye -gblokoo!

XI A 'ye li-ɔ, 'in 'kcc'c-ɔ-*'bhlabhl'a "yriliduyizege -lreεε. C 'ke 'c *'bhlabhl'i zetie'a dı, ɔ-ɔ kpvn'o 'c tinie -jieimni "yi. **XII** A -gblee, nyɔ -yo se 'i -kɔ, -ɔ -se'a-a 'ya "yriliduyizege, -ɔ fuo 'nı li ɔ 'ke mɔni 'ye'a dı, -bho ɔ 'ye ji "yri 'le ε -kɔ ɔ "yi-i yi a, -bho ɔ nu -kaa "sεε, ɔ-ɔ sie 'i 'bho, ɔ-ɔ ple'o. -Bho ε nu -kaa a, -gwlamu! ε-ε 'jra-a tolv -bluu "yi 'le -lruu-i bvb'a 'kwla "yiti. **XIII** Mɔni'a "se'ε dı ɔ-ɔ nu'o lbhv 'mne. l-bı 'bhlabhl'a 'cnaa nɔ ku "yi, 'ε dı ɔ-ɔ ple'o.

XIV-XV 'In-i 'tmvv'o amu-ε, 'in 'kcc'c-ɔ-*'bhlabhl'i a "yriliduyizege. -Ka 'an -tita -Lagɔ yibo'a 'inmu 'le -ka 'mna yibo 'nɔ -lreεε, -ka -lue 'mno 'ka-a 'in yibo'o 'an nyu 'le v-bee -mnvv yibo'o 'inmu -lreεε. 'An nyu'a dı, 'in-i 'ye 'an 'bhuo *'sraga 'mv -za mv. **XVI** U-bv nyv-v -zre'ε 'klumv, -lrvv -nı'e-e -bhla 'bho, 'innv -see 'an nyu -ko. 'In 'ke vbv -jolv gbo po mo'o -lreεε. -Bho 'in 'lv v, vnv 'ye-e 'an wlu -lokui-po -mv, 'le vnv 'ke kpan -lue 'tin'a nyu "du 'bho 'inmɔ 'wa -kɔyi'a "trolı.

XVII A 'ye li-ɔ, 'in-i 'ye-e 'an "bhuo 'sraga 'mv -za -mv'a dı, 'an -tita -Lagɔ -kma'a 'an dı. -Bho 'in 'me ε, ɔ-ɔ 'ye-e 'inmu glu -za -mv 'le 'in 'ke ti-nı -lreεε. **XVIII** 'An "bhuo'a 'gwlv-u 'wɔcn'o dı, 'in-i 'ye 'me mv. -Bho ε -se -mneε ε, nyɔ se 'bheε ɔ 'ke 'inmu 'lbha. 'An -tita "nyi-e 'inmu wɔnkue. 'In 'bheε'o 'in 'ke 'me 'le ɔ 'ke 'inmu glu -za, 'in 'ke ti-nı -lreεε. Le 'in 'ka nv -ε -ke dı ɔ 'tmvv'a 'inmu, 'innε 'ka-a.

XIX A -gblee, *'Zuifu'a -kligbi 'wɔn'c'ɔ wlu 'mne
 'bɔ ɔ, un 'gble'e 'mu-ε -lreε. **XX** 'Wa -dadudu-u
 'nu-o: ɔ 'bhle-e "nyinynidu'a -zuzu 'mu. -Sabhe-
 ε kpvn ɔ'o. A'ba po ɔ -lokui -le! **XXI** 'Le -lrub-u
 nu'o: 'Nyɔ-ɔ 'bhle'a "nyinynidu'a -zuzu 'mu, 'ɔ
 -wlu -kaal! 'Le ε-be -zuzu 'mne, ε 'bhεε'o ε 'ke
 'lɔyi 'pvvn'a?

*'Zuifu'a -kligbi -see *Zezii 'ybha

XXII A -gblee, -da *-Lago'c bvbɔbhlegbo se'a 'tɔ
 li'saa 'bho 'ɔ "yigbeyi, -nɔɔ -ke ti *'Zuifu nu'a ε
 'ke -kaa -ni 'le un 'ke ɔ bvbɔ -lreεke 'le 'ε 'limu,
 -nɔɔ -ke ti un-υ popo 'nε 'gwluti zvn"o zvn 'li,
 'ε 'wɪ 'mni, 'inni nyni'o. -Vvnɔnɔɔ "yi mo'o 'le
 un-υ "du'o 'ε *gɔ 'le Zelizaleεmu. **XXIII** 'Le ε-be -
 Lago'c bvbɔbhlegbo 'mne'ε 'gbe'a wɔn un "duu'a
 'bhlukpayowli *Salomɔɔ'c 'nyni, 'le 'ε "yi Zezii-i
 na'a ti. **XXIV** 'Zuifu'a -kligbi nu'a -kaa, un bi -ɔ'o
 'le un na: -Bhlaaka -in 'ke -amu -polu "kpi ziza'a?
 -Bho -in "du *-Lago'c 'Bhozayi -ɔ 'pvvn'a nyu, -zi
 i -amu -bodi 'mu gbaa!

XXV 'Le ɔ na: 'In -zi 'i amu -bodi 'mu-ε see 'le a
 -see 'an wlu 'wɔn. 'Le 'an -tita -Lago'c wɔnkue
 'mu, *wɔnkuli 'in-i nu'a a, i-i 'za-a 'an 'kpidi
 'mu. **XXVI** ε -ni'a -kaa 'mu a, a -se 'an nyu -ko'a dı,
 a -see 'inmu "gwlide. **XXVII** 'An nyu-υ 'po-o 'inmu
 -lokui. 'In yibo nu-o'o, 'in-i 'po -υ -jolu gbo 'le
 'wa tinεε 'mu 'le 'in -ke un-υ na'o. **XXVIII** A 'ye li-
 ɔ, tinεzegε-ε se'a "tiinamu 'bhle, 'inne 'in-i "nyi
 u'o. Un -see 'tɔ 'me 'bho -Lago'c "yigbeyi. Un
 ni'e-e ti. 'Ka-a ε-ε 'ye 'mu-ni mu "kɔmukɔmu 'le
 'in-i "du 'u "yrili. 'Wa nyɔ se 'bhεε ɔ 'ke 'le 'an
 kwa 'mu 'wlu. **XXIX** 'An -tita -Lago "nyi 'u 'inmu,

'lε''o le ɔ -ya'a ti, ɔ 'bhε-ε "yi tenyɪ, ɔ 'ye ε -zi. 'ɛ dɪ 'wa nyɔ se 'bhεε ɔ 'ke 'le 'ɔ kwa 'mu 'wlv. Un -ni'e-e ti 'bho 'ɔ "yigbeyi "kɔmukɔmu 'le ɔ-ɔ "du 'v "yrili. **XXX** A -gblee, 'in -ke -Lago-ɔ "sisri'e-e "yi, 'in -ke ɔ-ɔ na'o, 'le, -ka ɔ -ni'a 'tin, 'in -ni'e -kaa.

XXXI ɔ 'lε'ε -kaa, 'Zuifu'a -klıgbı-ı 'tε-ε -digbi ti -lrεε vñ 'ke ɔ 'mu'l'bha. **XXXII** 'Le ɔ na 'tɔ v -bodi: 'Le 'an -tita -Lago-ɔ wɔnkuε 'mu, wɔnkułi nu'a nyv "yrilinmɔdɪ 'lruli, 'in nu i'o 'bho a'ba "yigbeyi. I-bı wɔnkułi 'mnu, 'ya "klumu 'le, yεε -ke "bhuo'a dı, a-a 'bɔ'ɔ ti a 'ke 'inmu 'lbha 'in 'ke 'me'ε? **XXXIII** 'Le vñ na ɔ -bodi: -A 'naa-a -Lago-ɔ 'nyñi "yi'a kamu -a 'bɔ'ɔ ti -a 'ke -inmu 'lbha. ε -se -a'a wɔnkułi'a dı -ko. -In 'mo-o nyunyɔkpian 'le -a 'la'a -a'a "bhuo -Lago. 'Kla se "yрili-nmɔ!

XXXIV 'Le ɔ na: Wlu-u 'cnı-ε'ε 'le -Lago-ɔ "bɔgv 'li, -ka ε 'lε'ε, 'kla-a 'ka-a: -Lago na: A-bu 'mo-o 'an "yiziziamu. **XXXV** -A'ba 'wee, -a yibo na, i-bı wlu 'mnu, i -see 'plu 'kpa yi "kɔmukɔmu, 'le, nyv -Lago "nyv'a 'ɔ wlu vñ 'ke 'wa -bonyunu -zidle -tu a, ɔ 'ye ɔ 'ɔ "yiziziamu 'la. **XXXVI** A -gblee, 'inmu -cyɔ, ɔ -Lago -za'a 'bho 'inmu, -ɔ lbho'o 'inmu 'cnı 'kmu 'mu. -Bho 'in nu, 'ɔ "yu 'in "du'a a, leedi a-a nu'o, 'in-i 'naa-a 'ɔ 'nyñi "yi'a? **XXXVII** -Bho ε -se 'an -tita -Lago-ɔ wɔnkuε 'mu 'in-i nu wɔnkułi a, a'ba de 'inmu "gwli -le! **XXXVIII** ε -ni'a -kaa 'mu a, 'in-i nu -i'o 'le a'ba de'e 'tɔ 'inmu "gwli'a dı, i-bı wɔnkułi 'mnu, a de i "gwli, 'le, -ka 'in -ke -Lago "sisri'a "yi, a 'ke i yibo 'le a 'ke i 'muti'wɔn -ka -zegęka. **XXXIX** ɔ po'a wlu 'mne ti a, v-bu 'Zuifu'a -klıgbı nu'a -kaa -lrεε, vñ-v 'bɔ-ɔ ti vñ 'ke ɔ kpvn, 'le ɔ 'ye 'bho 'wa "klumu 'wlv.

XL I zi'a -kaa a, 'le Zezii 'ye 'mu-so, 'le, "nigblu Zudeen'e 'fotø -ke gbo *'Zaan "du -ni'a nyu'a *batizees wɔn -benyi, o 'ye 'le mu. C 'nu-o 'le 'wi -glilii! **XLI** C -ni 'le, 'le nyu'a -dadudu-u mu 'o gbo 'le un-v nu'o: Wɔnkule -lue 'tin 'Zaan 'ka nu, ε se -ni. ε -ni'a -kaa 'mu a, dì 'wee o -za'a 'mu 'bho nyu'co -coo'c "kpi, i-i 'mo-o -ziadi. **XLII** 'Le, nyu-v -ye o 'le a, 'wa -dadudu 'ye o "gwlidē.

XI

Lazaad'a 'mɛmɛɛ

I 'Bho-o nyɔ -lue -ni'o. C 'nyini-i 'mo-o Lazaa. -Gwlo un-v 'la'a Betanii, 'bho'a "yiyi mo'o. *Malii -ke 'wa venyi Maati, 'wa "bhli mo'o -lreɛ. **II** A -gblee, 'cna-a po'a ngnezege, Malii 'wle 'ɛ *Zezii "lru, 'le -v "luo'a 'wa "numni 'mu, un 'ye 'o bhi li'sra, 'innu mo'o. 'Wa 'lotu'a "yunyukpasu, Lazaa, 'o 'lru-u 'bhati'o. **III** A 'ye li-o, v-bu 'nyunu kpakpi 'son 'mnu, un nu'a -kaa, un 'lbho-o nyɔ -lue 'le Zezii gbo o 'ke o 'tmuu na 'o bha Lazaa'a "lru-u 'bhati'o. **IV** C 'win 'i 'bo, o na: "Lru-u 'bhati no-o'o, -ka 'in -ke 'an -tita -Lago ku'a wɔn, 'le -a'ba 'nyini 'bhe'ɛ "yi, 'le nyu 'ke i yibo 'bho 'o "kpi. ε -se o 'ke 'mɛnynɔo 'mu -sie'a dì -ko.

V A -gblee, Zezii -kma'a-a Maati -ke 'wa 'lotu'a "nyunu 'son 'mnu'a dì. **VI** -Da o -ni'a, o 'wɔn'c -kaa o -bo Lazaa'a "lrubhatiwlu 'mne 'bo o, o 'nu-o 'bho 'ɛ "kpi 'wi 'son, **VII** 'le o na 'to *'o -namu -bodi: -A mu Zideebhlukpa "kpi le! **VIII** 'Le un na: -A'ba -Tɔyi, 'traamu 'wi -niu 'mu, -cmu *'Zuifu'a -kligbi-i 'bo'c ti un 'ke -unmu -digbi 'mu 'lbha 'le -in 'ke 'me, -cmu 'mu, -cmu nu'o -a 'mu-o 'le

le'a? **IX-X** 'Le o na: 'Le zo -lue 'li, "lələ'a kpe -bue kpe 'son, 'nni -ni'e 'le. -Ka -lue 'mno, 'ka-a 'an dı -ni'o. -A na 'ni-e 'le -Lago'c 'gwlvdu 'mu. 'An 'memeeñco o "du'a 'inmu, ε -see -bhla nyni ke, leedi nymo 'ke amu 'gwlv "si'a?

XI C 'lɛ's -kaa, 'le o na -lrεε: -A'ba bha Lazaa-a 'mu-o'o. 'In-i mu-o'o 'in 'ke o "nymo 'mu -za. **XII** 'Le vñ na: -A'ba -Tɔyi, -bho o -ka 'mu a, "lemlni o-c 'ye-e 'pvn -mu. **XIII** A 'ye li-ɔ, -ka Lazaa 'me'ɛ ε, 'nni o-c zu 'v -bodi 'mu 'le v-bee -mnvv-v popo'o 'gwlvti na "nymo 'zegε o-c "si'e 'nymi. **XIV** 'Le o 'ye v 'tɔ "yitiwa: Lazaa 'me-ε'o! **XV** A'ba "bhi'a dı 'an -polv 'wɔn'o, -ekedimaa, o 'ka 'me, 'in se 'le -ni. 'Bho-o a-a 'ye 'wlv mu 'le a 'ke 'inmu "gwlidε. 'Traamu 'tɔ o, -a mu 'le! **XVI** C gwε'ɛ -wluwlua "yi, 'le Tomaa vñ-v 'la'a -boliayu na Zezii'a -namu -lrvñ -bodi: -A mu 'le -lrεε, -a -ke Zezii 'ke -dalue 'me -ni! 'Le vñ 'ye 'mu-sɔ, 'le 'wa klε 'ye 'le mu.

*Zezii -ke nyu 'mu-o 'le Lazaa'a zoko "kpi

XVII Un mu'a a, 'le vñ 'ye 'bho gwlo'c "troli nyni. Nyu nu'a -kaa, Lazaa -kaaa 'me, vñ -kɔɔ o tinmaze, -ka 'ɛ 'wı nyni'a nyiɛ, vñ 'ye o i 'tmvu. **XVIII** A -gblee, Betanii -ke Zelizaleemv "kvkɔɔ'ɔ-ɔ gbo. **XIX** 'E 'lru "yi Zideekɔmv'a -dadudu yi'e Maatı -ke *Malii gbo, 'wa 'lotv'a "yu'a 'memee'ɛ dı, vñ 'ke v -polv 'li tide.

XX -Ka *Zezii -ni'a yinamu, Maatı nu'a -kaa, vñ 'wın -i 'bɔ, 'le vñ 'ye o -jeyi mu. Malii -mnvv -de'e-e 'le 'wa -budu 'li ti. **XXI** 'Le v-bv Maatı na: 'An -Kɔyi, Zezii, -bho -in -ni 'kı -laa, 'an 'lotv'a "yu -see 'kı 'me yi! **XXII** E -ni'a -kaa 'mu a, 'in 'de-e

"gwli na, 'traamu -bhla, -bho -in 'ybhaa -Lagɔ le,
 ɔ -see ε -inmu -bhle yi. **XXIII** 'Le ɔ na: A'ba 'lotu'a
 "yu-u 'ye-e glu -sɔ -mu, 'le ɔ 'ke ti-ni -lreε. **XXIV** 'Le
 υn na: 'Bho *-lebhoozgle'a -nɔɔ "yi, 'in yibo'o-o
 na ɔ-ɔ 'ye-e glu -sɔ -mu 'le ɔ 'ke ti-ni "kɔmukɔmu.
XXV 'Le ɔ na: Nyɔ-ɔ za'a nyu 'menyucc 'mu 'le
 υn-υ nı'a ti -lreε, 'inno 'in "du'o. Tiniezegε-ε
 se'a "tiinamu 'bhle, 'inne 'in-i "nyi ɔ'o. Nyɔ -
 yo de'a 'inmu "gwli, -bho ɔ 'me, ɔ -ni'e-e -bhla ti
 "kɔmu 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi. **XXVI** Nyɔ -yo de'a
 'inmu "gwli, -ɔ 'ye'a ε-be "kɔgwletiniezegε 'mne,
 ɔ -see 'tɔ 'me 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi. ɔ -ni'e-e
 ti "kɔmukɔmu. 'An wlu -nεε, a 'yee ne -ziadi
 'mu 'nı? **XXVII** 'Le υn na: Kın, 'an -Kɔyi, *-Lagɔ'ɔ
 'Bhozayi -ɔ 'puun'a nyu, -Lagɔ'ɔ "yu -ke di 'ɔ
 wlu'a 'mutizamu -za'a 'mu see, υn 'ye'a na ɔ-ɔ
 'ye-e 'nɔɔ 'kmu 'mu -yi -mu nu a, 'in 'de-e "gwli
 na 'inno -in "du'o.

XXVIII Un po'a wlu 'mne ti a, 'le υn 'ye 'wa 'lotu'a
 "yu Malii 'lanamu mu. Un 'ye 'v a, υn 'ye v
 "wuwān 'le υn na: -A'ba -Tɔyi Zezii yi-o'o. ɔ na
 a mu! **XXIX** Un 'wın 'i 'bɔ ɔ, 'le υn 'ye 'mu-sɔ, υn
 'ye 'le ɔ gbo -vuka kpa. **XXX** A -gblee, -da Maati
 sie 'ɔ ɔ, 'bho-o ɔ -ni'e -bhla "kɔmu, ɔ -see gwlo pa
 ke. **XXXI** -Jiji Malii kpa'a 'le ɔ gbo, Zideekɔmu yi
 'v -pɔlv 'li tidenamu, υn 'ye 'ɛ li a, υn 'mu -v 'bı.
 Ubu na 'kı, υn-υ mu 'ko-o 'le Lazaa'a zoko "kpi,
 υn 'ke "vi.

XXXII -Da Zezii -ni'a, υn nu'a -kaa, υn 'nyni-e
 'bho, υn 'ye ɔ li'ye, 'le υn 'ye ɔ bhı 'mu bhlu 'le υn
 na: 'An -Kɔyi, -bho -in -ni 'kı -laa, 'an 'lotu'a "yu -
 see 'kı 'me yi! **XXXIII** A -gblee, Malii -ke Zideekɔmu
 kpv 'v kli, ɔ -gbv 'nu ya, υn-υ "vi-o'o. 'Gwlu nu'a

-kaa, ε -nyni 'nɔ-o li, [XXXIV](#) 'le o na: Doo a nmaze 'nɔ ti'a? 'Le un na: -A'ba -Kɔyi, yi -un 'ke 'bho 'ye! [XXXV](#) 'Le o 'ye 'bho 'kpa, o-o "vi'o. [XXXVI](#) U-bu Zideekɔmu 'mnu 'ye 'ɔ li a, 'le un-u nu'o 'tɔ na: -Ka o -kma'a Lazaa'a dı, a 'ye -kaa li-o! [XXXVII](#) 'Le 'wa tɔlu-u nu'o: Nyɔ-o 'ka 'wlu, -o "lo'ɔ o, o-bo 'puvn 'nɔ, o se 'bhεε o 'ke Lazaa 'mɛmɛɛ'ɛ -jeyi -za?

*Zezii -za'a-a Lazaa glu.

[XXXVIII](#) Un -za'a wlu 'mne 'mu, 'gwli -nyni'e-e *Zezii li -lreɛɛ 'le o 'ye 'mu-sɔ, o 'ye 'bho Lazaa'a zoko "kpi mu. 'Le tri 'li, 'le-e un ce ε'o 'le un "du'o 'bho 'ɛ wɔn "yi sukpumua -lue. [XXXIX](#) 'Le o na nyv-u -ni'a 'bho -bodi: A -za 'bho sukpumua -nɛɛ! A -gblee, Lazaa 'me'ɛ ε, 'ɔ 'lotu'a "yunynaakpu Maati na: 'An -Kɔyi, o -kaaa 'me 'le un -kɔɔɔ o tinmaze, 'ɛ 'wɪ nyie 'ka-a. O 'bhεε'o o 'ke ngne po! [XL](#) 'Le o na: 'In -see amu 'tmuun na, -bho a de 'inmu "gwli, -ka -Lagɔ ku'a wɔn 'le 'ɔ 'nyni 'bhe'ɛ "yi, a-a 'ye -i yibo -mu, nu? [XLI](#) Un -ni 'son, un -ni -wlunamu, 'le, nyv-u -ni'a 'bho, un 'ye 'bho ε-be sukpumua 'mne -za. Un -ze 'ɛ 'bho a, 'le o 'ye yaku "yi popo, o 'ke *-Lagɔ wɔn gbo po, 'le o 'ye 'bho 'kpa o-nu'o: 'An -tita -Lagɔ, le 'in 'ybhaa'a -inmu, -ka -in -see 'ɛ 'inmu -bhle, 'inne 'bhle'ɛ 'nyni'a dı 'in-i po'o -inmu 'sɛɛ. [XLII](#) -Ka -a po'a 'inmu -lokui "kɔmu, 'in yibo ni-o'o. Ε -ni'a -kaa 'mu a, u-bu nyv-u -ni'a -laa 'an "troli, 'wa dı 'in-i zi 'i 'mu, 'le, -ka -in lbho'a 'inmu, un 'ke i "gwlide. [XLIII](#) O gwe'ɛ -kaa -Lagɔ'ɔ wɔngbopoɛ "yi a, 'le o 'ye "plan 'le o na: Lazaa, -sɔ 'le zoko 'li -in 'ke 'da! [XLIV](#) A -gblee, Lazaa 'me 'ka, o nu'a

-kaa, -muaa! ɔ 'da-a'o. "Yriifɔtì sabo'o-o 'ɔ bhì -ke 'ɔ sɔlì li, 'le "yriɛ-ɛ 'fifian'a 'ɔ "lru li. 'Le Zezii na: A bòti nò ti ɔ 'ke -na -ka -zegèka!

*'Zuifu'a -kligbi 'bɔ-ɔ ti vñ 'ke *Zezii 'lbha ɔ 'ke 'mɛ.

(*Matiee 26:1-5; Maaki 14:1-2; Luuki 22:1-2*)

XLV I zi'a -kaa a, v-bv *'Zuifu yi'a *Malii 'yenamu, le *Zezii nu'a, vñ 'ye 'ɛ li a, 'wa -dadudu 'de -ɔ "gwli. **XLVI** 'Wa tɔlv -yu -see 'ɔ "gwlide, 'innu -ye'ɛ 'le *Faliziɛentɔlv, 'le, le ɔ nu'a a, vñ 'ye ɔ gbo -pa, vñ 'ye ɔ v -bodi 'mu-za. **XLVII** U-bv Faliziɛen -ke *-Lago'ɔ 'sragazamukligbi 'wñ 'l 'bɔ, vñ 'la-a 'Zuifu'a -zigletumu -lrvv 'le vñ 'ye "lru'gbvv, 'le vñ na: A -gblee, ɔ-bɔ nyɔ 'mñɔ, ɔ-ɔ 'nu-o *wɔnkul'i'a -dadudu. Koo -a 'ke ɔ -nyna'a? **XLVIII** -Bho -a "tayi nɔ "yiti 'le ɔ -ka 'ɔ lì 'mñi-ɔ nɔ a, nyɔ 'wee-e 'ye -ɔ "gwli-de -mu, 'le, 'Wlomeɛ -kɔ'ɔ -amu 'lru 'mu, vñ-ɔ 'ye-e -amu 'lbha -mu 'wee 'le vñ 'ke -a'ba *-Lago'ɔ bubɔbhlegbo ti-za.

XLIX A 'ye li-ɔ, -zvñ -ke ti ɔ-bi dì -nñi-ɔ zi'a -kaa, ε-be zvñ 'mñɛ ti, 'wa "klumv'a -lue vñ-v 'la'a Kayifu, 'inno 'mo-o -Lago'ɔ 'sragazayiklagba. ɔ-bɔ 'mñɔ, 'inno 'luo'o wlu 'mu, 'le ɔ na: ɔ-bɔ Zezii 'mñɔ'ɔ "kpi, a -see 'bho le 'muti'wɔn ke. **L** A popo 'gwlvti! -Abv -bodi ε -nñɔ'ɔ-ɔ "yrili 'le nyɔ -lue 'ke 'me 'bho nyɔ 'wee'a "lru "yi. -Bho ε -nñi -kaa 'mu a, 'lemnñi -a'ba 'bhlukpaa -see ti-ɔ yi. **LI-LII** A -gblee, ε-be wlu 'mñɛ, ε -see Kayifu'a 'bhuo 'mu 'wlu. ε-be zvñ 'mñɛ ti, ɔ-bɔ 'mo-o -Lago'ɔ 'sragazayiklagba'a dì -Lago'ɔ "bhuo po 'ɛ ɔ wɔn 'mu. 'ɛ -nɔ -see -bhla nyñi ke 'le ɔ 'ye ε-be wlu 'mñɛ 'muti-za -nalo. 'Le, 'Zuifu -ke nyɔ-ɔ -see'a 'Zuifu, -v 'ye'a -Lago'ɔ nyɔ "du mu a, -ka

Zezii 'ka 'mε 'wa dı 'le vın 'ke 'pvn 'bho -Lago'ɔ "yigbeyi, 'le, v-bv 'bhlikpi 'wee'a nyv 'mnu, vın -ke o 'ke -glıgba -lue "du, o 'ye v -bodı 'mu-za.

LIII 'E dı, ε-be zo 'mne ti, -ε 'wlv'a 'bho, -ε bhla'a 'ɔ 'memee "kpi, v-bv 'Zuifu'a -klıgbı 'mnu-v 'bɔ'ɔ ti, vın 'ke o 'lbha. **LIV** 'Inne 'bhle'e 'nymı'a dı, ε-be 'Zuifu'a 'bhluıkpa'a 'fotɔ 'mne -ke gbo nyv -die'a "yi, o 'ye 'le 'wlv, 'le, -gwlo -lue-e ce'ε kpo 'le "musa'a "trolı vın-v 'la'a Eflayimu, o -ke 'o -namu 'ye 'le mu, 'le vın 'ye 'le 'wı gbi nu.

LV A -gblee, *'Zuifu "we'a vın 'li'a goklagba vın-v 'la'a 'Paakı, 'ε 'wı -nı'e-e nyninamu. 'E dı nyv'a -dadudu-u so'ɔ 'wa "bhli 'le vın-v mu'o Zelizaleemv, -ka *-Lago'ɔ gba 'le'ε, vın 'ke -kaa nu 'le vın 'ke *li'saa 'bho 'ɔ "yigbeyi, 'le vın 'ke go 'mne "du. **LVI** A 'ye li-o, 'le *-Lago'ɔ bvbobhlegbo vın -nı'o 'le vın-v 'bɔ'ɔ Zezii ti 'le vın-v dede'e -dede ti: O koo'ɔ-ɔ nyɔ-ɔ -see go -nɛɛ'ε da -yi yi. Koo a-a popo'o 'gwlti'a? **LVII** A -gblee, v-bv -Lago'ɔ 'sragazamu klıgbı -ke Falizięen 'mnu, vın 'tmuu'ɔ-o nyv, -bho 'wa -lue yibo no da, o 'ke v "dı -za 'le vın 'ke o kpvn.

XII

*Malii 'wla-a *Zezii'a bhi 'cna "lru.
(Matiee 26:6-13; Maaki 14:3-9)

I I zi'a -kaa a, *'Paakı'a go'ɔ 'wı -sie'e 'bho-o -meeelo, 'le *Zezii 'ye 'mu-so, 'le, Lazaa o -za'a glu, 'le o 'ye'a ti-nı -lreɛɛ, -da o -nı'a Betanii, o 'ye 'bho mu. **II** Nyv nu'a -kaa, vın 'pi-e 'ɔ dı, 'le, -yu -ke o 'ka -dalue -li -nı, Maati 'ye v ε-be lilile 'mne "yiti'gblee. A -gblee, Lazaa -nı'e-e v-bv nyv 'mnu'a "klumu. **III** Un -nı linamu, 'le *Malii

'ye 'bho Zezii -ye, 'le, 'cna -ke 'pelu-υ -kmu'a "yi tenyi, -ε po'a ngnezegε, -ε 'ma-a 'naadizegε, -ε 'bhεε'ε kpana 'mu, υν 'ye ε 'mu"luo, 'le υν 'ye ε 'ɔ bhı 'lru 'wla. υn nu'a -kaa, υn "'luo'o-o 'wa "numni 'mu, 'le υn 'ye i li'sra. A -gblee, -budu -ke 'li υ-bu nyu 'mnu -ni'a, 'cna'a ngnezegε "yi-e 'le. **IV** 'Le, *Zezii'a -namu'a -lue, Zidaa Isikaliyoo, -ɔ 'ye 'ɔ -laa 'ɔ tu'a nyu -jeyi "nyı mu, ɔ na: **V** -Bho ε-be 'cna -neε -po-ε 'kı 'pelu, ε 'bhεε'ε-ε nyɔ'ɔ zυn 'li'a "pelemɔni 'le i 'ke "puanlbhamu "yiti'gble-ε! Leedi ε -see -kaa -nu-ε? ε se "yrili-nmc! **VI** A 'ye li-ɔ, ɔbo 'mno, 'inno 'mo-o Zezii'a -namu'a mɔni'a tideyi, 'le ɔ-ɔ za'a 'bho, ɔ-ɔ li'o. "Yriyi ma'a dı ɔ -za'a wlu 'mne 'mu, ε -se "puanlbhamu'a dı ɔ-ɔ popo 'gwlti 'ni -ko. **VII** Zezii 'wın 'i 'bɔ ɔ, 'le ɔ na: -Zu υ wɔn li! -Bho 'in 'me, 'cna υn 'ka 'inmu "lru 'wla 'le nyu 'ka 'inmu tinmaze, 'inne υn-υ 'wla'a -laa 'inmu "lru -nalo. **VIII** -Yu 'ma-a "puanlbhamu, a -ke υn -ni'e-e -bhla 'nɔɔ 'kmu 'mu 'kɔmukɔmu. -Bho a 'ybha, a 'bhεε'o a 'ke υ -zegε "lrulinu. ε -ni'a -kaa 'mu a, 'cɔmni 'i, ɔ cɔy -in-ɔ 'ye-e 'le a'ba 'klumu 'wlu -mu 'in 'ke 'me.

*-Lagɔ'ɔ 'sragazamukligbı 'bɔ-ɔ ti υn 'ke Lazaa 'lbha, ɔ 'ke 'me

IX A -gblee, *'Zuifu'a -dadudu nu'a -kaa, -ka *Zezii -ni'a Betanii, υn 'wın -i 'bɔ, 'le υn-υ ɔ'ɔ 'mu, υn-υ mu'o 'le. ε -se Zezii'a "se'ε dı υn-υ mu 'le -ko. Lazaa ɔ -za'a glu 'le ɔ 'ye'a ti-nı -lrεε, 'inno υn-υ mu'o liyenamu. **X-XI** Nyu-υ 'ye 'ɔ ɔ, 'wa -dadudu-u 'sɔ-ɔ *-Lagɔ'ɔ 'sragazamukligbı'a lemu, 'le υn-υ de'e Zezii "gwli. 'E kamu υn -po'o wlu -dalue υn 'ke ɔ-bo Lazaa 'mno 'lbha, ɔ 'ke 'me -lrεε.

*Zezii 'nyni-e Zelizaleemv 'le 'bho'a nyv 'ye ɔ -jeyi mu 'le 'bvbva 'mv
(Matiiee 21:1-11; Maaki 11:1-11; Luuki 19:28-40)

XII Zɔ zt'a a, *Zezii 'kpa-a Zelizaleemv'a -jeyi, 'le, -ka ɔ-ɔ mu'a 'le a, nyv'a -dadudu-u yi'a *'Paakı'a gɔ "dunamu, vñ 'ye ɔ 'bv'wɔn. **XIII** 'E dñ vñ -sɔ'ɔ 'mv, vñ 'ye ɔ -jeyi mu. Vñ 'ka mu a, vñ 'ce-ɛ -gali'a 'tian, 'inni vñ 'bhle'e kwa, vñ 'ke 'ɔ 'nyni "yi'bheɛ, 'le vñ-ɔ "wɔ'o, vñ-ɔ nu'ɔ: -Lago'ɔ 'nyni 'bhe "yi ɔ! *-Lago'ɔ 'Bhozayi -ɔ 'puvn'a nyv, 'inni -ni'e yinamv, -Lago -wvnna nɔ "niti ɔ! -Lago -wvnna *'Zuifu'a 'bhlukpayowli 'mno "niti ɔ! **XIV-XV** A 'ye li-ɔ, wlu-u 'cn̄i-ɛ'ɛ 'le -Lago'ɔ "bɔgv 'li see, -ɛ nu'a na:

Zelizaleemvkomv, -sianyi'a 'lbha amv -le! A -gblee, a'ba 'bhlukpayowli de'e 'bho -sokofalegbuda "kpi ti, 'le ɔ-ɔ yi'ɔ, a 'ye li-ɔ, ɔ 'ka yi a, ɔ 'ye-e ɛ-be -sokofale 'mne 'le ɔ 'ye 'ɛ 'kpi ti-de, 'le ɛ-be wlu 'mne'ɛ "yri'a 'bi 'ye 'wlu. **XVI** ɛ-be -nɔɔ 'mne ti, li-ι -ni'a zinamu, *Zezii'a -namv'a 'wɔn 'ya -lue komu 'mvti. -Da ɔ 'mɛ -ni'a, 'le ɔ 'ye'a glu -sɔ, ɔ 'ye'a 'le yaku 'li le mu, -ka 'ɔ "kpidi 'mni 'cn̄i-ɛ'ɛ 'le -Lago'ɔ "bɔgv 'li see, 'le vñ 'ye'a 'ya da 'ye, 'bho-o vñ popo -ni 'ni 'gwlv̄ti.

XVII A -gblee, -da Lazaa -ni'a 'le zoko 'li, ɔ 'kɔ ɔ 'la, 'le ɔ 'ke ɔ glu -za, ɔ 'ka ti-ni -lrɛɛ ɛ, nyv-ɔ -ni'a 'bho, li vñ 'ye'a a, vñ-ɔ 'zi -i 'wa -bonyunu -bodi 'mv. **XVIII** A 'ye li-ɔ, ɛ-be *wɔnkule ɔ nu'a, -ɛ -ke dñ nyv 'wɔn'ɔ 'bɔ, 'ɛ dñ vñ "gbu'o ti 'le vñ-ɔ mu 'ɔ -jeyi. **XIX** 'Le *Falizieen 'ye 'tɔ -kaa "yi'lłlɛ: Nyv 'wee 'ple -ɔ 'bi. Le -a 'ka nu, ɛ se -ni!

*Nyvtɔlv -se'a-a *'Zuifv 'bɔ-c *Zezii ti, vn 'ke o
'ye*

XX A -gblee, nyv-v yi'a 'bho Zelizaleemv, 'bho 'gɔ'c "dunamv, vn 'ke -Lagɔ bvbɔ, 'le 'wa 'klumv, nyv-v -se'a-a *'Zuifv, 'wa tɔlv -nɔ'e 'le. **XXI** 'Le, *Zezii'a -nayi -lue Filiipv, -ɔ 'ma-a Besayidaakɔyi, 'le Galileebhlvukpa "kpi, vn 'ye o linyini 'le vn na: -A'ba 'lotv'a "yu, -a 'bɔ-c ti -a 'ke *Zezii 'ye! **XXII** ɔ nu'a -kaa, o -sɔ'c 'mv-ε, 'le o 'ye i Zezii'a -nayi -lrɔɔ Andree -bodi 'mvzanamu mu, 'le, vn -nɔ 'son, vn 'ye Zezii gbo mu, 'le vn 'ye i o 'tmvv. **XXIII** 'Le o na: 'Inmc *Nyunyc'c "Yu, -nɔɔ -Lagɔ "du'a 'inmu 'le 'in 'ke 'me, 'in 'ke glu -sɔ, 'in 'ke ti-ni -lrɛɛ, 'le 'in 'ke yaku 'li le mu, ε nyni-o'o 'tɔ. **XXIV** 'Le o 'ye "yi -lue po 'le o na: -Ziadı 'in-i za'a amv -bodi 'mv, -bho nyɔ -see lɛ'ɛ 'yvɛ glu po a, ε -nɔ'e-e -lue 'tin "kɔmv. -Bho ε -po-ε glu 'le ε 'ke me ε, "lemnui ε-ε 'po-o 'yɔ'c -dadudu. **XXV** ε-be "yi 'mne, 'ɛ 'zɔ'c -lue 'ka-a: Nyɔ -yɔ zi'a 'ɔ "bhuo'a tinɛ'ɛ dı, 'le 'kmv 'mv'a lı 'li, 'innc 'ke 'me 'bho -Lagɔ'c "yigbeyi. Nyɔ -yɔ'c zi'a 'ɔ "bhuo'a tinɛ'ɛ dı, 'le -ɔ sia'a 'an dı, tiniezege-ε se'a "tiinamu 'bhle, 'inɛ'c nyɔtu 'ke 'ye. **XXVI** Nyɔ -yɔ 'bɔ'c ti 'in 'ke o -kɔ 'le o 'ke 'an lbhv nv, o yi 'inmu gbo 'le 'in -ke o 'ke -na. -Bho ε -nɔ -kaa 'mv, "lemnui, -da 'in -nɔ'a a, 'an -nayi 'mno -nɔ'e-e 'bho -lrɛɛ. Nyɔ-ɔ nu'a 'an lbhv, 'an -tita -Lagɔ-ɔ 'nu -ɔ -zegɛ "lruli "kɔmv.

***Zezii -za'a-a 'ɔ 'mɛmɛɛ'ɛ dı 'mv**

XXVII ɔ 'lɛ'ɛ -kaa a, 'le o 'ye 'bho wlu -lrɛɛ kɔ 'le o na: 'Traamu 'tɔ, 'an -pɔlv gbuta'o. 'Le koo 'in 'ke 'an -tita -Lagɔ "yi'lɛ? 'In 'ke o 'tmvv, 'le,

siasiaa-a -nū'a -laa yinamu, o 'ke ε 'inmu wɔnyi-za 'maae? -Gba, 'in 'ke 'kle 'ye'a "lru "yi 'in yi'e 'bhe'ε "yi, -tɔ ne 'le nyu 'ke i yibo. O gwe'ε -kaa *-Lago'ɔ wɔngbopoe "yi a, 'le wlu 'ye 'le yaku 'li 'wlu 'le ε na: 'In 'bheε'ε-ε 'an 'nyu "yi see, 'le 'in-i 'ye ε "yi'bheε mu -lreε. **XXIX** Nyu-v -nū'a 'bho, un nu'a -kaa, un 'wɔn-ɔ wlu 'mne 'bɔ 'le 'wa tɔlu-v nu'o: "Ni-i "gbu'o! 'Le 'wa -lru na: -Gba, -Lago'ɔ gbo'a -dalbhoyi -zo o 'dī -bodi 'mu. **XXX** 'Le o na: A'ba "bhi'a dī -a 'wɔn'ɔ wlu -nεε 'bɔ, ε -se 'an "se'ε kamu -ko. **XXXI** A 'ye li-ɔ, -c-ɔ -ke ti -Lago'ɔ -zingle 'ka 'kmu 'mu'a nyu "kpi -nū'a, 'ε 'nyaanamu "kɔɔ'c-ɔ gbo. -Bho ε nyni a, "nyinynidī'a tiyayi, -c -po'a nyu'a -dadudu -kpεε 'mu, o -c 'ye -c tu wɔn 'mu -lu -mu, 'le -bho 'wla o -c 'ye o ti-nu mu 'le o 'ke 'le "kɔgwlenε 'mu mu. **XXXII** 'Inmɔ -yɔɔ o, -da nyu-v 'ye'a 'inmu 'bho nyuylbhaatu "yri -ko mu, 'le un 'ke ε ti-nyna 'le 'in 'ke 'me, 'bho-o 'in-i 'ye 'bhlukpi 'wee "kpi'a nyu'a -dadudu -jri mu 'le un 'ke 'inmu gbo yi, un 'ke 'inmu "gwlidε. **XXXIII** A -gblee, -ka nyu-v 'ye 'ɔ 'mvti'lilbha mu, 'le o 'ke 'me, 'in o -c za'a mu.

XXXIV 'Le un na o -bodi: 'Le -Lago'ɔ "bɔgυ 'li, ε 'cn̩i-ε'ε 'le-ε na, *-Lago'ɔ 'Bhozayi -o 'puun'a nyu, o -see 'me yi "kɔmukɔmu. Leedi -a nu'o, -inmɔ nyunyɔ'c "yu, nyu-v 'ye-e -inmu nyu'a "yrlbhaatu "yri -ko -mu, 'le un 'ke ε ti-nyna 'le -in 'ke 'me'ε? Nyunyɔ'c "yu yɔ-a "si'e 'nyu'a? **XXXV** 'Le o na: 'Inmɔ kɔɔ'c zo, 'in -see 'nɔɔ a'ba "klumu -gwlenamu yi. -Bhladi 'in -see'a mu ke, a bhlui 'an "yisreεjolu 'le a'ba tinε 'mu, 'le a 'ke 'bho 'ε "yi -na "kɔmu, 'le, nyu-v -nū'a 'le 'wa

"nyinynidi 'mv, a -ke vn -kaa kpli 'mv-plε. ε-be -jolvzege 'mne, 'wa nyotu'a yibo ne. XXXVI -Bhladi 'in -ke a-a na'a a, a de 'inmv "gwli 'le a 'ke 'an nyv "du!

○ 'lε'ε -kaa a, 'le ○ 'ye 'bho 'wa "troli 'wlu, 'le, "setida ce'ε kpo, ○ 'ye 'le mu.

*'Zuifu'a -dadudu -see *Zezii "gwlide

XXXVII-XXXVIII A -gblee, *Zezii 'nv-o *wɔnkuli'a -dadudu 'bho v-bu *'Zuifu 'mnu'a "yigbeyi. ε -ni'a -kaa 'mv a, vn -see ○ "gwlide, 'le, wlu -Lago'c wlu'a 'mutizayi *Ezayii 'cni'a 'le -Lago'c "bɔgv 'li see, -ε nu'a na:

-A'ba -Koyi -Lago, -a'a "di -a -za'a 'mv, ycc de 'i "gwli'a? 'Le -a'a *wɔnkuli -a nu'a, ycc 'wɔn'c 'ya 'zɔ'muti'a?,

ε-be wlu 'mne'ε 'yri'a 'bi 'ye 'wlu. XXXIX A 'ye li-○, leedi vn -see ○ "gwlide? -ε -ke "lru 'yi vn -see ○ "gwlide a, 'inne Ezayii 'cni'e -lrεε 'le -Lago'c "bɔgv 'li. -Ka ε 'lε', 'kla-a 'ka-a:

XL -Lago 'po-o 'wa "yri kuku "kpi, vn -kaa ti'ye; ○ "kpleku-o 'wa -polo 'le vn -kaa 'o wlu'a 'zɔ'muti'wɔn. ○ nu -t'o 'le vn -kaa kpli "yizizia. -Bho vn zizia 'ki kpli "yi a, "lemni ○ ○ 'pvun nu 'ko-o'o 'bho 'o "yigbeyi.

XLI A 'ye li-○, di'a kpe 'son ○ -za'a -laa 'mv, Zezii i "si'e 'nynti, -ekedumaa, ○ 'ye-e 'o 'nyntia "yibheee'ε -vlavli li see.

XLII ε -ni'a -kaa 'mv a, 'le v-bu 'Zuifu'a -kl̥gb̥ti'a "klumv, 'wa -dadudu 'de -○ "gwli. *Faliziεen -kuu v tinu 'le *-Lagowlu'a 'liciaanbudu 'li'a di, 'wa wε 'ε wɔnti. XLIII 'Wa -bonyunyu 'ke 'wa

"yrilinmədı -za, 'inne ın 'c'b' ti, ε 'ye -Lagə'c
nə -zi.

*Zezii'a wlu-u 'ye-e nyunu'a -dadudu dı -kpvn -mv

XLIV A -gblee, zə -lue 'zə, *Zezii 'po-o weze 'le ə
na: Nyə-ə de'a 'inmə "gwli, 'an -tita -Lagə lbho'a
'inmə, 'inno ə de'e "gwli -lreə, ε -se 'an "se -ko.

XLV Nyə-ə 'ye'a 'inmə, ə-bə lbho'a 'inmə, 'inno
ə 'ye'o -lreə. **XLVI** 'in 'yi-e 'cən 'kmə
'mə -ka zə 'le nyə-ə de'a 'inmə "gwli, ə -kaa 'le
'c "nyinynidı 'mə ti-de. **XLVII** Nyə-ə 'wən'c 'an
wlu 'bo, -c -see 'i 'bho "du, ε -se 'inmə 'ke ə dı
-kpvn -ko, -ekedımaa, 'in 'yi-e 'cən 'kmə 'mə 'in
'ke nyunu 'pvvn, 'in -see yi 'in 'ke ə dı -kpvn.

XLVIII Nyə -yo -see'a 'inmə "gwlide, dı 'in -za'a
'mə, -c -see 'i -lokuipo, ə-bı li 'in -tə'c, 'innı 'ye ə
dı -kpvn mə 'le -lebhəli. **XLIX** -Ekedımaa, dı
'in 'ka nyu -bodi 'mə-za, li 'in 'kv ə -tə, 'an -tita
-Lagə lbho'a 'inmə, 'c "bhuo-o 'tməv 'ni 'inmə.
Ε -se 'le 'an wənkue 'mə, 'in-ı nu ni 'ni -ko. **L** 'Le,
-ka nyu-ü 'ye'a "kəgwletini 'le 'c -tətəwlu 'mə,
'in yibo ni-ı'a dı, -ka ə-ə 'le'ε 'inmə "yi 'tın, 'ka-a
'in-ı zi 'i 'mə.

XIII

*Zezii wəcəcəw -c-namə'a bhi li

I 'Wı -lue-e -sie'e 'bho 'le *'Paakı'a gə 'ke nyni.
-Nəc -Lagə "du'a *Zezii 'le ə 'ke 'cən 'kmə "kpi
'wlu 'le ə 'ke 'le ə gbo le mu, -ka ε nyni'a, ə
yibo ni-o'o. 'E "lru "yi, 'c -namə 'ye'a 'cən
'kmə 'mə -sie mu, ə 'ybha'o, -ka ə -kma'a 'wa
dı "kəməkəmə 'c -pəlv'a klə ti, ə 'ke ə 'na "yi-tə.

II A -gblee, zo -ke ti vn "du'a go 'mne wɔn, 'ε "jiazo, o -ke 'wa kle-ε li 'ni-e -dalue 'le -budu -lue 'li. "Nyinynidi'a tiyayi *Sataan nu'a -kaa, 'ε -naagi "yi-e Simco Isikaliyoo'a "yu Zidaa 'mu, o 'ke Zezii 'o tu'a nyu -jeyi "nyi. **III** A 'ye li-o, Zezii -mnco'c "bhuo-o yibo'o 'le -Lago gbo o -so'c 'mu, 'nyi 'o wɔnkue 'bho li 'wee "kpi 'le o-c 'ye 'le le -mu mu. **IV** C nu'a -kaa, o -so'c 'mu-ε, o 'bhco -lilidı, 'le, -banı o -pa'a 'mu, 'ya -lue-e -ni'a 'bho 'kpi, o 'ye ε 'bho -za, 'mulreyrie ni'a 'bho, o 'ye ε 'mu"luo, o 'ye ε "pli 'mu -bhla, **V** 'le o 'ye 'le "bo 'li "ni po, o 'ye 'bho 'kpa o-c wɔtco'c 'wa bhi li, 'le, ε-bε "yrie 'mne, o-c 'sra ni 'ni ε li.

VI C nu'a -kaa, o 'bhla-a Simco 'Pielı "kpi 'le o na: 'An -Koyi, leedı -mnco'c 'ke 'mna-a'a bhi liwɔtco'c? **VII** 'Le o na: Le 'in -ni'a 'traamu nuñamu, -in -see -bhla 'ε 'zı 'muti'wɔn ke. ε -ni'a -kaa 'mu a, -bho 'wla, -a 'ye -ε 'muti'wɔn -mu. **VIII** 'Le o na: -Gba, -in -see 'an bhi li -vleen -za yi -bi! 'Le o na: -Bho 'in se -inmu -vleen li-za 'le -in 'ke *li'saa, "leñnu -in -se 'an -nayi -ko. **IX** 'Le o na: -Bho ε -ni -kaa 'mu a, "leñnu -a'a -za 'an bhi'a "se -vleen li -le! -Zı i 'an -kutı -ke 'an "lru li -lręe! **X** C 'le'ε -kaa, 'le o 'ye "yi -lue po 'le o na: -Bho nyı 'la 'o -bonyunyo, -bho o 'ke 'o "bhli mu, o-c lre-o'o. -Bho o nyri 'le a, 'o ku 'saa'a-a li'a dı, 'o 'bco -lreni ti, bhiwɔtco'ni'a "se'ε dı o-c zi'o. Abu -yuu, a 'saa'a-a li 'bho -Lago'c "yigbeyi, -bho ε -se a'ba "klumu'a nyı -lue 'tin, 'in se li'saa 'bho 'o "yigbeyi. **XI** A -gblee, nyı-c 'kco c 'o tu'a nyu -jeyi "nyi, o yibo no-c'c dı, o nu'o: A'ba -lue 'tin-i se li'saa 'bho -Lago'c "yigbeyi.

XII A 'ye li-o, o nu'a -kaa, o 'gwε-ε 'wa bhi'a

liwɔtɔe "yi, 'le ɔ 'ye 'ɔ -bana 'mu le -pa, ɔ 'ye linamu le mu, 'le ɔ na: Le 'in nu'a amu -bodi 'traamu, a 'wɔn 'ɛ 'zɔ 'muti 'ni? **XIII** -Bho a -de ti, a-a 'la-a 'inmu a'ba -Tɔyi -ke a'ba -Kɔyi, 'le -ziadı mo'o, -ɛkedimaa, 'innu 'in "du'o -ziaka. **XIV** A -gblee, 'inmɔ 'ma-a a'ba -tɔyi -ke a'ba -kɔyi, 'in wɔtɔ'ɔ-ɔ a'ba bhi li'a dı, a-bee -mnvv, a kpukpa -kpukpa! **XV** Le 'in nu'a 'traamu, ε-ε 'mo-o a'ba yagbule, 'le, -bho a'ba "se -de ti, a 'ke ε -bodinunu. **XVI** -Ziadı 'in-i za'a amu -bodi 'mu, nyɔ'ɔ lbhvzeyi se "yi'bhe, ɔ se 'ɔ -kɔyi -zi, 'le, nyɔ'ɔ -dalbhoyi, ɔ se 'ɔ lbhoyi -zi -lreɛ. **XVII** I-bi dı 'mni, a yibo ni-o'o 'le a 'ye i 'muti'wɔn. -Bho a po i -lokui 'le a 'ke i 'bho "du, a 'wa-a ti.

XVIII 'In -see 'traamu a'ba kle 'nyni "si, -ɛkedimaa, a-bu 'in 'te'ɛ 'mu 'in -ke a 'ke -na, 'in yibo'o-o a'ba kpli -lue -lue. ε -ni'e-e -kaa 'mu, 'le, wlu-u 'cni-ɛ'ɛ 'le -Lagɔ'ɔ "bɔgv 'li see, -ɛ nu'a na: Nyɔ -ke 'in -ni'a -dalue -li -nunamu, 'inno nu'o 'inmu "nyinynidı "lruli, 'ɛ "yri'a 'bı 'ke 'wlu. **XIX** -Bhladı 'ɛ -cɔu -see'a nyni ke, 'in-i 'zı -i amu -bodi 'mu -nalo, 'le, -bho ε nyni, -ka 'in -so'ɔ -Lagɔ gbo, a 'ke i "gwlide.

XX -Ziadı 'in-i za'a amu -bodi 'mu, nyɔ'ɔ kpvn'a 'an -dalbhoyi -gli, 'inmɔ ɔ kpvn'o -kaa -lreɛ. 'Le, nyɔ -yɔ kpvn'a 'inmu -gli, -Lagɔ lbho'a 'inmu, 'inno ɔ kpvn'o -ka -zegeka.

*Zezii na Zidaa-a 'ye -ɔ 'ɔ tu'a nyv -jeyi "nyi -mu

(Matiee 26:20-25; Maaki 14:17-21; Luuki 22:21-23)

XXI *Zezii gwɛ'ɛ -wluwlua "yi a, 'ɔ -polv gbuta'o tenyi 'le ɔ na *'ɔ -namu -bodi: -Ziadı 'in-i za'a

amu -bodi 'mu, a'ba -lue-e 'ye-e 'inmu 'an tu'a nyu -jeyi "nyi -mu. **XXII** Un nu'a -kaa, nyɔ o-o "si'a 'nyni, un se o yibo'a di, un-u gbvgbv'o -gbvgbv ya. **XXIII** A -gblee, 'o -nayi -ke di o -kma'a tenyi, a CFa13 23 Zezii'a -nayi -ke di o -kma'a tenyi 'Zaan-a 'cnu'a "bogu -neɛ "si'a 'nyni a, 'o "bhuo mo'o. **XXIV** 'Le Simcoo *Pieli 'ye o 'tmuu 'le "yi 'mu, o 'ke o tidede, 'le, nyɔ-o -ke di o-o za'a 'mu, o 'ke o 'nyni "si. **XXV** 'ɛ di o -yɔ 'c 'c "lru "yi 'le o na: 'An -Koyi, di -a za'a -laa 'mu 'le, yoo -a "'si'e 'nyni'a? **XXVI** 'Le o na: -Bho 'in 'sma 'le -zapu ko "floodie, nyɔ -i 'ye 'ɛ "nyi mu, conni mo'o.

C 'le'ɛ -kaa a, 'le o 'ye ε 'le 'sma 'le o 'ye ε Simcoo Isikaliyoo'a "yu Zidaa "nyi, 'le o 'ye ε kpvn.

XXVII C kpvn 'ɛ ε, 'le *Sataan'a -naagi 'ye o "lru 'mu kpa, 'le Zezii na: Zidaa, le -in 'ka nu, nu ε -susueyi! **XXVIII** A 'ye li-o, nyu -ke o -ni'a linamu, le-ε -ke "lru "yi o 'lɔ 'c -kaa "yi, un se ε yibo. **XXIX** Obɔ 'mno, 'unno de'e 'wa mɔni ti'a di 'wa -dadudu-u popo'o 'gwluti na Zezii lbho -ɔ'o, 'wa go'ɔ li-i "sri 'u "yi, o 'ke i de, 'le "bhalrɛɛke o 'tmuu no'o o 'ke "puanlbhamu legbe "nyi. **XXX** C nu'a -kaa, o "luo'o-o ε -be "floodie 'mne 'mu, 'bho -gbaa -lue 'mu, o 'da-a'o. ε -be -coo 'mne ti, -kuyre kpvn-o'o.

*Zezii 'tmuu'o-o 'c -namu vn 'ke di kikma

XXXI C 'da'a a, 'le *Zezii na: 'Traamu 'tɔ o, -ka 'inmo *Nyunoɔ 'c "Yu'a 'nyni 'bhe'ɛ "yi, nyu-u 'ye -i yibo -mu. 'Le, -ka -Lagɔ 'c ne 'bhe'ɛ "yi -lreɛ 'le 'in 'mu, un-u 'ye -i yibo -mu. **XXXII** 'Le 'in 'mu, -bho 'c 'nyni 'bhe -ni 'le "yi, obɔ-o 'ye-e 'an ne

"yi'bheεε -mu -lreεε 'le 'ɔ "bhuo 'mu, 'le ɔ-ɔ 'ye ε -nu mu 'le -nɔɔ gbe 'li.

XXXIII 'An díkmalotu'a "nynuu-a, -nɔɔ -sie'a 'bho 'le 'in 'ke amu "kpi 'wlu se "yi-die. -Ka 'in 'le'ε *Zuifu'a -kligbi "yi, -ka -lue 'mno, 'ka-a 'in-i 'le'ε amu "yi -lreεε. 'In na: A-a 'ye-e 'inmu ti'bɔ -mu, 'le a -see 'inmu 'ye yi, -ɛkedimaa, -da 'in-i mu'a, a -see 'bho -yi yi.

XXXIV 'ɛ "lru "yi 'in-i sie'e 'le a'ba -lokui 'mu wlulre -lue. A kükma -kükma di! -Ka 'in -kma'a a'ba di, a-bee -mnuu, a kükma -kükma di -lreεε!
XXXV -Bho a -ka -kaa-a nu a, "lemnii, -ka a "du'a 'an -namu, nyu-v yibo ni-o'o.

**Zezii na *Piel-i 'ye -ɔ "yidepo -mu
(Matiee 26:31-35; Maaki 14:27-31; Luuki 22:31-34)*

XXXVI ɔ po'a wlu ti a, 'le Simɔɔ *'Piel-i na: 'An -Kɔyi, dbhoo -in 'ke mu'a? 'Le ɔ na: 'Le -nɔɔtoope 'li, -da 'in-i 'ye'a -mu mu, -in se 'bheεε 'in -ke -in 'ke 'bho mu. -Bho 'wla, 'le -in 'ke 'inmu 'bi yi. **XXXVII** 'Le ɔ na -lreεε: 'An -Kɔyi, leedi 'in se ε 'traamu 'bheεε'ε? -Bho ε "du -a'a 'menamu, 'in -ke -in -ni 'son, -a 'ke -dalue -pa -ni mo'o. **XXXVIII** 'Le ɔ na: -Bho ε "du 'an 'menamu, -in 'bheεε'ɔ 'in -ke -in 'ke -dalue -pa -ni'a? -Ziadı 'in-i za'a -inmu -bodi 'mu, -zian'a "matu, -bhladı -suun 'ke zro, kpe tan -a 'ye 'inmu "yidepo -ni mu.

XIV

*Zezii "du-o *ɔ -namu "di 'mu
¹ I zi'a -kaa, 'le *Zezii 'ye 'bho 'kpa 'le ɔ-ɔ "du'o *ɔ -namu "di 'mu 'le ɔ na: A'ba 'bho 'in -ke -Lago'ɔ "gwlideε'ε di -le! Nymɔ 'bho amu 'gwlu

"sidi! **II** 'Noo 'an -tita -Lago -ni'a 'le yaku 'li, 'bi-i 'wla'a 'le ti. 'In-i mu'o 'le-e 'le 'in 'ke a'ba -deni nmaze. -Bho ε -se 'ki-i -ziadi, 'in -zi i 'ki amu -bodi 'mu-ɔ see. **III**-Bho 'in gwe 'ya nmazeε "yi, 'le 'in 'ke a'ba dı yi, 'le, -da 'in -ni'a a, a-bee -mnvu 'ke 'bho -ni -lreε. **IV** -Jolu mu'a 'le, a yibo ne-e'o see.

V 'Le Tomaa na: 'An -Koyi, 'noo -a 'ye'a -mu mu, -a-bu se'a 'le yibo 'le, kbhoo -a 'ke 'le'a -jolu yibo'a? **VI** 'Le o na: -Bho nyɔ 'ke -Lago yibo, 'le 'an "se 'mu o 'ke -zi -ni. -Ka -Lago'ɔ dı "du'a -ziadi, -bho ɔ 'ke i yibo 'le o 'ke "kɔgwletinε 'ye, 'le 'in 'mu 'ɔ nyɔtu 'ke -zi -ni -lreε. **VII** -Bho a yibo 'ki 'inmu -ziaka, a-a yibo 'ko-o 'an -tita -Lago -lreε. 'Traamu'a "bhuo, a 'ye -ɔ'o 'le a yibo no'o!

VIII C 'le'ε -kaa, 'le Filiipu na: 'An -Koyi, -bho -a'ba 'gwlu 'ke 'wɔn, -tɔ -amu -a'a -tita -Lago "yi!
IX 'Le o na: Filiipu, 'in -ke a -gwle'e-e -nanamu, leedi -in se 'inmu yibo'a? Leedi -a nu'o 'in -tɔ no amu "yi'a? Nyɔ -yo 'ye'a 'inmu a, o 'ye -ɔ'o -lreε. **X** -Ka 'in -ke o "sisri'a "yi, -in -see i "gwlide 'maae? Dı 'in-i za'a amu -bodi 'mu, ε -se 'inmo i-i 'wlu 'mu 'ni -ko. 'An -tita -Lago -ke 'in "sisri'a "yi, 'ɔ wlu mo'o. 'Inmo o-o zi ni'e 'mu, 'le o-o nu'o 'ɔ lbhv. **XI** -Bho 'in nu 'in -ke o "sisri'e-e "yi a, a 'li i -ziadi, 'le 'ɔ *wɔnkuli'a "lru "yi, a 'wɔn nı "bhalreεke!

XII -Ziadi 'in-i za'a amu -bodi 'mu, wɔnkuli 'in-i nu'a, nyɔ-ɔ de'a 'inmu "gwli, o-o 'ye -i -nu -mu -lreε. 'In-i 'mu-o 'an -tita -Lago gbo'a dı, -yi o-o 'ye'a -nu mu, i-i 'ye "yi'bhe mu 'le i 'ke 'an nı 'mu-zi. **XIII** 'An 'nyñi a 'bhle'e "kpi'a dı, le"o le a 'bɔ'ɔ ti a, 'in-i 'ye ε amu "lruli-nu mu, 'le, 'inmo

-Lagɔ'č "yu, -ka 'in-i 'bheɛɛ'ɛ 'č 'nyñi "yi, nyu 'ke i yibo. **XIV** -Bho a 'bo ti, 'le 'an wɔnkuɛ 'mu 'in 'ke amu le -bodi nu, 'in-i 'ye -ɛ -nu -mu.

*Zezii "du-o *č -namu *-Lagɔ'č Lisaazuzu wɔn 'mvti

XV ɔ po'a wlu 'mne ti a, 'le ɔ 'ye 'bho wlu -lreɛɛ kɔ 'le ɔ na: -Bho a -kma 'an dı -ziaka, dı 'wee 'in-i za'a amu -bodi 'mu, a-a 'ye -i -lokui-po -mu 'le a 'ke i 'bho "du. **XVI** 'In-i 'ye-e 'an -tita -Lagɔ 'tmuu -mu, ɔ 'ke amu a'ba -kpayı -lroɔ -jeyi po 'le a -ke ɔ 'ke -na "kɔmu. -Ka -Lagɔ'č dı "du'a -ziadı, *'č -zuzu zi 'i 'mu, inno mo'o. **XVII** Nyu -yu se'a -Lagɔ yibo, ɔ -see ɔ u "nyi yi, -ekedımaa, un se 'bheɛɛ un 'ke ɔ yibo. ɛ -ni'a -kaa 'mu, a-bee -mnuu yibo no-o'o, -ekedımaa, ɔ -ni'e-e -laa a'ba "troli, 'le ɔ-č 'ye amu 'mu-nı mu. **XVIII** 'In -see amu "kuenynuu 'mu sie. 'In-i 'ye-e amu -bodi le -yi -mu. **XIX** 'Le 'wı gbi 'li, nyu-u -see'a 'inmu "gwlide, un -see 'inmu 'ye yi "kɔmu. A'ba "se-ɛ 'ye 'inmu 'ye mu 'le a 'ke 'inmu yibo, -ekedımaa, tiniezegɛ-ɛ se'a "tiinamu 'bhle, -ka 'in 'ye 'ɛ ɛ, 'ka-a a -ni'o -lreɛɛ. **XX** -Bho 'ɛ -nɔɔ nyini, -ka 'in -ke 'an -tita -Lagɔ "sisri'a "yi, 'le 'in -ke a-bee -mnuu-u 'ye'a "yi"sisri mu -lreɛɛ, 'bho-o a-a 'ye i 'mvti'wɔn -ni mu. **XXI** Dı 'in -za'a amu -bodi 'mu, nyɔ-č po 'i -lokui, -č "du 'i 'bho, 'č nyɔtu -kma'a 'an dı. 'An -tita -Lagɔ-č 'ye-e 'č dı -kma -mu. 'In-i 'ye-e 'č dı -kma -mu, 'an "bhuo-o 'ye -č gbo -yi -mu 'le ɔ 'ke 'inmu yibo.

XXII A -gblee, *Zezii'a -namu'a -lue un-u 'la'a Ziidi, ('in -see Zidaa Isikaliyoo nu) 'le ɔ na: 'An -Koyi, leedi -in 'ke -a'ba "se gbo yi 'le -in 'ke -amu -a'a "bhuo "yi-tɔ 'le -in -see -kaa -a'ba -bonyunu

-lrvv -bodi -nu yi'a? **XXIII** 'Le o na: Dì 'in-i za'a 'mu, nyɔ-ɔ 'ye 'i 'bho "du mu, 'inno -kma'a 'an dì. -Bho ε -ni -kaa 'mu a, 'an -tita -Lago-ɔ 'ye-ε 'ɔ dì -kma -mu, 'le 'in -ke o 'ke o -bodi yi, -a 'ke o 'mu ti-de. **XXIV** Nyɔ-ɔ-ɔ po'a 'an wlu -lokui, 'ɔ nyɔtu se 'an dì -kma. Dì 'in-i za'a amu -bodi 'mu, 'an -tita -Lago lbho'a 'inmu 'nɔɔ 'kmu 'mu, 'ɔ wlu mo'o. Ε -se 'an "bhuo'a ne -ko. **XXV** -Bhladi 'in -ke a-a na'a a, 'in-i 'zi -i amu -bodi 'mu. **XXVI** A 'ye li-ɔ, 'le 'an wɔnkuɛ 'mu, *Lisaazuzu 'an -tita -Lago-ɔ 'ye'a amu -jeyi -po mu, -ɔ 'ka a'ba -kpayi "du a, 'inno 'ye amu li 'wee -tɔ mu, 'le, dì 'wee 'in -za'a amu -bodi 'mu, o 'ke i amu 'gwlvtipopo.

XXVII A -gblee, 'in-i 'sie-e amu -pɔlv'a bhlubhlua li. 'An -pɔlv'a bhlubhlua 'in-i "nyi'e amu. Nyu-υ se'a -Lago yibo, -ka 'wa -pɔlv'a bhlubhlua -ni'a a, -ye 'in-i "nyi'a amu, ε -ke ε se "yitigvgo. Nymo 'bho amu 'gwlu 'sidi! -Sianyi 'bho amu 'lbhadı!

XXVIII Wlu 'in -za'a amu -bodi 'mu 'traamu, a 'wɔn'ɔ 'bɔ, 'inne 'ka-a: 'In na, 'in-i 'mu-o 'an -tita -Lago gbo le, 'le 'in 'ke amu -bodi le yi. A -gblee, o 'bhe-ε "yi tenyi, o 'ye 'inmu -zi. 'Ε dì, -bho a 'wɔn 'bɔ na 'in-i 'mu -ɔ gbo a, -bho a -kma 'ki 'an dì -ziaka, a-a li 'ko-o 'bubua. **XXIX** 'Ya -nɔɔ "sri 'le nya, 'le 'in-i zi 'i amu -bodi 'mu, 'le, -bho ε nyni, a 'ke 'an wlu -ziadı 'la. **XXX** "Nyinynidı'a tiyayi -ɔ -po'a nyu'a -dadudu -kpeɛ 'mu, o -ni'e-e yinamu'a dì, 'in -ke a -see 'tɔ -wlu yi tenyi. O se 'inmu wɔnyi'bheɛ. **XXXI** Ε -ni'a -kaa 'mu a, 'an -tita -Lago-ɔ wlu 'in-i 'ye 'wɔnɔ mu, 'le, -ka 'in -kma'a 'ɔ dì, υ-bu nyu 'mnu 'ke i yibo. A -gblee, o po'a wlu 'mne ti a, 'le o na 'ɔ -namu -bodi: A -sɔ 'mu, -a 'ke -laa "die cε!

XV***Zezii koo'c-o lezeεentuzegε**

I *Zezii -ke *'c -namu cε'e 'bho "die a, 'le o na: A -gblee, tu un-u 'la'a lezeεen, -ε -ke 'bhi nyu-v nu'a duvεen 'mu, 'in koo'c-o 'ε tuzegε. 'An -tita -Lago koo'c-o 'ya -kpaa'a lbhunuyi. II 'An nyu -ke 'in-i na'a a, un koo'c-o 'ε "klei. A 'ye li-ɔ, 'ya -yı'a -tro'a a, -kpaa 'mne'ε lbhunuyi-i ci i'o, 'le, -yı tro'a, 'ya "bhi 'ke -antanyını 'mu-zı'a dı, o-ɔ zı 'ı bhubhuyiti'a "klei li. III A-bu -yuu, dı 'in -za'a amu -bodi 'mu'a dı, a koo'c "klei -yı nyɔ -za'a 'ya -lru "troli. IV 'E dı a, -ka 'in -ke a "sisri'a "yi, a "du -kaa "yrili "kɔmu! -Bho a nu -kaa a, 'in-i 'ye-e a'ba "troli -nı -mu "kɔmu. A -gblee, -ka tu'a "klei'a "se se'a 'bhεε, -bho i -ke 'ya tu se "yi"sisri, 'le i 'ke "bhi po a, -bho 'in -ke a se "yi"sisri, -ka -lue 'mnu 'ka-a, a se 'bhεε a 'ke 'an 'gwlvıdu nu.

V 'In-i 'tmuu'o amu-ε, i'n koo'c-o lezeεentu 'le abu koo'c 'ε "klei. Nyɔ -ke 'in "sisri'a "yi a, 'o nyetu koo'c-o "klei -i tro'a "bhi'a -dadudu. A 'ye li-ɔ, -bho 'in -ke a se "yi"sisri, a se 'bhεε a 'ke 'an 'gwlvıdu nu. VI Nyɔ -ke 'in se'a "yi"sisri a, o koo'c-o tu'a "klei nyɔ-o po'a ti. -Bho i -po-ε ti a, i-i ye-o'o, 'le nyu-v po 'i -zruv 'mu, un-u po 'i "yri 'le i-i sin'o. VII E -nı'a -kaa 'mu a, -bho a se -a'ba "yisriidi 'bhɔ ɔ, 'le a se 'an wlu'a 'bhodudu 'bhɔ -lrεε, le"o le a 'bɔ'c ti, a 'ybhaa ne 'inmu 'le 'in 'ke ε amu "nyı. VIII -Bho a nu -kaa a, a koo'c-o tu'a "klei -i tro'a "bhi'a -dadudu, 'le, -ka 'in -ke a-a na'a a, nyu 'ke i yibo, 'le 'an -tita -Lago'c 'nyı 'ke "yi'bhe.

X A -gblee, -ka ɔ -kma'a 'an dı a, 'ka-a 'in -kma'a a'ba dı -lreε. 'E dı a 'bhle -a'ba "yisisriε kwa "kɔmukɔmu, 'le a 'ke 'an dıkmee 'mne 'mu ti-de. **X**-Ka 'in-i nu'a 'an -tita'a 'gwlvdu, 'le 'in -ke ɔ 'ye'a "yi"sisri, 'le 'in 'ke 'ɔ dıkmee 'mne 'mu ti-de, -ka -lue 'mno, 'ka-a, -bho a nu 'an 'gwlvdu -lreε, 'le a se -a'ba "yisriidı 'bho, 'le a 'ke 'an dıkmee 'mne 'mu ti-de.

XI I-bı dı 'mni, 'in-i 'zi -ı amu -bodı 'mu, 'le, -ka 'bubua-a 'lbha'a 'inmu, ε 'ke -kaa a-bee -mnuu 'lbha, 'le ε 'ke amu 'mu "yi tenyi.

XII Le 'in 'ybha'a a 'ke nu a, 'inne 'ka-a: -Ka 'in -kma'a a'ba dı, a kıkma -kıkma -kaa dı! **XIII** A 'ye li-ɔ, -bho nyɔ 'wɔɔn ɔ 'ke 'me 'ɔ bha'a dı, ɔ -kma'a-a 'ɔ dı tenyi. Lε-ε 'ka "yi'bhe, -ε 'ka ε-be dıkmee 'mne'ε letu 'mu-zı, ε se -ni. **XIV** A-bu -yuu, -bho a nu 'an 'gwlvdu, a-a 'mo-o 'an bha "we. **XV** A -gblee, lı 'an -tita -Lagɔ -tɔ'ɔ 'inmu, 'in-i zi -ı amu -bodı 'mu. 'E dı 'in-i 'la'a amu 'an bha "we. ε -ni'a -kaa 'mu a, le lbhvnu'mu'a -koyi-i nu'a, 'ɔ 'tmuu nu 'ε 'zɔ. 'E dı 'in -see 'tɔ amu 'an lbhvnu'mu 'la yi. **XVI** Abu -see 'bho 'inmu -za, 'in -ke a 'ke -na. -Gba! 'Inmɔ nu ε'o 'le a 'ke mu 'le a 'ke kplizigi'a -dadudu nu "kɔmukɔmu 'le nyu 'ke i li'ye. -Bho 'in -ke a "sisri "yi a, le "o le a-a 'ye'a 'an -tita 'ybhaa mu 'le 'an 'nyni 'mu, ɔ-ɔ "nyi 'ε amu-ε. **XVII** A 'ye li-ɔ, le 'in-i 'tmuu'a amu a 'ka nu a, 'inne 'mo-o, a kıkma -kıkma dı!

Nyu-v se'a -Lagɔ yibo, vñ 'nyε-ε *Zezii -ke *'ɔ -namu 'mu

XVIII A po -lokui -lreε, 'kmu 'mu'a nyu-v se'a -Lagɔ yibo, -bho vñ 'nyε amu 'mu, a popo 'gwlvti na, 'inmɔ vñ 'nyaa'a 'mu-ɔ, 'le ε 'ye amu "kpi

bhla. **XIX** U-bu nyu 'mnu, -bho a'ba kpli -ke 'wa nı gvgc 'kı "yiti a, un-u kma 'ko-o a'ba dı, -ekedımaa, nyɔ -lue a "du'o. A -gblee, a'ba kpli -ke 'wa nı se 'tɔ "yitigvgc, -ekedımaa, 'le 'wa "klumu 'ın -za'a amu 'le 'ın -ke a-a na'o. 'Inne 'bhle'e 'nyını'a dı, un-u 'nye'ɛ amu 'mu. **XX** Wlu 'ın -za'a amu -bodi 'mu, a popo ne 'gwlvti! 'In na: Nyɔ'ɔ lbhvnyi se "yi'bhe ɔ se 'ɔ -kɔyi -zi. Nyu-u 'kla-a 'inmu nyani 'mu, 'ɛ dı un-u 'ye a-bee -mnvv nyani 'mu -kla mu -lrɛɛ, 'le 'wa -dadudu -see 'an -tɔtɔlı -lokuiopo. 'ɛ dı un -see a'ba nı -lokui-po yi -lrɛɛ.

XXI A 'ye li-ɔ, 'an nyu a "du'a dı un-u 'ye li 'mni'a 'wee amu "lruli-nu mu, -ekedımaa, -Lagɔ lbho'a 'inmu, un se ɔ yibo. **XXII** -Bho 'ın se 'kı 'kmu 'cnu 'mnu yi, 'le 'ın 'ke u 'an "kpidı -bodi 'mu-za a, 'wa "nyinynidı -see 'kı "yi-kmu yi 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi. 'Traamu 'tɔ ɔ, -bho un se kpli "yizizia, ɔ -see 'ya dı 'bhc yi. **XXIII** Nyɔ -yɔ 'nye'ɛ 'inmu 'mu a, 'an -tita -Lagɔ ɔ 'nye'ɛ 'mu -lrɛɛ. **XXIV***Wɔnkulu nyɔ -see'a nu ke, -bho 'ın -see ı 'kı 'cnu 'wa "klumu nu a, 'wa "nyinynidı -see 'kı "yi-kmu yi 'bho -Lagɔ'ɔ "yigbeyi. A 'ye li-ɔ, 'in -nı ı nuñamvu, un 'ye -ı li. ɛ -nı'a -kaa 'mu a, un 'nye-ɛ 'in -ke 'an -tita 'mu. **XXV** A -gblee, wlu-u 'cnı-ɛ'ɛ 'le -Lagɔbɔgv 'li, ɛ na: 'An 'mnuñeeɛ se "lru -ke -gbɔtu 'bhle. l-bı dı 'mni -nu-ɛ'ɛ ɛ, 'le 'ɛ wlutu'a "yri'a 'bı 'ye 'wlu.

XXVI A 'ye li-ɔ, a'ba -kpayi-i 'ye-e -yi -mu. 'An -tita *-Lagɔ'ɔ Lisaazuzu za'a -ziadı 'mu, 'innc mo'o. 'An -tita 'mnc'ɔ 'nyını 'mu 'in-ı 'ye ɔ amu -jeyi -po mu, 'le ɔ 'ke amu 'an "kpidı -bodi 'mu-za. **XXVII** A-bee -mnvv-u 'ye-e 'an dı nyu -bodi 'mu-

za -mu -lrεε, -ekedimaa, 'an lbhv'a wɔndunamu,
'bho-o 'in -ke a -za'a -nanaa.

XVI

I A -gblee, 'in-i 'za-a amu dı 'mni -bodi 'mu
'le a -kaa -a'ba "yisriiɛ kwa gbo -za. **II** -A'ba
*-Lagɔ̄wlu'a 'liciaanbidi'a -kligbi-i 'ye-e amu
*''piemu -po -mu. -Noo -lue'a "bhuo -ni'e-e
nyininamu: nyu-υ 'ye'a amu 'lbha mu, a 'ke 'me,
'bho-o υn-υ 'ye 'ɛ letu -Lagɔ̄'ɔ bvbɔ̄e 'la -ni mu.
III Un -see 'wɔn υn 'ke 'in -ke 'an -tita -Lagɔ̄ yibo'a
dı, υn-υ 'ye -kaa -nu mu. **IV** 'In-i 'za-a amu dı 'mni
-bodi 'mu -nalo, 'le, -bho 'ya -noo nyni a, -ka 'in
'tmuu 'ni amu see, a 'ke -kaa 'gwlvtipopo.

*-Lagɔ̄'ɔ Lisaazuzu'a lbhv

'In -ke a-a na'o -bhla'a dı, 'in -see i amu 'tmuu
-susueyi. **V** 'Traamu 'tɔ o, 'an -tita, -Lagɔ̄ lbho'a
'nmu 'co'n 'kmu 'mu, 'le o gbo 'in-i mu'o, 'le a'ba
nyɔ -lue 'tin'a "bhuo -see 'inmu tidede: Doo -a
mu'a? **VI** Dı 'in -za'a amu -bodi 'mu, 'in yibo'o-
o -ka i -nyni'a amu 'gwlv li. **VII** A 'ye li-o, -ziadı
'in-i za'a amu -bodi 'mu, a-bee -mnvvu'a damu, ε
-nmɔ̄'ɔ-ɔ "yrili 'in 'ke o gbo mu, -ekedimaa, -bho
'in 'wla a, a'ba -kpayi, *-Lagɔ̄'ɔ Lisaazuzu, -see
amu -bodi -yi yi. 'Bho 'ɛ lemu, -bho 'in mu a,
'in-i 'po -ɔ amu -jeyi.

VIII -Bho o yi a, nyu-υ se'a -Lagɔ̄ yibo, -ka υn
"maa'a li tan "yrili, 'inno 'ye u i -tɔ mu. I-bi li
'mni, 'inni 'ka-a: 'Wa "nyinynidi-e 'wa "yisrεε
-ke 'wa -zigle. **IX** -Ye 'ma-a 'wa "nyinynidi, 'in yi'a
'wa "klumu, -ka υn -see'a 'wɔn υn 'ke 'inmu
"gwlide, 'inno 'ye 'bho 'ɛ "kpi 'wa "yri kati -ni
mu, 'le, -ka υn "ma'a 'bho -Lagɔ̄'ɔ "yigbeyi, υn

'ke i yibo. **X** Le-e 'ma-a nyoc' "yisreεε ε, -Lago 'sreεε'ε "yi, 'nun' c'ncw' c'nni 'kpi 'le 'wa 'ye -ni 'nun' li. Traamu 'tɔ o, -ka a-a 'ye'a 'inmu "cici 'cō 'kmu 'mu, a -see 'tɔ -kaa 'inmu 'ye yi, -ekedimaa, 'in-i 'mu-o 'an -tita -Lago'c "troli. -Bho 'un nu -kaa, "lemnū nyunu 'bheε'ο νν 'ke "yisreεemu "du 'bho 'c "yigbeyi. **XI** Nyu 'mnu, -ye 'ma-a 'wa -zidle, "nyinynidı'a tiyayi -po 'nu -kpεε 'mu, -Lago -kpvn 'ne-ε dı see.

XII A -gblee, 'in 'bhle-e li'a -dadudu 'in 'ke amu 'tmuu. Ε -ni'a -kaa 'mu a, i 'bheε-ε "yi i 'ye amu -zi, 'le a se 'traamu 'bheε, a 'ke i 'munti'wɔn. **XIII** A 'ye li-ɔ, -Lago'c -ziadı'a 'muzazuzu-u 'ye-e -yi -mu. -Bho ɔ yi a, ɔ-ɔ 'ye-e amu -ziadı'a -jolu gbo -po -mu. Dı -Lago'c zo 'c 'c -bodi 'mu, 'nun' ɔ-ɔ 'ye amu 'tmuu mu. Dı -yi 'ye'a -zi mu ɔ-ɔ to 'c 'n ɔ, ɔ-ɔ 'ye -i amu -bodi 'mu-za -mu. Ε -ni'a -kaa 'mu a, ε -se 'c "bhuo'a wɔnkue 'mu ɔ 'ke -wlu -ni -ko. **XIV** Dı 'in 'bhle'a 'li, 'nnc 'in-i 'ye i 'tmuu mu, 'le ɔ 'ke i amu -bodi 'mu-za, 'ε dı ɔ-ɔ 'ye 'an 'nyi "yi'bheε mu. **XV** Li 'an -tita -Lago 'bhle'a, 'an li mo'o -lreε. 'Ε 'Iru "yi 'in nu'o, dı 'in 'bhle'a 'li, 'in-i 'ye -i ɔ-bo -Lago'c Lisaazuzu 'tmuu -mu, 'le ɔ 'ke i amu -bodi 'mu-za.

'Gwlvlinyne-ε 'ye-e 'bvbva 'mu-yi -mu

XVI 'In-i 'tmuu'o amu-ε -lreε, 'le -nɔctoope 'li, -ka a-a 'ye'a 'inmu "cici 'nɔc 'kmu 'mu, a -see 'tɔ -kaa 'inmu 'ye yi. -Bho -nɔc -lreε gbe nyni-ɔ, 'le a 'ke 'inmu 'ye mo'o.

XVII A -gblee, *'c -namu'a tɔlu nu'a -kaa, νν-υ dede-e -dede -kaa ti: 'Le -a'ba 'tmuuwlu 'mu, ɔ na 'le -nɔctoope 'li, -ka -a 'ye 'c "cici 'cō 'kmu

'mv, -a -see ɔ 'tɔ -kaa 'ye yi. -Bho -nco -lree gbe nyni-ɔ, 'le -a 'ke ɔ 'ye mo'o. 'Bho 'ɛ "kpi 'le ɔ na ɔ-ɔ 'mu-o 'ɔ -tita -Lago'ɔ "troli. 'ɔ wlu -yu 'le, koo 'ya 'zɔ 'lɛ'ɛ? XVIII -Nɔctoope -ye -ke dì ɔ-ɔ za'a 'mu 'le, koo 'ɛ 'zɔ 'lɛ'ɛ? Wlu ɔ-ɔ za'a 'mu a, -a'ba 'wɔn 'ya 'zɔ 'mvti.

XIX Zezii nv'a -kaa, -ka nv 'bɔ'c'ɔ ti nv 'ke ɔ tidede a, ɔ yibo nɪ-o'o 'le ɔ na: -Ka 'in 'tmvʊ'a amv, 'kla-a 'ka-a: 'In na: 'Le -nɔctoope 'li, -ka a-a 'ye'a 'inmv "cici 'nɔc 'kmv 'mv, a -see 'tɔ -kaa 'inmv 'ye yi. -Bho -nco -lree gbe nyni-ɔ, 'le a 'ke 'inmv 'ye mo'o. ε-be wlu -nɛɛ'ɛ dì a'ba "sɛ-ɛ dede'e -dede ti'a? XX -Ziadı 'in-i za'a amv -bodı 'mv, a-a 'ye-e "vi -mv, 'le, nyv-v se'a -Lago yibo, nv-v 'ye 'bvbua -li mv. 'Gwlv-v 'ye-e amv li-nyni -mv. ε -nɪ'a -kaa 'mv a, ε-be 'gwlvlinyne 'mnɛ-ɛ 'ye-e 'bvbua 'mv-yi -mv. XXI A 'ye li-ɔ, -bho 'nynaakpv'a -gbagbanɔɔ "kɔɔ gbo, 'gwlv-v nyni 'nv-v li, -ɛkedımaa, 'wa sıasıaaancɔ nyni-o'o. -Bho nv -gba a, nv-v 'mate-e 'wa sıasıaa, -ɛkedımaa, nv-v 'li-e 'wa "yu'a 'bvbua. XXII -Ka -lue 'mnɔ, 'ka-a 'gwlv -nyni'e 'traamu amv li. 'Bho 'ɛ lemv, -a 'ye-e 'yiyɛ -mv 'le a 'ke 'bvbua li. ε-be 'bvbua 'mnɛ, nyɔ se 'bhɛɛ ɔ 'ke ε amv 'gwlv li-za.

XXIII A -gblee, -nɔɔ -lue-e 'ye-e -nyni -mv. -Bho ε nyni a, a -see 'tɔ ti'bɔ yi a 'ke 'inmv tidede 'bho lɛ"o lɛ "kpi. -Ziadı 'in-i za'a amv -bodı 'mv, lɛ"o lɛ a-a 'ye'a 'an -tita -Lago 'ybhaa mv 'le 'an 'nyni 'mv, ɔ-ɔ 'ye -ε amv "nyi -mv. XXIV -ε 'wlv'a -a'ba -nanamv, -ε bhla'a -zian "kpi a, a -see ɔ -bhla lɛ 'ybhaa ke 'le 'an 'nyni 'mv. 'Traamu 'tɔ ɔ, a 'ybhaa nɔ lɛ, 'le ɔ 'ke ε amv "nyi, "lemniı 'bvbua-a "yi'e amv 'mv-ε.

*Zezii-i 'po-o *ɔ -namu 'kpɪ "yi

XXV A 'ye li-ɔ, dı 'wee 'in-i za'a -laa amu -bodi 'mu, 'le "yi 'mu 'in-i nu nı'o. -Nɔɔ -lue-e -nı'e nyninamu. -Bho ε nyni a, dı 'in-i 'ye'a amu -bodi 'mu-za mu, 'in -see 'tɔ "yi -po yi. Dı 'mni-i 'ma-a 'an -tita -Lagɔ'ɔ dı a, 'in-i 'ye -i 'mu-za -mu gbaa! **XXVI** -Bho ε-be -nɔɔ 'mne nyni a, 'le 'an 'nyni 'mu a-a 'ye -ɔ le 'ybhaa -mu, 'le 'in -see na 'in-i 'ye ɔ libhade mu-ɔ, 'le ɔ 'ke ε amu "nyi, nu, **XXVII** -ekedımaa, 'ɔ "bhuo -kma'a-a a'ba dı. A -kma'a-a -a -nı 'sɔn'cɔn' dı 'le a de'e "gwli na 'le ɔ gbo 'in -so 'm 'le 'in 'ye 'cɔn 'kmu 'mu yi. 'E dı ɔ -kma'a a'ba dı. **XXVIII** A -gblee, 'le ɔ gbo 'in -so 'm 'le 'in 'ye 'cɔn 'kmu 'mu yi. 'Traamu 'tɔ 'cɔn 'kmu 'mu 'in 'wlu'o 'le 'in-i mu 'ɔ gbo. **XXIX** 'Le 'ɔ -namu 'ye ɔ 'tɔ -kaa "yi'le: -In 'ye li-ɔ, 'traamu -in se 'tɔ "yi -ponamu -nı, 'le -a wlu'o gbaa! **XXX** -Ka -in yibo'a li 'wee, -a 'wın -i 'tɔ 'mu ti. Lı nyɔ-ɔ 'bɔn' tı ɔ 'ke -inmu tidede, -in yibo nı-o'o see. 'Inne 'bhle'e 'nyni'a dı, -a de'e -inmu "gwli na 'le -Lagɔ gbo -in -so 'm 'le -in 'ye 'nɔɔ 'kmu 'mu yi! **XXXI** 'Le ɔ na: A de'e 'tɔ-ɔ 'inmu "gwli'a? **XXXII** A po -lokui, -nɔɔ -lue -nı'e-e nyninamu 'le ε "du-ε'ε wɔn -nalo. -Bho ε nyni a, a-a 'ye-e 'inmu "yiti"tayi -mu 'le a 'ke 'kwli "yi tibuba. A'ba nyɔ"o nyɔ-ɔ 'ye-e 'ɔ -denamu -mu -mu. -Gba, 'in -see -lue -nı yi, -ekedımaa, 'in -ke 'an -tita -Lagɔ -na'o.

XXXIII A -gblee, 'in-i 'za-a amu dı 'wee -nı -bodi 'mu, 'le a'ba -pɔlu 'ke bhlu 'le -a'ba "yisisrinamu. 'Nɔɔ nyɔ-ɔ se'a -Lagɔ yibo'a "klumu, a-a 'ye-e 'kle 'ye -mu tenyi. A po 'le 'kpɪ 'le a 'ke ti-de! 'In 'lu-o un -ke 'wa -kɔyi *Sataan tu wɔn 'mu.

XVII

*Zezii 'po-o *-Lago wɔn gbo *'ɔ -namu'a di

I *Zezii gwɛ'ɛ -kaa -wluwlua "yi a, 'le ɔ 'ye "lru "yi"luo 'le ɔ 'ke *-Lago wɔn gbo po, ɔ na: 'An -tita -Lago, 'an -nɔɔ nyni-o'o 'le 'in 'ke -in gbo le yi. -Ka 'inmɔ, -a'a "yu'a 'nyni 'bhɛ'ɛ "yi, -tɔ ne -kaa nyu "yi 'le 'in 'ke -a'a ne "yi'bheɛ -lreɛ. **II** -Ekedimaa, -in "nyi-e 'inmɔ wɔnkuɛ 'bho nyunyu 'wee "kpi, 'le, 'wa -yu -in "nyi'a 'inmɔ, tiniezegɛ-ɛ se'a "tiinamɔ 'bhle, vɔn 'ke ε 'ye 'bho -a'a "yigbeyi. **III** -Inmɔ 'ma-a -Lagɔzegɛ -ɔ -ke 'dɛ -ni'a -lue -ke 'inmɔ Zezii *Kliisi, -in lbho'a 'nɔɔ 'kmɔ 'mu, -a'ba 'wa yibɔɛ 'mo-o 'wa "kɔgwletinɛ'ɛ 'yeyea. **IV** -In 'ye li-ɔ, 'nɔɔ 'kmɔ 'mu'a nyunyu'a "klumɔ, 'in-ɛ 'bhɛɛ-ɛ -a'a 'nyni "yi. Lbhɔ -in "nyi'a 'inmɔ, 'in-ɛ nu -ɛ'o, 'in -ni'e-ɛ ε "yigwenamɔ. **V** 'Traamu 'tɔ ɔ, 'an -tita, 'in-ɛ 'yi-e -inmɔ gbo le. -Da -in 'ka lì 'wee ti-ya a, -ka 'an 'nyni 'bhɛ'ɛ "yi 'bho -a'a "troli, 'bhɛɛ ne -kaa "yi -lreɛ!

VI 'An -tita -Lago, nyu -in jri'a 'le 'kmɔ 'mu, -in "nyi'a 'inmɔ, 'in -tɔ 'nu -inmɔ-ɛ. -A'a nyu mo'o. 'ɛ di -in "nyi 'u 'inmɔ, 'le vɔn 'ye -a'a wlu 'wɔɔn. **VII-VIII** 'Traamu 'tɔ ɔ, wlu -in "nyi'a 'inmɔ, 'in 'tmvɔ nu-o'o 'le vɔn 'ye ε 'wɔɔn. 'ɛ di, lì 'wee 'in-ɛ nu'a a, -ka i -so'ɔ 'le -inmɔ gbo, vɔn yibo ni-o'o, 'le, -ka 'in -so'ɔ 'le -in gbo -lreɛ, 'le -in 'ye'a 'inmɔ lbho, vɔn yibo ni-o'o 'tɔ -ziaka, 'le vɔn-ɔ de 'i "gwli.

IX Nyu -in "nyi'a 'inmɔ, 'wa di 'in-ɛ bhade'ɛ -inmɔ li, -ekedimaa, -a'a -nu mo'o. ε -se -yu se'a -inmɔ yibo'a "lru "yi 'in-ɛ bhade -inmɔ li 'ni -ko.

X -In 'ye li-ɔ, le"o le 'in 'bhle'a a, -a'a le mo'o, 'le, -ye -mccoo 'bhle'a a, 'an -ne mo'o -lreε. -Ka 'an 'nyñi 'bhε'ε "yi, 'le 'wa tinε 'mu, 'le-e nyv 'ke ε li'ye -ni. **XI** 'Le -nccotoope 'li, 'in -see 'nco 'kmu 'mu -ni yi. 'In-ι 'yi-e -inmu gbo. ε -ni'a -kaa a, v-bee -mnvñ -sie'e-e 'nco. 'An -tita, -inmo -ke 'nyñi -ni'a "yibhεεka, -a'a wɔnkue -in "nyi'a 'inmu, 'le ε 'mu "du v "yrili, 'le, -ka -a -ni 'son "sisri'a "yi, 'le v-bee -mnvñ 'ke le -lue "du 'le -a -ke vñ 'ke "yi"sisri -lreε. **XII** 'In -ke vñ -ni'a 'nco 'kmu 'mu, -a'a wɔnkue -in "nyi'a 'inmu, 'le ε 'mu 'in-ι "du 'v "yrili. 'In -see 'wa nyv "yiti"tayi 'le ɔ 'ke me 'bho -a'a "yigbeyi, -bho ε -se -yo -ke "se'ε d1 'cnι-ε'ε 'le -a'a "bɔgv 'li see. "Nyinynidu ɔ-ɔ nu'a 'le ε 'ke -kaa 'mu-ni a, 'bho-o 1-b1 d1 'mn1'a "yri'a 'bi 'wlu -ni'o.

XIII 'Traamu 'tɔ ɔ 'in-ι 'yi-e 'le -inmu gbo. -Nco -ke ti 'in -ni'a 'nco 'kmu 'mu a, 'in-ι 'wlu-o -kaa, 'le, -ka 'bvbua-a 'lbha'a 'inmu, ε 'ke v -kaa 'lbha -lreε 'le ε 'ke v 'mu "yi tenyi. **XIV** -A 'ye-e li'a, 'an -tita, 'in 'tmvñ 'nu-v -a'a wlu. 'An kpli -ke 'wa ni gvgɔ'ɔ-ɔ "yiti. Nyv-v se'a -inmu yibo, vñ -ke vñ se 1-b1 kpli 'mn1 'mu-plε'ε d1, vñ 'nyv 'v 'mu. **XV** ε -se -in 'ke v 'nco 'kmu 'mu -za'a d1, 'in-ι bhade -inmu li 'ni -ko. "Nyinynidu'a tiyayi'a d1, 'in-ι nu'o -kaa 'le -in 'ke v "yrili"du. **XVI** -A 'ye-e li'a, 'an kpli -ke 'wa ni gvgɔ'ɔ-ɔ "yiti. Nyv-v se'a -inmu yibo, vñ -ke vñ se 1-b1 kpli 'mn1 'mu-plε. **XVII** -A'a wlu-u 'mo-o -ziad1. 'E d1 -ce nu kpo, 'le, ε-be -a'a wluzεge 'mne 'in -ni 'v -tonamu, vñ 'ke ε tikpvñ 'le vñ 'ke -a'a lbhv nu. **XVIII** -Ka -in lbho'a 'inmu 'nco 'kmu 'mu, 'ka-a 'in-ι lbho v'o 'le nyv-v se'a -inmu yibo gbo. **XIX** 'Wa "lru "yi

'in-i "nyi'e -inmu 'an tinie -jeyi 'le u-bee -mnvu
'ke -a'a 'gwlvdı'a nvmu "du -lręe.

XX 'An -tita -Lago, ε -se 'wa "se'ε dı 'in-i bhade
-inmu li 'ni -ko. -Bho vn -za 'an "dızıgi 'mu, nyv
'ye'a 'inmu "gwlide mu, 'wa dı 'in-i nu'o -kaa
-lręe. **XXI** 'In-i bhade-e -inmu li, 'le, -a -ni 'son,
-ka -a "sisri'a "yi, vn 'ke -kaa -ni -lręe, 'le vn
-ke -a 'ke "yi"sisri, 'le, nyv-u se'a -inmu yibo,
-ka -in lbho'a 'inmu 'nco 'kmu 'mu, vn 'ke -kaa
"gwlide. **XXII** -Ka -a "sisri'a "yi, 'le -in 'ye'a 'an
'nymı "yi'bheęe, vn 'ke -kaa -ni'a dı, 'in-i 'bheęe'ε
'wa ni "yi -lręe. **XXIII** 'E 'zı 'mo-o, -a "sisri'e-e "yi,
'in -ke vn-v "sisri'e-e "yi, 'le 'wa "se 'ke "yi"sisri
-ziaka, 'le, -ka -in lbho'a 'inmu, 'le -in -kma'a 'an
nyv'a dı 'an ka, nyv 'ke i yibo.

XXIV -A 'ye-e li'a, 'an -tita, -in "nyi 'u 'inmu-ε,
'le 'in 'bo'č ti, -da 'in-i 'ye'a -a'a "troli le -yi mu,
'in -ke vn 'ke 'bho -ni, 'le, -ka 'an 'nymı 'bheęe'ε "yi,
vn 'ke i yibo. -Ekedımaa, -da -in 'ka lı 'wee ti-ya,
-in -kma'a-a 'an dı 'le -in 'ye 'inmu ε-be 'nymı'a
"yibheęe "nyi.

XXV 'An -tita, -inmə 'sree'ε "yi, nyv se -inmu
yibo. 'Mna yibo'o -inmu-ε, 'le 'an nyv 'mnv
yibo'o -ka -in lbho'a 'nco 'inmu. **XXVI** 'In -tɔ 'nu -
inmu-ε 'le 'in-i 'ye u -inmu -tɔ mu "kɔmu; 'le, -ka
-in -kma'a 'an dı, vbu 'ke -kaa 'wa -bonyunyu'a
dı -kma, 'le 'in -ke vn 'ke "yi"sisri.

XVIII

*Nyu 'kpvn-o *Zezii
(Mattee 26:47-56; Maakı 14:43-50; Luuki 22:47-53)*

I *Zezii gwε'ε *-Lago'č wɔngbopoε "yi a, 'le ɔ -ke *'č -namu 'ye 'mu-sč, "nisu vñ-v 'la'a Kedroč, vñ 'ye ε 'kpi cε. Ε-be "nisu 'mne "kpi, -lolotu'a -kpaa -lue-e -nι'e 'bho; 'le ɔ -ke vñ 'ye 'bho mu.

II A -gblee, ɔ -ke vñ-v 'mu-o 'bho "cici. 'Ε dι, Zidaa "nyt'a -laa Zezii 'č tu'a nyu -jeyi, ɔ yibo'o 'bho -lreε. **III** Zidaa nu'a -kaa, 'Wlomeε'ε "sroja'a 'plan -ke *Zuifu'a "sroja'a 'plan *-Lago'č 'sragazamvklıgbı -ke *Falizieεen lbho'a, ɔ -kɔ'č-č 'wa nya 'le ɔ 'ye v 'le ε-be -lolotu'a -kpaa 'mne 'mu kpa. U-bu nyu 'mnu 'bhle-e -dayrui-e "napı -ke tuvčlı.

IV A 'ye li-č, lε-ε 'ka 'bho 'č "kpi zi, Zezii -mncoč yibo nι-o'o see; ɔ nu'a -kaa, ɔ -sč'č 'mu-ε ɔ 'ye v -jeyi mu 'le ɔ na: Yčč a-a 'bč'č ti'a? **V** 'Le vñ na: Nazaleεetikɔyi Zezii mo'o. 'Le ɔ na: 'Inmo 'ka-a! A -gblee, Zidaa -yč "nyt'a Zezii 'č tu'a nyu -jeyi, ɔ -ke vñ -na'o. **VI** A 'ye li-č, Zezii nu'a na: 'Inmo 'ka-a, vñ 'mu-o gbo, gbligbligli! 'le vñ 'ye ti'ga,a CfA 18 6 Zezii nu'a: 'Inmo 'ka-a, 'č wlu 'mne popo'o-o 'Zuifu'a "sroja -Lago'č wlu 'gwlvti. 'Ε dι -stanyı kpvn v'o. Ε-be -Lago'č wlu, 'inne 'ka-a: 'Inmo -Lago'č, 'inmo 'ka-a. Un yibo'o-o na Zezii se nyunyu 'wee'a ka -nι, -Lago'č "yu mo'o. **VII** 'le ɔ 'ye v tidede -lreε 'le ɔ na: Yčč a-a 'bč'č ti'a? 'Le vñ na: Nazaleεetikɔyi Zezii -a 'bč'č ti. **VIII** 'Le ɔ na v -bodi: 'In 'tmvč'o amv-ε see na 'inmo mo'o. -Bho a -ka 'inmv-v ti'bč -ziaka a, a "tayi 'an -namu -yvč "yiti vñ 'ke le mu.

IX -Da Zezii po'a -Lago wɔn gbo, -ka ɔ 'lε'ε, 'kla-a 'ka-a: -Inmo, 'an -tita -Lago, nyu -in -za'a 'bho, -in "nyt'a 'inmv, 'in -ke vñ 'ke -na, 'in "du-o "yrili

'wee. ɔ -za'a 'ɔ -namu tu wɔn 'mu, 'le 'ɔ wlu'a "yri'a 'bi 'ye 'wlu.

^X A 'ye li-ɔ, Simɔɔ *'Piɛlɪ 'bhle-e -blajrɛɛ -lue. ɔ nu'a -kaa, ɔ 'jri -ɛ kpla 'mu, 'le ɔ 'ye -Lagoɔ'ɔ 'sragazayiklagba'a lbhvnvysi -linaloku "lru cɛ. (ɔ-bɔ lbhvnvysi 'mno'ɔ 'nyni 'mo-o Malikusı.) ^{XI} 'Le Zezii na: 'Piɛlɪ, "du -a'a -jreɛɛ 'le kpla 'mu le. -In se yibo, 'kleyeeɛ 'an -tita -Lagoɔ -ya'a 'inmu ''kpi, 'in 'ke ε 'ye mo'o?

*Nyu 'kpa-a *Zezii 'le Anı gbo*

^{XII} *Zezii 'le'ε -kaa a, 'Wlomeɛɛ'ε "sroja'a 'plane, 'wa -klagba -ke *'Zuifu'a "sroja'a 'plan kpvn -ɔ'o 'le vñ 'ye ɔ san. ^{XIII} Vn sɔn'ɔ ɔ, Anı 'ma-a *-Lagoɔ'ɔ 'sragazayiklagba -bənyi, ɔ gbo, vñ kpɔ ɔ'o -antanyi. (Anı 'nu-o zvn 'mne ti'a -Lagɔ'ɔ 'sragazayiklagba Kayifu'a 'nync'ɔ -tita.) ^{XIV} A -gblee, Kayifu'a "bhuo-o "du'o -kaa 'Zuifu'a -kligbi "d̄i 'mu see: ε -nmɔ'ɔ-ɔ "yri'i 'le nyɔ -lue 'ke 'me -a'ba -dadudu'a "lru "yi.

**Piɛlɪ depo'o-o *Zezii "yi*

(Matiee 26:69-70; Maaki 14:66-68; Luuki 22:55-57)

^{XV} "Sroja -ke *Zezii -n̄i'a Anı gbo munamu, Simɔɔ *'Piɛlɪ -ke *Zezii'a -nayi -lrcɔ-ɔ na 'nɔ-ɔ 'bi. ɔ-bɔ 'ɔ -nayi -lrcɔ 'mno, *-Lagoɔ'ɔ 'sragazayiklagba yibo nɔ-ɔ'o. 'ɛ d̄i ɔ -ke Zezii -pa -n̄i'e -dalue 'le 'ɔ "bhlegbo. ^{XVI} A -gblee, 'Piɛlɪ -mnɔɔ-ɔ -sie'e 'bho "piemu 'bho 'gbewɔn "yi. Zezii'a -nayi -yo -Lagoɔ'ɔ 'sragazayiklagba yibo'a, ɔ nu'a -kaa, ɔ 'mu-o 'gbewɔn "yi le 'le ɔ -ke lbhvnvynaa kpvn -lue-e fuo 'n̄e li, ɔ -ke vñ 'ye -wlu na: 'Inmɔ bhade amu li, a "tayi 'an bha

"yiti ɔ 'ke pa. -Yrɔzaa! 'le 'Piɛlɪ 'ye pa. **XVII** U-bu 'nynaakpu 'mnu na 'Piɛlɪ -bodi: -Inmɔ -naa, -in -se -kaa Zezii 'n̩aa'a -namu'a -lue -ko -lrɛɛ'ɛ? 'Le ɔ na: -Gbaa, 'in -ko. **XVIII** A 'ye li-ɔ, -sın yi'e ti: 'ɛ dɪ *'Zuifu'a "sroja -ke "bhlegbo 'mne'ɛ lbhvnunu ɛ n̩egbaa "yi 'bho "piemu 'le un-ɔ 'wvta'o. 'Piɛlɪ -ke un bhete'e-e gbo 'le ɔ-ɔ 'wvta'o -lrɛɛ.

**-Lago'ɔ 'sragazayiklagba 'cre-ɛ *Zezii ti
(Matiee 26:59-66; Maaki 14:55-64; Luuki 22:66-71)*

XIX A -gblee, *'Piɛlɪ "wɛ -n̩i'a -kaa 'wutanamu 'bho "piemu, Anı 'ma-a *-Lago'ɔ 'sragazayiklagba -bənyi, 'bho-o ɔ dede -n̩i'e *Zezii ti 'le "bhlegbo un -n̩i'a, 'ɛ -budu -lue 'li, 'le ɔ-ɔ-n̩i'o: Nyu yuu 'mo-o *-a'a -namu'a? 'Le leele -a tɔ'ɔ nyu'a? **XX** 'Le ɔ na: Le 'in-i tɔ'ɔ, 'bho nyu 'wee'a "yigbeyi 'in -nu -n̩i ne'o. A 'ye li-ɔ, -a'ba *-Lagɔwlu'a 'liciaanbidi 'li -ke *-Lago'ɔ bubɔbhlegbo -a-bu *'Zuifu -die'a "yi, 'le-e 'in-i za n̩i'e -Lago'ɔ wlu 'mu. 'In -see 'kwli "yi ne 'le 'in 'ke nyɔ dɪ -bodi 'mu-uzza. **XXI** Leedi -a dede'e -kaa 'inmu ti'a? Nyu-ɔ po'a 'inmu -lokui a, -a'a "bhuo dede nu ti! Dɪ 'in-i zu 'u -bodi 'mu, un yibo n̩i-o'o. **XXII** A -gblee, ɔ -za'a wlu 'mne 'mu "sɛɛ, "gbiaan! 'Zuifu'a "sroja'a -lue-e -n̩i'a 'bho 'ɔ "trolı 'po -ɔ 'kpa wɔn 'mu, 'le ɔ na: -Ka 'n̩aa 'ka-a nyɔ 'le'ɛ -Lago'ɔ 'sragazayiklagba "yi'a? 'Kla se "yrili-nmɔ. **XXIII** 'Le Zezii na: -Bho 'in -za "nyinyiniwlu 'mu a, -zi ɔ 'muti 'le nyu 'wee 'ke ɔ 'bu'wɔn! -Bho ε -se -mneɛ ε, leedi -a 'lbha'a 'inmu'a?

XXIV C po'a wlu 'mne ti a, 'le Anı na: "Sroja, -ni'a -laa sanbhlukui wɔn, a kpɔ ɔ 'le -Lagɔ'ɔ 'sragazayiklagba, Kayifu gbo.

**Pielı depo'o-o *Zezii "yi -lreεke
(Matiē 26:71-75; Maakī 14:69-72; Luuki 22:56-62)*

XXV Dı 'mni'a kle -ni'a -kaa zinamu a, Simɔɔ *'Pielı -mnɔɔ -ni'e-e 'bho ne "yi "kɔmvkomu, 'le, nyutɔlv -ke ɔ-ɔ 'wɔta'a, un 'ye ɔ tidede: -Inmɔ -naa, -in -se -kaa *Zezii 'nıaa'a -namu'a -lue -ko -lreε'ε? A -gblee, ɔ nu'a -kaa, ɔ depo'o-o Zezii "yi 'le ɔ na: -Gbaa, 'in -ko. **XXVI** A 'ye li-ɔ, 'bho *-Lagɔ'ɔ 'sragazayi 'mnɔɔ 'bhlegbo, nyɔ 'Pielı cε'ε -loku "lru a, 'ɔ 'wlukayi -ni'a 'bho, 'in nɔ dede 'nɔ ti, na: -Inmɔ -naa, 'in 'ye-e -in -ke Zezii -ni 'son 'le -lolotu'a -kpaa 'mu, 'kla -ko? **XXVII** 'Le ɔ na: -Gba, 'mna -ko. A -gblee, ɔ 'lε'ε -kaa a, 'bho -gbaa -lue 'mu 'le -svvn 'ye zro.

**Zuifu 'kpa-a *Zezii 'le *Pilaati gbo
(Matiē 27:1-2, 11-14; Maakī 15:1-5; Luuki 23:1-5)*

XXVIII Zɔ zı'a a, 'ε -drumasrun, 'le *'Zuifu'a -klıgbı 'ye "sroja 'tmvu un 'ke *Zezii Kayifu gbo -za 'le un 'ke ɔ 'le 'Wlomeε'ε 'bhlukpayowli un-v 'la'a *Pilaati gbo kpa 'le 'ɔ -buduklagba 'li. 'Zuifu -ke Pilaati -se 'bhlukpa -lue "kpi'a nyu -ko. Un nyi'a 'bho 'ɔ -buduwɔn "yi ti, 'wa "klumu'a nyu -yu 'ma-a 'Zuifu, un -kaa 'wa gba 'mucε'ε dı, un -see 'le pa; -bho ε -se -mnεε, *'wa zvun 'li'a goklagba un-v 'la'a 'Paakı, un -see 'ε lilile -li yi. **XXIX** 'Ε "lru "yi 'bhlukpayowli Pilaati 'da'a

'le 'ɔ -budu 'li, 'le ɔ na: Leedı a-a kpa'a nyɔ -nɔɔ "yi'a? [XXX](#) 'Le Zuifu'a -klıgbı na: -Bho ɔ -see "nyinynidi'a nyiyi a, -a -see ɔ 'kı -inmɔ -jeyi "nyi yi! [XXXI](#) 'Le ɔ na: A'ba "bhi "luo nɔ 'mu, 'le, -ka a'ba gba 'lɛ'ɛ, a 'ke ɔ 'na -zigle -tu! 'Le 'Zuifu'a -klıgbı na: A-bu 'Wlomesɛ'ɛ -klıgbı -see na, -bho -a-bu 'Zuifu'a -zigle kpvn nyɔ, a-a 'cɔ -ɔ wlu "kpiti ɔ 'ke 'me, nu? [XXXII](#) A -gblee, 'Zuifu'a -klıgbı 'lɛ'ɛ -kaa a, Zezii'a 'memedı 'ɔ "bhuo -za'a 'mu, 'le 'ɛ 'yri'a 'bi 'ye 'wlu.

[XXXIII](#) Pilaatı nu'a -kaa, ɔ 'pa-a 'le -buduklagba 'mne 'li le, 'le ɔ 'ye 'ɔ "sroja lbho, 'le vñ 'ye 'le ɔ gbo Zezii kpa, 'le ɔ 'ye ɔ tidede 'le ɔ na: -Inmɔ 'mo-o 'Zuifu'a 'bhlvkpayowli'a? [XXXIV](#) 'Le ɔ na: Wlu -nɛɛ, -a'a "bhuo-o -ze 'ɛ 'mu-ae -ale nyu-v 'tmvñ'o -inmɔ'a? [XXXV](#) 'Le Pilaatı na: 'Zuifuyi 'mna "du'o 'le 'in-ı yibo'o -a'a "kpidi-ae? -Lago'ɔ 'sragazamvklıgbı -ke -a'a 'bhlvkpaa "kpi'a nyu -lrvñ-v yi'e -inmɔ 'in -jeyi "nyunamu. Leelɛ -ke "bhuo -in nu'a? [XXXVI](#) A 'ye li-ɔ, 'le ɔ na: 'An nyu'a -kɔkɔɔ -ke 'nɔɔ 'bhlvkpaa "kpi'a ne se le -lue 'mu-nı. -Bho ı "du 'kı le -lue a, 'an nyu yi 'ko-o 'inmɔ gbo 'wlunamu; 'Zuifu'a -klıgbı -see 'kı 'inmɔ -kpvn yi. 'E dı 'in nu'o na: 'An nyu'a -kɔkɔɔ -ke 'nɔɔ 'kmu 'mu'a ne se "yitigvgo. [XXXVII](#) ɔ po'a wlu 'mne ti a, 'le ɔ 'ye ɔ -kaa tidede: 'Bhlvkpayowli -in "du'o 'traamu'a? 'Le ɔ na: -Ka -in -zi ı 'mu, 'ka-a ı -ni'o. 'Bhlvkpayowli 'in "du'o. 'E dı 'in 'wlv'o, 'in yi'e 'nɔɔ 'kmu 'mu 'in 'ke -ziadı 'mu-za 'bho -Lago'ɔ "kpi. Nyɔ -yɔ 'ybha'a -ziadı, ɔ-ɔ 'po-o 'inmɔ -lokui, 'le ɔ-ɔ nu'o 'an 'gwlvdi. [XXXVIII](#) 'Le ɔ na: Leelɛ 'mo-o -ziadı 'le nyɔ 'ke ε yibo'a?

**Pilaati 'ce-ε *Zezii wlu "kpiti ɔ 'ke 'me
(Matiee 27:15-31; Maaki 15:6-20; Luuki 23:13-25)*

A 'ye li-ɔ, *Pilaati dede'a -kaa *Zezii ti a, 'le ɔ 'ye 'bho "piemu 'da, ɔ 'ye *'Zuifu'a -kligbi liny ni 'le ɔ na: "Nyinynile -ke "lru "yi 'in 'kɔ ɔ wlu "kpitice 'le ɔ 'ke 'me, 'in -see ε 'ye. **XXXIX** Zvn"o zvn 'li, *a'ba goklagba a-a 'la'a *'Paaki, -bho ε nyni, -jiekɔyi -lue a-a ce'ε wɔn "kpiti, 'in-ι "sii 'nɔ-ɔ ti. ε-be -zvn -lue -nεε ti, a 'bɔ-ɔ ti, -yɔ a-a 'la'a 'Zuifu'a 'bhlukpayowli, 'in 'ke ɔ ti "sii'a? **XL** A -gblee, 'le vñ 'ye 'bho 'kpa vñ-v "wɔ'o, vñ-v vñ'o na: -Gba, ɔbɔ -ko. -A 'bɔ-ɔ ti -in 'ke Balabaasi ti "sii! (A 'ye li-ɔ, Balabaasi 'mñɔ ɔ, 'gbokobhleyi mo'o.)

XIX

I Balabaasi, 'wa 'wee ce'ε wɔn "kpiti'a dı 'le *Pilaati na "sroja -bodu: A "luo *Zezii 'mu, a -ke ɔ 'ke mu a 'ke ɔ "seεen. **II** Un vñ'a -kaa, vñ 'lbha-a "wi'a -kwloo, vñ 'ye ε ɔ "lru de, vñ 'ye ɔ -vilɔbanazana 'mu -pa -lreεε, -ka nyɔ-ɔ "du'a ka 'bho 'bhlukpayowli, **III** 'le vñ 'ye ɔ liny ni. -Bho vñ nyni ɔ li a, 'le vñ-v vñ'o: -lun! *'Zuifu'a 'bhlukpayowli, -gwle 'mu "kɔgwleka! 'Le vñ-v po 'ɔ 'kpu wɔn 'mu.

IV Un -ni ɔ -kaa 'ciseñamv, 'le Pilaati 'ye 'da -lreεke, *'Zuifu'a -dadudu-u -ni'a 'bho, ɔ 'ye v -kaa "yi'lε: A po -lokui! 'In-ι 'po -ɔ "piemu 'le a 'ke yibo na "nyinynile -ke "lru "yi 'in 'kɔ ɔ wlu "kpitice 'le ɔ 'ke 'me, 'in -see ε 'ye. **V** A 'ye li-ɔ, nyv 'de-e Zezii "wi'a -kwloo "lru 'le vñ 'ye ɔ -vilɔbanazana 'mu -pa 'le ɔ 'ye 'da; 'le

Pilaati na: 'Innɔ 'ka-a! **VI** A -gblee, *-Lagɔ'ɔ 'sragazamukligbi -ke 'Zuifu'a "sroja 'ye 'ɔ li a, un-υ "wuwɔ-ɔ 'mwti 'le υn-υ nu'o, na: ɔ -kɔ-ɛ 'bho nyvyrilbhaatu "yri ɔ 'ke 'me ɔ! -ɔ -ke -me-ɔ! ɔ 'ke 'me ɔ! 'Le Pilaati na: "Nyinynile -ke "lru "yi 'in 'kɔ ɔ wlu "kpitice, 'in -see ε 'ye. 'ɛ d1 a'ba "bhi "luo nɔ 'mu, a 'ke ɔ nyvyrilbhaatu "yri kɔ ɔ 'ke 'me. **VII** 'Le υn na: -A 'bhle-e gba -lue. Ε-βε gba 'mne'ε "lru "yi Zezii 'ke 'me mo'o. A -gblee, ɔ 'nyni-e -Lagɔ'ɔ 'nyni wɔn; ɔ na -Lagɔ'ɔ "yū ɔ 'du'o. 'ɛ d1 ɔ 'ke 'me mo'o.

VIII Pilaati 'wɔn'ɔ wlu 'mne 'ɔ bɔ -sianyi 'lbhɔ -ɔ'o tenyi. **IX** ɔ nu'a -kaa, ɔ 'pa-a 'le -buduklagba 'li le, 'le ɔ 'ye Zezii tidede: Dbhoo -i -cs'ɔ 'mu'a? Zezii -de'e-e ti blenyiblenyi!, ɔ -see wɔn -wlu. **X** 'Le ɔ na: -lin! -In -see 'ybha -in 'ke wɔn -wlu? -In se yibo na 'in 'bhεε'ɔ 'in 'ke -inmu "yiti"tayi 'le 'in 'bhεε'ɔ 'in 'ke -inmu 'bho nyvyrilbhaatu "yri kɔ'ɔ? **XI** A -gblee, 'le Zezii na: -In se 'bho 'an "kpi wɔnkuε 'bhle, -bho ε -se -ye -Lagɔ "nyi'a -inmu. Nyɔ ɔ -yɔ "nyi'a 'inmu -in -jeyi, 'ɛ d1 'ɔ "nyinynidi 'bhεε'ε "yi 'le ε 'ye -a'a ne 'mu-zi.

XII ɛ 'bho 'cnu -c's -c'li, -ka ɔ 'ka -nyna ɔ 'kɔ ɔ ti "sii, ɔ 'bɔ -c'na ti; 'le 'Zuifu 'ye 'bho 'kpa 'le υn-υ "wɔn-υ nu'o na: -Bho -in "tayi nyi'a -c'cuaa "yiti, "lemoni -in se -a'a 'bhlvkpawowliklagba'a lemu -ni. Nyɔ"o nyɔ-ɔ nu'a na 'bhlvkpawowli ɔ 'du'o, -a'a 'bhlvkpawowliklagba'a jekayi mo'o. **XIII** A -gblee, 'le Zelizaleemu -da -lue-e -ni'e 'bho. 'Bho-o υn-υ 'la'a "Kpa "Kpi. 'Wlomεε'ε 'bhlvkpawowli -kɔ'ɔ gwlo 'mne ε, -bho ɔ 'ke -zigle tu 'le ɔ 'ke nyɔ wlu "kpitice ε, 'bho-o ɔ-ɔ de'e ti. 'Le 'Zuifu'a wlu 'mu ε-βε 'b1 'mne'ε 'nyni 'mo-o

Gabataa. Pilaati 'wɔn'ɔ 'Zuifu'a wlu 'bɔ ɔ, 'le ɔ na "sroja -bodi: A -ke Zezii yi! Un -ke ɔ 'da'a 'le ɔn 'ye 'le "kpa 'mne "kpi mu. XIV Zɔ -ke 'li, -bho 'yru 'ga ti, 'le *'Zuifu'a gɔklagba *'Paakt'a lifɔzɔ 'ke nyni, 'ɛ 'yru 'kpla-a "duu li; 'le Pilaati na 'Zuifu -bodi: A'ba 'bhluvpayowli 'ka-a! XV A -gblee, 'le ɔn 'ye 'bho 'kpa 'le ɔn-ɔ "plan'o: A 'lbhɔ ɔ o! -A -lbhɔ -ɔ-o! A kɔ ɔ 'bho nyvyrilbhaatu "yri ɔ 'ke 'me ɔ! 'Le ɔ na: A'ba 'bhluvpayowli, 'in a 'ybha'a 'in 'ke 'bho nyvyrilbhaatu "yri kɔ'c? 'Le -Lago'ɔ 'sragazamuklighbi na: Kın! -A 'wɔn-o'o. -A se 'bhluvpayowli -lrɔɔ 'bhle. -A'a 'bhluvpayowlilagba'a "se-ɛ -kɔ'c -amu. XVI A 'ye li-ɔ, 'le ɔ na: A "luo a'ba Zezii 'mu, "sroja -ke ɔ 'ke mu ɔn 'ke ɔ 'bho nyvyrilbhaatu "yri kɔ.

*Nyu 'kɔ-ɔ *Zezii 'bho nyvyrilbhaatu "yri
(Matiee 27:32-44; Maaki 15:21-32; Luuki 23:26-43)*

XVII "Sroja nu'a -kaa, ɔn 'kpvn-o *Zezii kwa 'mvti, ɔn -ke ɔ 'ye -jeyi 'kpa. -Da -lue-e -n̄'e 'le. 'Bho-o ɔn-ɔ 'la'a "lruppaan. ('Le 'Zuifu'a wlu 'mu 'ɛ 'nyni 'mo-o Goḡtaa.) Zezii'a "bhuo-o 'bhle'e ɔ nyvyrilbhaatu 'le ɔn -ke ɔ 'ye 'le mu. XVIII 'Bho 'mno, 'bho-o "sroja -kɔ -n̄i 'n̄o tu "yri. ɛ-be -n̄ɔc 'mne ti, 'gbokobhlemu 'sɔn-ɔ -n̄i'a 'bho, ɔ-bu "sroja 'mnu 'ku -v 'bho tui -lrui "yri -lrɛɛ. Un "du-o -lue 'le ɔ -linasu gbo 'le -lrɔɔ -n̄i'e 'le ɔ kumnasu gbo.

XIX A -gblee, 'le *Pilaati 'ye nyu 'tmvu, ɔn 'ye wlu -lue 'cn̄i, 'le ɔn 'ye ɛ Zezii'a nyvyrilbhaatu'a yayi kɔ. ɛ-be wlu ɔn 'cn̄i'a 'bho, 'inne 'ka-a: Nazaleetikɔyi Zezii, 'Zuifu'a 'bhluvpayowli.

XX ε 'cni-ε'o 'le 'Zuifu'a wlu-e 'Wlomεε'ε wlu - ke Glekt'a wlu 'mν. -Da vñ kɔ 'ɔ tu "yri, 'bho se Zelizaleemugwlɔ gbo -te; 'ε dı 'Zuifu'a -dadudu-u zre ε'o. **XXI** *-Lago'ɔ 'sragazamuklğıbı 'ye Pilaati gbo mu 'le vñ na: Wlu-u 'cni-ε'ε 'bho Zezii'a tu "yri -ε nu'a na: 'Zuifu'a 'bhlvkpayowli a, -a -see ε ti'bɔ; -a 'ybha'a -in 'ke 'bho ''du, 'inne 'ka-a: ɔ na ɔ-bɔ 'mo-o 'Zuifu'a 'bhlvkpayowli. **XXII** 'Le ɔ na: -Gba, 'in -see 'wɔn, li-ι 'cni-ε'ε, i 'ke "yiziziε.

XXIII "Sroja gwe'ε Zezii'a tuyrikɔε "yi a, vñ "luo'o-o 'ɔ -banı 'mν, vñ 'ye 'ya 'digbi nyiε tide, 'le vñ 'ye i 'gble. 'ɔ -vilɔbana se'a "kplayri 'bhle, vñ "luo 'ne 'mν-ε -lreε **XXIV** 'le vñ 'ye -kaa "yi'lulε: -Bana -ke 'pelv -kmu'a -laa "yi, -a'ba -cna ne -le! -A 'ke ε -nigbi 'mν po; -yo -ke -ne -li'a a, 'le ɔ 'ke ε 'mν"luo. 'Ka 'mno 'tin, 'ka-a "sroja nu'o. 'Bho 'mno, 'bho-o wlu-u 'cni-ε'ε 'le -Lago'ɔ "bɔgv 'li, -ε nu'a na:

Vñ 'gble-e 'an -banı 'le vñ 'ye 'an -vilɔbana -nigbi 'mν po,
'ε "yri'a 'bı 'ye 'wlu.

XXV Tu -ke "yri vñ kɔ 'ɔ Zezii, 'bho 'ε "troli 'nynevapkakpı nyiε -ni'o; 'ɔ 'lotv *Malii-e 'wa 'lotv'a "yunynaakpv -lue-e nyukpasu -lue vñ-v 'la'a Klopasi, 'ɔ 'nyno *Malii, vñ -ke *Malii -yu -sɔ'ɔ -gwłɔ -lue vñ-v 'la'a Madalaa 'mν. **XXVI** A -gblee, Zezii nu'a -kaa, ɔ 'ye-e 'ɔ 'lotv li. ɔ -ka 'bho 'wa "troli gbu, 'ɔ -nayı -ke dı ɔ -kma'a tenyi, 'inno -ni'e 'bho, 'le ɔ 'ye -kaa 'ɔ 'lotv "yi'lε: Maii, a'ba "yu 'in-i sie'a amv li, 'inno 'ka-a! **XXVII** 'Le ɔ 'ye -kaa 'ɔ -nayı "yi'lε -lreε: -A'a 'lotv 'in-i sie'a -inmv li, 'inno 'ka-a! ε -sɔ'ɔ 'bho -nɔɔ 'mne 'li a,

'le ɔ-bɔ Zezii'a -nayi 'mno 'ye v 'mu"luo, ɔ 'ye v 'le 'ɔ "bhlibhlegbo kpa vn 'ke 'le ti-de.

**Zezii'a 'Μεμεξ
(Matiē 27:45-56; Maakī 15:33-41; Luukī 23:44-49)*

XXVIII Dı'a kle zi'a -kaa a, 'le *Zezii na: "Nitv 'lbha'a 'inmu! A -gblee, dı 'wee 'kɔ ɔ 'kpi zi, -ka i nyni'a "yi 'le 'ya "yri'a 'bi'a 'wlvwlv̄a 'ye'a "yi-gwε, Zezii yibo'o 'tɔ-ɔ 'na. **XXIX** A 'ye li-ɔ, 'bho 'ɔ "troli, -yakpe -lue-e -ni'e 'bho, 'inne "yi'e -geponmo. Nyv-v -ni'a 'bho, vn 'ye "fuu'a -tuto 'mu"luo, ɔ 'ye ε 'le -geponmo kɔ 'sma 'le vn 'ye ε tu'a "kleε "yitisisan, vn 'ye yi 'le vn 'ye ε ɔ wɔn "yi "du ɔ 'ke ε 'mu'nyɔ. **XXX** A -gblee, ɔ 'nyɔ'c ε-be -fuu'a -tuto 'mne 'mu a, 'le ɔ na: Lı 'wee 'ka 'bho 'an 'kpi zi a, i 'nyni-e "yi. ɔ 'le'ε -kaa a, ɔ -ya'a-a "lru 'zɔ, 'le 'ɔ -fifε 'ye 'bho -ce.

"Srojai -lue -po'o-o *Zezii'a "ku'a gbizo "li

XXXI *'Zuifu'a lifɔzo 'ga-a *'Paakī'a gɔklagba'a 'wı 'li ti'a dı, ε 'bhle'e 'nyni tenyi. ε-be lifɔzo -ni'e-e nyninamu'a dı, *'Zuifu'a -klıgbı -see ti'bɔ *Zezii'a "ku 'ke 'bho tu "yri ti-de. 'E kamv vn -sɔ'c 'mu, vn 'ye *Pilaatı gbo mu 'le vn na: - A 'ybha-o'o -in 'ke "sroja 'tmvv, nyv-v 'me -ni'a 'bho tu "yri, vn 'ke 'wa bhi'a 'kpi jra 'le vn 'ke v 'bho 'wa "kui -za. **XXXII** 'Le ɔ na: -Ao, 'in 'wın -ı 'bɔ. 'E 'mvsɔε "sroja -sɔ'c 'mu 'le vn 'ye v 'le -ye. Un mu'a a, nyv 'son vn 'gbaa'a Zezii 'le vn 'ye v tu "yri kɔ, 'wa -yo vn 'wlvv'a "yi, vn 'jra-a 'ɔ bhi'a 'kpi. -Ka -lue 'mno 'ka-a vn nu'o -yo -sie'a 'bho -lrεε. **XXXIII** Un bhla'a Zezii "kpi a, vn -gbv 'nɔ-ɔ ya. ɔ 'me-ε'o see: 'ε dı vn -see ɔbɔ-ɔ'c bhi'a

'kpi jra. [XXXIV](#) "Sroja'a -lue 'da'a 'le 'wa "klumu
ti a, o 'po-o 'c gbiزو "li. "Ni -ke nymo nu'a -kaa,
-gbololoo! i 'wla-a ti. [XXXV](#) A -gblee, nyɔ-ɔ -za'a dì
'mnı 'mu a, o 'ye-e 'ya -da, 'le, dì o -za'a 'mu a, i
nu'o diziğı. ɔbɔ-ɔ'c "bhuo yibo'o-o na -ziadı o-ɔ
za'a 'mu. ɔ 'tmuu'o amu-ɛ a 'ke 'c wlu "gwlide 'le
a 'ke ε 'wɔɔn. [XXXVI-XXXVII](#) "Sroja "we nu'a -kaa,
'le, wlu 'son-ɔ 'cni-ɛ'ε 'le -Lagɔ'c "bɔgu 'li see, 'ya
"yri'a 'bı 'ye 'wlu. I-bı wlu 'mnı, 'ya -antanyıne
'ka-a:

Nyɔ -see 'c 'kpa -lue -jra yi.

'ɛ 'sonne 'ka-a:

Nyɔ un -po'a "li a, un-υ 'ye -c ya-gbu -mu.

*'Zizɛɛfʊ nmaze'e-e *Zezii ti

(Matiee 27:57-61; Maaki 15:42-47; Luuki 23:50-56)

[XXXVIII](#) Dı'a kłe zi'a -kaa a, 'gagayi -lue un-υ 'la'a
*'Zizɛɛfʊ, o 'ye *Pilaatı gbo mu. -Gwlɔ -lue un-υ
'la'a Alimatee, 'le'a "yiyi mo'o, 'le o -ke *Zezii-i
na'o. ɔbɔ 'mno, o 'ple-e *'Zuifu'a -klıgbı'a -fanu'a
dì, o -see 'c "bhuo nyu "yi-to. ɔ mu'a a, o -ye'ɛ-ɛ
'le Pilaatı 'le o 'ye o -kaa libhade: 'Inmɔ bhade
-inmu li, 'in 'ybha-o'o 'in 'ke Zezii'a "ku'a dì mu.
'Le o na: -Ao, 'in 'wɔn-o'o. ɔ 'le'ɛ -kaa a, 'le o 'ye
mu 'le o 'ye 'c 'ku 'mu'luo. [XXXIX](#) Nyɔ -lue-e -n'ɛ
'bho -lrɛɛ, 'inno 'mo-o "Nikodemu. ɔbɔ 'mno,
'inno mu'o Zezii gbo "matu -lue -benyi. 'Cni 'son-
ɔ po'a ngezegę un-υ 'la'a *miili -ke *aloesi, 'inno
o 'bhle'o. 'Ya gbogbomu -lue -ke o mu'o o 'ke i
Zezii'a "ku "lru 'wla ε -kaa 'zɔn -susueyi. [XL](#) -Ka
'Zuifu-υ nu'a 'wa "ku "cici 'le un-υ nmaze 'nɛ ti,
'ɛ dì 'Zizɛɛfʊ -ke "Nikodemu "luo'o 'c "ku 'mu,
un 'ye ε 'cna "lru 'wla 'le un 'ye "yriɛfɔtu 'mu'luo,

vn 'ye ε ɔ li'fifian. **XLI** 'Bı -ke "yi vn kɔ 'ɔ tu "yri, -lolotu'a -kpaa-a -nı'e 'bho. Ε-be -kpaa 'mne 'mu, zokolre vn ce'ε 'le tru 'li, -ka -buduyu, -ε -ke 'limu vn -see'a ''ku tinmaze ke, 'inne -nı'e 'bho. **XLII** - Da vn 'lbha -nı'a Zezii, ε-be zoko 'mne ''kɔɔ'c-ɔ 'bho gbo 'le *Zuifu'a lifɔzɔ -nı'e nyninamu'a dı, vn "titra'a li 'le vn 'ye ɔ 'bho tinmazenamu mu. Un nmaze 'nɔ ti a, vn klikpe'e-e sukpumuaklagba -lue ti, 'le vn 'ye 'bho 'ɛ wɔnyi "du, 'le vn 'ye panamu mu.

XX

**Zezii -cs- glu 'le 'memv'a "klumv
(Matiee 28:1-8; Maaki 16:1-8; Luuki 24:1-12)*

I Ε-be zo-ɔ kɔ'ɔ *'Zuifu'a lifɔzɔ "yi, 'ε -bhibhi 'mu 'le Madalaa'a *Malii -ke 'nynukpakpı -lrıu 'ye 'le zoko'a da 'yenamu mu. Un -ka 'bho-o nyni a, ε-be sukpı 'mne se 'bho zokowɔn "yi -nı. II 'Ε "lru "yi vn -so'ɔ 'mu, 'le Simɔɔ *'Pieli -ke *Zezii'a -nayi -lrɔɔ, -yo -ke dı ɔ -kma'a tenyi, vn 'ye ɔ gbo mu 'le vn na: Nyu -za'a-a -a'ba -Kɔyi *Zezii'a ''ku 'le zoko 'li. -Da un kpε 'ɛ ε, -a se 'bho yibo. III A -gblee, vn 'wın 'i 'bɔ ɔ, vn 'kpa-a 'le -vuka. IV Un -nı'a munamu, vn -nı 'son-ɔ ple-o'o 'le vn 'ke 'le nyni. Un 'ka 'le nyni a, ɔ-bɔ Zezii'a -nayi 'mnɔ -sie'e-e 'Pieli bhı 'mvti. V ɔ nv'a -kaa, ɔ -nyna'a-a 'bho zokowɔn "yi ti, ɔ 'ye "yiti"jri, ɔ 'ye 'le popo 'le ɔ 'ye "yriefɔtı'a "se li'ye, VI-VII 'le Simɔɔ 'Pieli 'ye ɔ 'bho -ye, ɔ 'ye 'le pa, ɔ 'ye "yriefɔtı -ke Zezii'a ''ku'a wɔnyibhlayriefɔtı li'ye. Ε-be 'ɔ wɔnyibhlayrie 'mne -ke 'ɛ -bolı se -da -lue ti-de; ε-be 'fıun-ε'ɛ 'ɛ "bhuo'a "setida. VIII 'Bho 'mno, Zezii'a -nayi nyni'a 'le zoko "kpi -antanyı, 'bho-o

ɔ -pa -nɪ'e 'tɔ 'le. ɔ 'ye-e li'a kle, 'le ɔ 'ye "gwlide na ɔ -sɔ'c-ɔ glu, ɔ 'ye ti-nɪ -lreε. **IX** A 'ye li-ɔ, wlu-u 'cni-ɛ'ɛ 'le -Lago'ɔ "bəgʊ 'li see, ε nʊ'a, na: Zezii-i 'ye-e 'mɛ -mu, ɔ 'ke glu -sɔ 'le ɔ 'ke ti-nɪ -lreε, 'ɔ -namu -see ε 'mʊti'wɔn ke tenyi. **X** Un -nɪ 'sɔn nʊ'a -kaa, -da un -sɔ 'ka 'mu, un 'mu-o 'bho le.

**Zezii -tɔ'c-ɔ 'ɔ "bhuo Madala'a *Malii "yi
(Matiee 28:9-10; Maaki 16:9-11)*

XI Ε-bε -nɔɔ 'mne ti, *Malii 'mnu 'yi-e 'le *Zezii'a zoko "troli le, 'le un-v 'vi'o. Un -nɪ "vinamu 'le un 'ye "yiti"jri un 'ke 'le zoko 'li popo. **XII** Un popo'a 'le a, -da 'ɔ 'ku 'pe 'ka ti, un 'ye-e 'bho -Lago gbo'a -dalbhomu 'son li; un 'bhle-e -banipli 'mu. -Lue -de'e-e 'le 'ɔ 'lru gbo ti 'le -lrcɔ -nɪ'e 'le 'ɔ bhı gbo, **XIII** 'le un 'ye v -kaa tidede: Khoo a -nyna'a 'le a-a "vi'a? 'Le un na: Nyu -za'a-a 'an -Koyi Zezii'a "ku 'le zoko 'li. -Da un "du 'ɛ ε, 'in se 'bho yibo. **XIV** A -gblee, un -nɪ'a -wlunamu a, un 'ye "yiti"bhi 'le un 'ye nyo -lue li'ye. Un 'ye 'ɔ li a, -ka ε "du'a Zezii, un se i yibo, **XV** 'le ɔ 'ye v tidede 'le ɔ na: Khoo a -nyna'a 'le a-a "vi'a? Yɔɔ a-a 'bɔ'c ti'a? ɔ dede 'nu ti, un popo'o-o 'gwluti, ubu na 'ku -lolotu'a -kpaa'a lbhunuysi mo'o, 'le un na: 'An 'lotu'a "yu, -bho ε "du -inmɔ -za'a -laa Zezii'a "ku a, -da -in "du 'ɛ ε, "si 'bho 'nyni 'in 'ke ε 'mu'luo, 'in 'ke ε 'le zoko 'li le kpa. **XVI** 'Le ɔ na: Malii! Un 'ye "yiti"bhi, un 'ye ɔ "iyibø 'le un na 'le 'Zuifu'a wlu 'mu: 'Labuni! ('ɛ 'zɔ 'mo-o: 'An -Tɔyi.) **XVII** 'Le Zezii na: A'ba kpun 'inmu ti -le! -Ekedumaa 'in -see -bhla 'an -tita -Lago gbo mu ke. A mu a 'ke 'an 'lotu'a "nynuu 'tmvu na, 'an -tita -Lago 'ma-a a'ba -tita -lreε, 'in-i 'mu -ɔ

gbo. XVIII A 'ye li-ɔ, ɔ 'le'ε -kaa, 'le ʊn 'ye 'mu-so, ʊn 'ye 'ɔ -namu gbo mu 'le ʊn na: 'In 'ye-e -a'ba -Koyi Zezii; 'le, dı ɔ -zu 'u -bodi 'mu, ʊn 'ye u 'tmuu.

**Zezii -tɔ *ɔ-namu "yi
(Matiee 28:16-20; Maaki 16:14-18; Luuki 24:36-49)*

XIX ε-be ze-ɔ kɔ'ɔ *'Zuifu'a lifɔzɔ "yi, 'ε "jiazo ɔ, *Zezii'a -namu 'ple-e *'Zuifu'a -kligbi'a dı, -budu -lue 'wa "bhi po'a "sape wɔnyi, 'ε 'limu ʊn -ni'o. ʊn -ka 'bho 'wa "troli-i gbu, Zezii -nyna'a-a 'bho ti 'le ɔ na: A 'ye -polu'a bhlubhlua! XX ɔ gwε'ε -wluwlua "yi a, 'le, "jie'a fani -ni'a 'ɔ -kutigwlu -ke 'ɔ gbizɔ, ɔ 'ye i u "yi-tɔ. ʊn 'ye 'i li a, 'bubuaklagba-a 'lbhu u'o ɔ-bɔ 'wa -koyi'a dı. XXI 'Le ɔ na -lrεε: A 'ye -polu'a bhlubhlua! -Ka 'mna-a'a -tita -Lago -ya'a 'inmu 'nɔɔ 'kmu 'mu a, 'ka 'mno 'ka-a 'in-i lbho'o amu 'le 'bhlikpi "kpi a 'ke -Lago'ɔ "dızıgi 'mu-za. XXII ɔ gwε'ε -wluwlua "yi, 'le ɔ 'ye u -pυρɔɔ 'mu po 'le ɔ na: A 'ye *-Lago'ɔ Lisaazuzu! XXIII -Bho a 'bhɔ nyɔ'ɔ "nyinynidı'a dı, -Lago-ɔ 'bhɔ-ɔ 'ya dı. -Bho a -see nyɔ'ɔ "nyinynidı'a dı 'bhɔ ɔ, -Lago -see 'ya dı 'bhɔ yi.

Tomaa'a "Gwlidee

XXIV -Da *Zezii -tɔ -ni'a 'ɔ "bhuo *'ɔ -namu "yi a, Tomaa (-ke liduunynı 'ma-a -boliayu) ɔ se 'le 'wa "klumu -ni. XXV ɔ yi'a a, 'ε dı, 'ɔ -bonyunu -ke Zezii-i na'a, ʊn 'ye ɔ 'tmuu, 'le ʊn na: -A 'ye-e -a'ba -Koyi Zezii. 'Le ɔ na: Lı ʊn -kɔ -ni 'nɔ 'bho tu "yri, -bho 'in -see 'ya fani 'le 'ɔ -kutigwlu 'yee, -bho 'in -see i -ke 'ɔ gbizɔ 'ɔ ne ɔ -jie 'mu titri, -ka

○ glu 'le ○ 'ye'a ti-ni -lreεε, 'in -see i nccw' i yi
"kɔmukɔmu.

XXVI 'Wi -mæeson zi'a a, 'e -mæstanzo kɔ'○
*Zuifu'a lifɔzɔ "yi, 'le Zezii'a -namu 'ye
"lru'gbvυ -lreεε 'le -budu -lue 'li. E-be zo 'mne ti,
Tomaa -ni'e-e 'le 'wa "klumu. A -gblee, vñ pa'a
-budu 'li a, 'wa "bhi 'po -ε "sape wɔnyi. Un -ka
'bho 'wa "troli-i gbv, Zezii -nyna'a-a 'bho ti 'le ○
na: A 'ye -polv'a bhlubhlua! **XXVII** 'Le ○ na Tomaa
-bodi: -Gbv 'an -kvitgwlv, sro sv -in 'ke 'ya
fanı li'tv. Sro sv -in 'ke 'an gbvzɔ li'tv -lreεε. -Ka
'in ○ glu 'le 'in 'ye'a ti-ni -lreεε, de 'na "gwli!
-A'a -polv'a -kmu 'tɔ "yi -le! **XXVIII** 'Le ○ na: 'An
-Koyi -Lago! **XXIX** 'Le ○ na: -In 'ye-e 'inmu li'a
di -in de'e 'inmu "gwli-ae? Nyɔ -yɔ -see'a 'inmu
'ye 'le ○ de'a 'inmu "gwli a, ○ 'wa-a ti.

Le -ke "lru "yi "bɔgv -nεε 'cn̄i-ε'ε, 'in̄εε 'ka-a:

XXX A -gblee, *wɔnkulu -lru *Zezii nu'a 'bho *'
-namu'a "yigbeyi, 'ya -dadudu -see 'cn̄i-ε'ε
-nεε 'li 'cn̄i-ε. **XXXI** Lı 'wee -ni'a 'cn̄i-ε'ε
'le, -ka Zezii "du'a -Lagɔ'c "yu, *'
'pʊvn'a nyv, a 'ke 'na "gwlide a 'ke ε 'wɔn̄: 'ε
di a -ke ○ 'ke "yi"sisri 'le a 'ke "kɔgwletin̄ε 'ye.

XXI

**Zezii -tɔ "bhuo *'
-namu "yi 'le -badaklagba wɔnli*

I -Nɔɔtoope zi'a a, Galilee'a -badaklagba vñ-v
'la'a Tibeliadi'a -bada -lreεε, 'le *Zezii 'ye 'le 'ε
wɔnli '
'c "bhuo *'
-namu "yi-to -ni -lreεε. -Ka ε
zi'a a, 'kla-a 'ka-a:

II Zɔ -lue 'zɔ, Simɔɔ *'Piɛlɪ-e Tomaa (-ke lidunyni 'ma-a -boliayu), 'le Galileebhlvukpa "kpi, Kanaakoyi Natanayeeɛlɪ-e Zebedee'a "yreeti -ke Zezii'a -namu 'son -lrvv, vñ -nɪ'e-e -dalue. **III** Simɔɔ 'Piɛlɪ na: 'An 'lotv'a "nynuu-a, 'in-i 'mu-o -dada -ponamu. 'Le vñ na: -A-bv -ke -a mu'o -lrɛɛ. Vñ nu'a -kaa, vñ "luo'o-o gɔlv 'mu 'le vñ -ke ε 'ye -badaklagba 'mne'ε "yigbeyi mu. Ε-be "matv -lue 'mne, vñ 'ze-e "ni 'le vñ -see zmi'a -lue komu 'lbha. **IV** Zɔbhibhi 'mv, 'le Zezii 'ye v 'zo'daa. Vñ nu'a -kaa, vñ 'ye -ɔ li 'le 'kuka "yi. Un 'ye 'ɔ li a, vñ -see ɔ "iyibo. **V** 'Le ɔ na: -Wooo! 'An 'lotv'a "nynuu-a'o-a! A 'lbha-a zmi'a? 'Le vñ na: -Gba, -a -see lε 'ye ke. **VI** 'Le ɔ na: A "vuto a'ba -dada 'le a'ba -linasu gbo, a-a 'ye-e zmi 'lbha -mv. Vñ "vuto'o-o 'le 'wa -dada. A -gblee. zmi ε kpvn'a, 'ya "yidieɛ'ε dɪ, vñ se 'le 'ɛ jrijria 'bhɛɛ. **VII** Zezii'a -nayi -ke dɪ ɔ -kma'a tenyi, ɔ 'ye'a 'na li a, ɔ yibo 'nɔ-ɔ "yi 'le ɔ na: 'Piɛlɪ, -a'ba -Kɔyi mo'o! A 'ye li-ɔ, Simɔɔ 'Piɛlɪ se -bana 'mv'bhlɛ. ɔ 'wɔn'ɔ wlu-u nu'a na: -A'ba -Kɔyi mo'o! 'bɔ ɔ, ɔ -pa'a-a 'ɔ -bana 'mu 'le ɔ 'ye 'ɔ "bhuo 'le "nukɔ ti-gle, ɔ 'ke ɔ 'le 'kuka "yi -ye -susueyi.

VIII "Ni'a -da vñ -nɪ'a, ε -ke 'kuka titɛ'ε-ε gbo -toope. 'Wa tɔlv nu'a -kaa, zmi vñ 'lbha'a, ɪ "sri-e -dada "yi, vñ 'ye ε gɔlv ti-mɔ, 'le vñ-v 'lu ε'o vñ 'ke 'kuka "yi mu -lrɛɛ.

IX Un mu'a a, vñ 'nyni-e 'kuka "yi, 'le vñ 'ye ti"si. Un -ka 'bho 'wa "troli-i gbv, nɛgbaa -lue -ke "yi zmi -nɪ'a, vñ 'ye -ε li. "Flɔɔ -de'e-e 'bho nɛ "troli ti. **X** 'Le Zezii na: 'An 'lotv'a "nynuu-a, zmi a 'lbha'a, a -ya 'inmu 'ya tɔlv. **XI** 'Le Simɔɔ 'Piɛlɪ 'ye 'le gɔlv 'li le 'kpa, ɔ 'ye -dada tibɔti, ɔ 'ye ε

-ke zmi 'bho 'kuka "yi ti'wla 'le ɔ-ɔ jri 'i ti: i-bi zmiklighbi 'mnı -ni'e-e -gwlı -me3ən 'yo -bue 'yo tan. A 'ye li-ɔ, zmi vñ tri'a -ka "nyni wɔn 'mu ti a, 'wa -dada -see -cna. **XII** 'Le Zezii na: A yi a 'ke li. Vñ 'ybha-o'o vñ 'ke ɔ tidede: -A'a 'nyni -me'ɛ? 'Wa 'wee yibo 'nɔ-ɔ "yi'a dı, 'wa nyɔ -lue'a "bhuo -see ε nu. **XIII** ɔ nu'a -kaa, ɔ 'nyni -u li, ɔ 'ye "floc -ke zmi 'mu"luo 'le ɔ 'ye u "yiti'gblee.

XIV A -gblee, Zezii -kaaa glu -sɔ 'le ɔ -kaaa ti-ni -lreɛ, ɔ "bhuo'a 'ɔ -namu'a "yitɔɛ'ɛ kpe tanne 'ka-a!

*Zezii -ke *Pieli -ni 'sɔnɔ "zrɔ

XV Un li'a a, vñ -sɔ'ɔ 'mu-ɛ, 'le *Zezii na Simɔɔ *Pieli -bodi: 'Zaan'a "yu, Simɔɔ, -in -kma'a-a 'an dı, -in 'ye *'an -namu -nuv -zi'a? 'Le ɔ na: Kun, 'an -Kɔyi, -ka 'in -kma'a -a'a dı, -a'a "bhuo yibo'o-o 'na. 'Le ɔ na: -Ka *'bhlabhli'a lifuoyi "du'a 'ɔ *'bhlabhli "yrili, "du -kaa 'an nyu "yrili! **XVI** 'Le ɔ 'ye 'bho le mu, 'le ɔ na: 'Zaan'a "yu Simɔɔ, -in -kma 'an dı 'ni? 'Le ɔ na: Kun, 'an -Kɔyi, -ka 'in -kma'a -a'a dı, -a'a "bhuo yibo'o-o 'na. 'Le ɔ na: "Du 'an nyu "yrili! **XVII** ɔ tidedee'ɛ kpe tanne "yi 'le ɔ na: 'Zaan'a "yu, Simɔɔ, -in -kma 'an dı 'ni? ɔ dede 'nɔ-ɔ ti kpe tan'a dı, ɔ nu'a -kaa, ɔ "su'o "yigba 'le ɔ na: 'An -Kɔyi, -a'a "bhuo yibo'o-o lı 'wee. -Ka 'in -kma'a -a'a dı, -in yibo'o-o 'na. 'Le ɔ na: "Du 'an nyu "yrili! **XVIII** -Ziadı 'in-i za'a -inmu -bodi 'mu, -da -in -ni'a 'bhuanamu, -a'a "bhuo-o pa'a -a'a -bani 'mu, 'le, -da -a'a -polu 'ybha'a, -a mu'o 'bho. -Bho -in 'kpa nyunyɔzegɛ ε, -a 'ye-e svı beze -mu, 'le "sesinyɔ 'ke -inmu -bani 'mu -pa, 'le, 'nɔ -a'a -polu se'a -ni a, ɔ 'ke 'le -inmu -kpa -ni. **XIX** ɔ -za'a wlu 'mne 'mu a,

'le, -ka 'Piəl̩i 'ka 'kle 'ye-ɔ 'le ɔ 'ka 'mɛ ε, ɔ 'ye ɔ 'tmuu. Ε-be ngazememεs 'mne, 'inne 'ye -Lago'ɔ 'nyni "yi'bheε mu. ɔ 'lɛ'ε -kaa a, 'le ɔ na: "Srii 'inmu, 'in -ke -in 'ke -na!

XX 'Piəl̩i nu'a -kaa, ɔ 'bhiti'e-e "yiti, 'le, Zezii'a -nayi -ke d̩i ɔ -kma'a tenyi, ɔ 'ye ɔ 'le 'ɔ lemu li'ye. A -gblee, -da Zezii -ke 'ɔ -namu li'a 'wa gbɔmubhɔɔlilis 'le ɔ 'ke 'mɛ ε, ɔ-bɔ 'ɔ -nayi 'mno 'kɔ-ɔ ɔ "lru "yi 'le ɔ 'ye ɔ tidede: 'An -Kɔyi, yɔɔ 'ke -inmu -a'a tu'a nyu -jeyi "nyu'a? **XXI** 'Piəl̩i 'ye 'ɔ li a, 'le ɔ na Zezii -bodi: 'An -Kɔyi, -yɔɔ -cnu -cɔ, 'le, leelə 'ke ɔ -bodi yi'a? **XXII** 'Le ɔ na: -A'a d̩i se 'bho -n̩i, -bho 'in 'ybha a, ɔ -see 'mɛ yi, 'le 'an leyinɔɔ 'ke nyni. -Inmo -yɔɔ, "srii 'inmu, 'in -ke -in 'ke -na! **XXIII** D̩i'a kle zi'a -kaa a, 'ya fiifi 'kpa-a 'le Zezii'a nyu'a "klumu na ɔ-bɔ 'ɔ -nayi -ke d̩i ɔ -kma'a tenyi -see 'mɛ yi. Ε 'ka -kaa 'mu-n̩i a, Zezii -mno 'ɔ 'bhuo -see 'Piəl̩i 'tmuu na: ɔ -see 'mɛ yi. ɔ 'nu-o na: -A'a d̩i se 'bho -n̩i, -bho 'in 'ybha a, ɔ -see 'mɛ yi, 'le 'an leyinɔɔ 'ke nyni.

*L̩i'a -dadudu *Zezii nu'o*

XXIV L̩i 'mnu'a klɛ-ɛ zi'a *Zezii "kpi a, ɔ-bɔ *'ɔ -nayi 'mno 'ye-e 'ya -da 'le 'ɔ "bhuo 'ye i 'cn̩i. -Abu Zezii'a nyu, -a yibo'o-o, d̩i ɔ -za'a 'mu, -ziadı mo'o.

XXV A -gblee, l̩i Zezii nu'a -lrɛɛ, i -die'e-e "yi. 'Le nyɔ 'ke i 'cn̩i -lue -lue, 'in 'de-e "gwli na, 'ya "bɔgwa se 'bi 'bhle cnu 'bhlu kpa -nɛɛ "kpi, 'le i 'ke 'bho ti-de-ɛ 'ya "yidieɛ'ɛ kamu!

c

-YBHEYBHETITELRE

**Nyabwa: -YBHEYBHETITELRE New Testament
Nouveau Testament de Nyabwa**

copyright © 1991 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Nyaboa (Nyabwa)

Contributor: International Bible Society

All rights reserved.

2020-11-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source
files dated 29 Jan 2022

7657d3f5-7539-5138-b61f-b1ee280646f9